

**MOBİLYA TASARIM YARIŞMALARININ
PAYDAŞ GÖRÜŞLERİ ÜZERİNDEN
DEĞERLENDİRİLMESİ**

Yüksek Lisans Tezi

Pınar ÇETİN

Eskişehir, 2022

**MOBİLYA TASARIM YARIŞMALARININ PAYDAŞ GÖRÜŞLERİ
ÜZERİNDEN DEĞERLENDİRİLMESİ**

Pınar ÇETİN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

İçmimarlık Anasanat Dalı

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Ali ALTIN

Eskişehir

Anadolu Üniversitesi

Güzel Sanatlar Enstitüsü

Ocak 2022

ÖZET

MOBİLYA TASARIM YARIŞMALARININ PAYDAŞ GÖRÜŞLERİ ÜZERİNDEN DEĞERLENDİRİLMESİ

Pınar ÇETİN

İçmimarlık Anasanat Dalı

Anadolu Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, Ocak, 2022

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Ali ALTIN

Doğada bulunan tüm canlılar geçmişten günümüze kadar olan tarihsel süreçlerde rekabet dürtüsüyle hareket etmektedirler. Bu durum insan faktörü üzerinden değerlendirildiği zaman rekabet üstünlüğü yaratan durumlar ilk olarak güzel olanı bulma çabası ile ortaya çıkmaktadır. Bu çaba sonucunda yarış halinde olma durumu kendini birçok farklı alanda göstermeye başlamıştır. İnsan ihtiyaçlarının zaman içinde şekillenmesiyle birlikte sanayi devriminin yaşanması rekabet mekanizmasının oluşmasında büyük bir etki oluşturmuştur. Bu mekanizmanın işleyişine katkıda bulunan bir diğer unsurda tasarım yarışmalarıdır. Tasarım yarışmalarına mobilya kavramı özelinde bakıldığı zaman mobilya sektöründe tasarım algısının oluşumunda yenilik anlayışı günümüz dünyasında en büyük güç belirleyicisi olmaktadır. Mobilya sektörü açısından rekabet gücünün sürdürülebilirliği için inovasyon yeteneği ve bu yeteneklerinde geliştirilebilir olması tasarım yarışmalarında oldukça önem taşımaktadır.

Bu çalışmada; mobilya sektörünün gelişiminde mobilya tasarım yarışmalarının etiklerinin incelenmesi amaçlanmış ve rekabet üstünlüğü yarattığı düşünülen iki adet yarışma seçilmiştir. OAİB Design For Export- Ulusal Mobilya Tasarım Yarışması ve MOSDER Ulusal Ev Mobilyaları Tasarım Yarışması olarak belirlenen yarışmaların bileşenlerini oluşturan kurum, jüri üyeleri ve yarışmacıları ile sesli görüşmeler yapılarak görüşme kayıtları Nvivo programında kodlamalara tabi tutulmuştur. Kodlamalar sonucunda oluşturulan temaların içerikleri, yarışmaların sektörel katkısı, tasarıma katkı, eğitime katkı ve etik yönlerinden değerlendirilmeleri araştırmalar kapsamında vurgulanmıştır. Sonuç olarak yarışmalarda yaşanan problemler saptanmış ve bunlara dair çözüm önerileri aktarılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Yarışma, Rekabet, Mobilya Tasarımı, Mobilya Sektörü, Tasarım Yarışmaları

ABSTRACT

EVALUATION OF FURNITURE DESIGN COMPETITIONS FROM STAKEHOLDER OPINIONS

Pınar ÇETİN

Interior Architect Arts Program

Anadolu University, Graduate School of Fine Arts, Ocak, 2022

Supervisor: Assoc. Prof. Dr. Mehmet Ali ALTIN

All creatures in nature act with the impulse of competition in all historical processes from the past to the present. When this situation is evaluated through the human factor, the situations that create competitive advantage first emerge with the effort to find the beautiful one. As a result of this effort, the state of being in competition has started to show itself in many different areas. The industrial revolution, with the shaping of human needs over time, has had a great impact on the formation of the competition mechanism. Another factor contributing to the functioning of this mechanism is design competitions. Considering the design competitions in terms of furniture concept, the mentality of innovation in the formation of design perception in the furniture sector is the biggest power determinant in today's world. For the sustainability of competitiveness in the furniture sector, the innovation ability and the ability to be developed in these skills are very important in terms of design competitions.

In this study; It was aimed to examine the ethics of furniture design competitions in the development of the furniture industry and two competitions that were thought to create a competitive advantage were selected. Voice interviews were made with the institution, jury members and competitors, which constitute the components of the OAİB Design For Export- Ulusal Mobilya Tasarım Yarışması and MOSDER Ulusal Ev Mobilyaları Tasarım Yarışması, and the interview recordings were coded in the Nvivo program. The content of the themes created as a result of the coding, the sectoral contribution of the competitions, the contribution to the design, the contribution to education and their evaluation in terms of ethics were emphasized within the extent of the research. As a result, the problem encountered in the competitions were determined and solution suggestions were presented.

Keywords: Contest, Competition, Furniture Design, Furniture Industry, Design Competitions

ÖNSÖZ

Yüksek lisans eğitimim boyunca hem almış olduğum eğitimde hem de bu tez çalışması süresince bana her türlü yardımda bulunan, desteğini esirgemeyen, bilgi ve tecrübesinden yararlandığım, beraber çalıştığımız birçok projede bana yol gösteren tez danışmanım Sayın Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Ali ALTIN'a en içten teşekkür ve saygılarımı sunarım.

Tez çalışmam süresi boyunca büyük özveri ve inançla beni destekleyen, her vazgeçtiğim zaman bana güç veren hayat arkadaşım, sevgili eşim Erman ÇETİN'e sonsuz teşekkür ederim.

Tüm hayatım boyunca sevgilerini hiç eksik etmeyen, koşulsuz şartsız beni destekleyen canım annem Serpil ALAN'a, canım babam Yahya ALAN'a, canım kardeşlerim Pelin ALAN ve Alper ALAN'a, beni büyüten ve dualarını hiç eksik etmeyen canım ananem Şükran SARI'ya teşekkürü bir borç bilirim.

Bana her zaman destek olan işverenlerime, iş arkadaşlarıma ve tüm dostlarıma içten teşekkürler.

Pınar ÇETİN

Tarih:07.02.2022

ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ

Bu tezin bana ait, özgün bir çalışma olduğunu; çalışmamın hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumu olmak üzere tüm aşamalarında bilimsel etik ilke ve kurallara uygun davrandığımı; bu çalışma kapsamında elde edilen tüm veri ve bilgiler için kaynak gösterdiğimi ve bu kaynaklara kaynakçada yer verdiğimi; bu çalışmanın Anadolu Üniversitesi tarafından kullanılan “bilimsel intihal tespit programı”yla tarandığını ve hiçbir şekilde “intihal içermediğini” beyan ederim.

Herhangi bir zamanda, çalışmamla ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçları kabul ettiğimi bildiririm.

Pınar ÇETİN

İÇİNDEKİLER

Sayfa

BAŞLIK SAYFASI	i
JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI.....	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT.....	iv
ÖNSÖZ	v
ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ.....	vi
İÇİNDEKİLER	vii
TABLolar DİZİNİ	x
ŞEKİLLER DİZİNİ	xi
GÖRSELLER DİZİNİ	xii
KISALTMALAR DİZİNİ	xiii
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

1. YARIŞMA NEDİR	4
1.1. Yarışmanın Tarihsel Süreci	5
1.2. Tasarım Yarışmaları	7
1.2.1. Tasarım yarışmalarının amacı	10
1.2.2. Uluslararası tasarım yarışmaları	12
1.2.2.1 Türkiye'deki mobilya tasarım yarışmaları	14
1.3. Bölüm Değerlendirmesi	17

İKİNCİ BÖLÜM

2. MOBİLYA TASARIMI, ÜRETİMİ VE MOBİLYA TASARIM YARIŞMALARI	
2.1. Mobilya Kavramı ve Tanımı	18
2.1.1. Mobilyanın tarihsel gelişim süreci	19
2.1.2. Mobilyanın genel özellikleri	23
2.1.3. Mobilya tasarım süreci	25

2.1.4. Mobilya tasarım faktörleri	28
2.2. Mobilya Üretimi	29
2.2.1. Mobilya üretiminin gelişim süreci.....	31
2.2.2. Mobilya üretimine etki eden faktörler	33
2.3. Mobilya Tasarımı, Üretimi ve Mobilya Tasarım Yarışmaları Arasındaki İlişki.....	36
2.4. Bölüm Değerlendirmesi	36

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. MOBİLYA TASARIM YARIŞMALARI NIN BİLEŞENLERİ VE İLİŞKİLERİ	
3.1. Yarışmacı	39
3.2. Yarışmayı Açan Kurumlar.....	42
3.3. Kriterler ve Şartnameler	45
3.4. Jüri Değerlendirmesi	50
3.4.1. Yarışmalardaki rubrikler ve intihaller	53
3.5. Bölüm Değerlendirmesi	56

DÖRÜNDÜNCÜ BÖLÜM

4. ÖZGÜN ÇALIŞMA: TÜRKİYE'DEKİ MOBİLYA TASARIM YARIŞMALARINDAN SEÇİLEN ÖRNEKLERİN ANALİZİ VE MOBİLYA SEKTÖRÜ İLE OLAN İLİŞKİLERİNİN İNCELENMESİ	
4.1. OAİB Design For Export- Ulusal Mobilya Tasarım Yarışması	59
4.2. MOSDER Ulusal Ev Mobilyaları Tasarım Yarışması	63
4.3. Yarışmaların Mobilya Sektörü İle Olan İlişkisi Üzerine Yapılan Kurum Jüri Yarışmacı Görüşmelerinin Analizleri ve Temalar	66

4.3.1. Yarışma	71
4.3.1.1. Yarışmanın başarısı	72
4.3.1.2. Yarışmanın sürdürülebilirliği	77
4.3.1.3. Yarışmanın güvenilirliği.....	80
4.3.1.4. Yarışmanın motivasyonu	85
4.3.2. Sektör	89
4.3.2.1. Sektörel ihtiyaçlar	90
4.3.2.2. Eğitim sektör ilişkisi	93
4.3.2.3. Yarışmaların sektörel katkısı.....	95
4.3.3. Kazanımlar	97
4.3.3.1. Prestij	98
4.3.3.2. Yarışma sonuç raporu	99
4.4. Bölüm Değerlendirmesi	100
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	101
KAYNAKÇA.....	107
EK-1 Anadolu Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu Karar Belgesi	
EK-2 Görüşme Soruları	
ÖZGEÇMİŞ	

TABLÖLAR DİZİNİ

Sayfa

Tablo 1.1. Türkiye’de endüstriyel tasarım faaliyetlerinin sektörlere göre Dağılım yüzdeleri.....	14
Tablo 1.2. Türkiye’de açılan içmimarlık öğrenci yarışmaları ’nın amaçlarına göre sınıflandırılması.....	15
Tablo 1.3. Yıllara göre, Türkiye’de düzenlenmiş içmimarlık disiplininin öğrenci /profesyonellerin katılabildiği yarışmaların sayısı (2021 yılı yarışma sayısı Mart ayı ile sınırlandırılmıştır).....	15
Tablo 1.4. Türkiye’de açılan mobilya odaklı içmimarlık disiplininin katılım koşulunu sağladığı yarışmalar).....	16
Tablo 1.5. Türkiye’de açılan mobilya odaklı yarışmaların tasarım ürünü bağlamında ortaya konması.....	16
Tablo 3.1. Yarışmaların katılımcı kriterlerine göre dağılımı	40
Tablo 3.2. Açılan yarışmaların katılımcı profiline göre niceliksel dağılımı	41
Tablo 3.3. Yarışmaları düzenleyen kurum ve kuruluşların dağılımı	42
Tablo 3.4. Türkiye’de mobilya temalı yarışmaları düzenleyen kurumların dağılımı.....	42
Tablo 4.1. Katılımcı numaralarına göre katılımcı unvan listesi.....	67
Tablo 4.2. Yarışma temasının katılımcıların kodlama referans sayısına göre karşılaştırılması.....	71
Tablo 4.3. Sektör temasının katılımcıların kodlama referans sayısına göre karşılaştırılması.....	90
Tablo 4.4. Türkiye’de açılan içmimarlık disiplininin katılım koşulunu sağladığı yarışmaları düzenleyen kurumların dağılımı.....	95
Tablo 4.5. Kazanımlar temasının katılımcıların kodlama referans sayısına göre karşılaştırılması.....	97

ŞEKİLLER DİZİNİ

Sayfa

Şekil 1.1. Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisi	4
Şekil 2.1. Bir mobilya ünitesinde aranan genel özelliklerin sınıflandırılması.....	24
Şekil 2.2. Tasarım süreci modeli (saydam kutu).....	26
Şekil 2.3. Endüstriyel tasarımı etkileyen faktörler.....	29
Şekil 2.4. Tasarım ve üretim faktörleri	35
Şekil 3.1. Yarışma aktörleri ilişki diyagramı 1	39
Şekil 3.2. Yarışma aktörleri ilişki diyagramı 2	39
Şekil 3.3. Tasarım kriterlerinin tasarım süreci içerisindeki konumu	49
Şekil 4.1. Yarışma süreci.....	62
Şekil 4.2. Kodlama benzerliğine göre kümelenen öğeler	68
Şekil 4.3. Kodlama referanslarının sayısına göre karşılaştırılması.....	68
Şekil 4.4. Kodlamaların temalara göre dağılım oranı.....	69
Şekil 4.5. Kodlama benzerliğine göre oluşturulmuş temaların açılımı.....	70
Şekil 4.6. Yarışma teması kodlarının hiyerarşik olarak karşılaştırılması.....	71
Şekil 4.7. Kelime frekans sorgu sonuçlarının kelime bulutu.....	76
Şekil 4.8. Sektör teması kodlarının hiyerarşik olarak karşılaştırılması.....	90
Şekil 4.9. Kazanımlar teması kodlarının hiyerarşik olarak karşılaştırılması.....	98

GÖRSELLER DİZİNİ

Sayfa

Görsel 1.1. Sergi evi'nin izometrik görünüşü	13
Görsel 2.1. Antik çağ çift kavisli oturma yüzeyi bulunan geç dönem Mısır iskemlesi.....	20
Görsel 2.2. Gotik mobilya sanatına ait mobilya örneği	20
Görsel 2.3. Rönesans dönemine ait çeyiz sandığı	21
Görsel 2.4. Rokoko stili konsol örneği	21
Görsel 2.5. Barok dönemine ait koltuk	22
Görsel 2.6. Thonet sandalye tasarımları	30
Görsel 2.7. Yrjö Kukkapuro #472 Skaala isimli sandalyesi	32
Görsel 4.1. 2008 yılından beri yayınlanmış yarışma kitapları kapakları	61
Görsel 4.2. Ödül törenlerinden fotoğraflar	62
Görsel 4.3. Yarışma sonuç almanakları kapaklarının bazıları	64
Görsel 4.4. Finalist tasarımların prototip sunumları	65
Görsel 4.5. Prototiplerin jüri değerlendirmesi	65
Görsel 4.6. Ödül törenlerinden fotoğraflar	65

KISALTMALAR DİZİNİ

CEN	: European Committee for Standardization (Avrupa Standartlar Komitesi)
DIN	: Deutsches Institut für Normung e. V. (Alman Standartlar Enstitüsü)
ETMK	: Endüstriyel Tasarımcılar Meslek Kuruluşu Derneği
ISO	: International Organization for Standardization (Uluslararası Standartlar Organizasyonu)
İMOS	: İnegöl Mobilya Sanayicileri Derneği
MOSDER	: Türkiye Mobilya Sanayicileri Derneği
MÖ	: Milattan Önce
MS	: Milattan Sonra
OAİB	: Orta Anadolu İhracatçı Birlikleri
OMKO	: Orta Anadolu Mobilya, Kâğıt ve Orman Ürünleri İhracatçıları Birliği
TMMOB	: Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği
TSE	: Türk Standartları Enstitüsü
YÖK	: Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı

GİRİŞ

“Yarışma nedir” sorusu üzerinden başlayan ve yarışma özelinde incelenecek olan tasarım yarışmaları için “yarışma nedir” en temel sorulardan biri haline gelmiştir. Yarışmanın ne olduğuna ilişkin bu soru mobilya tasarımına yöneltilerek mobilya tasarım yarışmaları unsurlarının neler olduğu ve bu yarışmaların Türkiye’deki mobilya sektörüne olan katkılarının incelenmesi bu çalışmanın temel konusunu oluşturmaktadır. OAİB Design For Export - Ulusal Mobilya Tasarım Yarışması ve MOSDER Ulusal Ev Mobilyaları Tasarım Yarışması olarak bu iki yarışma ekseninde yapılacak incelemeler ile mobilya tasarım yarışmalarının hangi bileşenlere sahip olduğu ve bu bileşenler doğrultusunda yapılan yarışmaların mobilya sektörüne olan katkısı saptanmaya çalışılacaktır.

Mobilyanın bir tasarım ürünü olarak rekabet piyasasında kendi alanında bir yer edindiği görülmektedir. Bu rekabet ortamının oluşmasında geçmişten günümüze kadar olan tarihsel süreçte tasarım yarışmalarının birçok katkısı olmuştur. Tüm tasarım alanındaki disiplinler ve meslek grupları ile yarışmaları düzenleyen kuruluşların bir araya gelmesi rekabet ortamının artmasına olanak sağlamıştır. Bu rekabetin oluşmasına olanak sağlayan mobilya tasarım yarışmaları mobilya üretiminin Türkiye ve uluslararası düzeyde sektörel olarak büyümesindeki katkılarının olumlu veya olumsuz yönde sorgulanması bu çalışmaya dair temel problemi oluşturmaktadır.

Mobilya tasarım yarışmalarının hangi birleşenlere sahip olduğu ile yarışmaların geçirdiği aşamaların ve bu aşamaların mobilya sektörüyle olan bağlantısının yorumlanması sonucunda mobilya tasarım yarışmalarının nasıl olması gerektiği konusundaki öneriler ve bu konuya kaynak oluşturması bu çalışmanın amacını oluşturmaktadır. Bu amaç doğrultusunda mobilya tasarım yarışmalarının bileşenlerini oluşturan unsurlar; yarışmacı, şartnameler, yarışmayı açan kurumlar ve jüri değerlendirmesi olarak saptanmıştır. Bu unsurları içinde barındıran ve aynı zamanda “mobilya tasarımı ve üretimi” kavramı konseptini yarışma konusunu haline getirmiş iki yarışma üzerinden inceleme yapılarak, bu çalışma kapsamına alınması uygun görülmüştür.

Literatürde mobilya tasarım yarışmaları üzerine yapılan çalışmaların genel çerçevede sanat, tasarım ve mühendislik alanları üzerine olduğu görülmektedir. Bununla birlikte mobilya, endüstri ürünleri tasarımı, mimarlık ve içmimarlık disiplinleri içerisinde yoğunluklu olarak yer alan bir unsurdur. Söz konusu alanlar

tasarım yarışmalarına kendi çalışma eksenleri doğrultusunda incelendiğinde tasarım yarışmalarının amaçlarına dair tanımlamalar yapmışlar ve bu tanımlamalara birinci bölümde değinilmiştir. Bu amaçlar doğrultusunda mobilya tasarım yarışmaları üzerine çalışma alanının genişlemesiyle birlikte mobilya tasarım yeniliklerinin rekabetçi bir nitelikte olduğu görülmektedir. Mobilya tasarım yarışmaları mobilya sektörü kapsamında incelenerek içmimarlık literatürüne dair söz konusu alandan veri oluşturulması bakımından bu çalışma önem taşımaktadır.

Yarışma kavramı hayatın var oluşundan beri sürekliliğini korumuş ve her alanda kendini göstermiştir. Doğada mücadele ederek yaşamını sürdürmek isteyen tüm canlılar aslında bir yarış içerisindedirler. İnsan faktörü üzerinden incelendiği zaman tüm temel ihtiyaçların dışında güzel olanı bulma çabası yüzyıllar boyunca süregelmiştir. Rekabet ortamının bu denli geniş olduğu estetik ve güzellik olgusu ihtiyaçlar doğrultusunda tasarım kavramına doğru evrimleşmiştir. Tasarım kavramını mobilya üzerinden ele alınan yarışmalarının içerikleri bu çalışmanın bir referanslarındandır. Mobilya tasarım yarışmaları ile ilgili farklı alanlarda farklı problemler üzerine daha önce araştırmalar yapılmıştır. Çalışmanın ilerleyen aşamalarında bu araştırmalardan kısaca bahsedilecektir.

Mobilya tasarım yarışmalarının sorgulanmasına neden olan ortamı oluşturan mobilya sektörü ve sektörünün tasarım ihtiyaçları bu çalışmada öne çıkmaktadır. Mobilyanın seri üretimi, düşük maliyet ve kolay tüketimi insanın da bu durumun bir parçası olarak algılanmasını gündeme getirmiştir. Endüstrileşmenin yarattığı sanayi toplumunda insan ihtiyaçlarının sorgulanması birçok farklı alanda kendini göstermiştir. Modernizm getirdiği yenilikler ve konfor, yanında kullanıcı ihtiyaçlarına dair problemleri de beraberinde getirmiştir. Tasarım algısının değiştiği bu zamanda yarışmaların içerikleri ve sonuçları, mobilya üretiminde sektörün tasarım ihtiyaçlarını oluşturan etmenlerdendir. Tasarım yarışmalarının dünyadaki ve Türkiye'deki örneklerine bakıldığı zaman geniş bir alana sahip olmasından dolayı Türkiye'deki mobilya tasarım yarışmalarının bu çalışma için seçilmesine neden olmaktadır. Bu çalışma Türkiye'de belirli aralıklarla düzenli olarak yapılan, mobilya tasarım ve üretimini barındıran kurum ve kuruluşlar tarafından düzenlenmiş mobilya tasarım yarışmaları ile sınırlandırılmıştır.

Bu çalışmada basılı ortamlar ve internette yer alan dokümanların içeriklerini oluşturan konular ile ilgili yapılan araştırmalar veri olarak kullanılmıştır. Kapsamlı bir

doküman incelemesi sonucunda, incelenen dokümanlar karşılaştırılarak, geçmişten günümüze kadar olan bu süreçteki “mobilya tasarım” bir kavram olarak incelenmiş ve literatür ile karşılaştırmalı okumalara tabi tutulmuştur. Bu bulgular doğrultusunda ikinci bir yöntem olarak ele alınan iki mobilya tasarım yarışması kolektif örnek olay araştırması olarak incelenmiş ve buna dair değerlendirmeler yapılmıştır. Yapılan değerlendirmelerde ortaya çıkan veriler, yarışmaların bileşenlerini oluşturan kurum, jüri ve yarışmacılarla yapılan sesli görüşme yöntemi ile elde edilmiştir. Görüşmeler toplamda on kişi olarak sınırlandırılmıştır. Görüşmelerin yapılabilmesi için Anadolu Üniversitesi Etik Kurulundan (EK 1) onay alınmıştır. Yapılan görüşmeler ses kaydı alınarak yazıya geçirilmiş ve Nvivo 12 programı içerisine Excel dosyası olarak aktarılmıştır. Aktarılan dosyalardaki katılımcı görüşlerindeki benzer içerikli cümleler kodlamalara tabi tutulmuştur. Kodlamaların içeriklerine dördüncü bölümde detaylı olarak yer verilmiştir. Kodlamalar sonucunda ortaya çıkan temaların mobilya tasarım yarışmalarının süreçlerine bağlı olarak mobilya sektöründeki olumlu veya olumsuz sonuçları ortaya konmuştur.

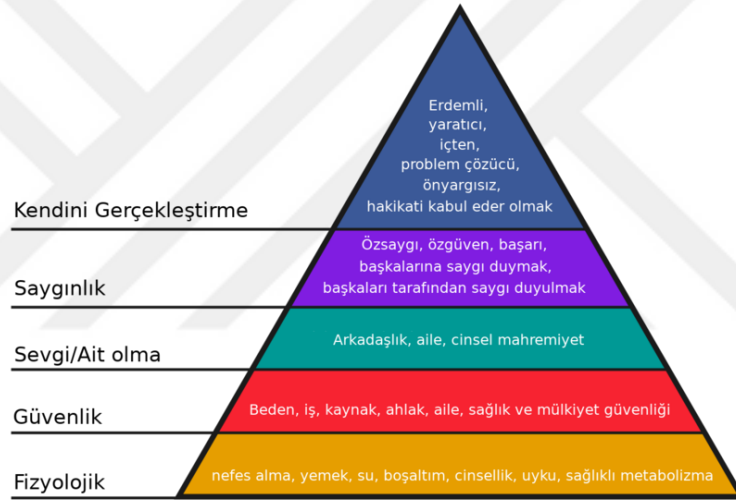
Çalışmanın yöntemi ve sınırlılıkları doğrultusunda mobilya tasarım yarışmalarının tezin sonuç bölümünde yer verilen öneriler doğrultusunda daha doğru bir biçimde organize edilmesi ve uygulanması sonucunda yarışma sonuçlarının olumlu yönde etkilendiği ön görülmüştür. Bu doğrultuda yapılan mobilya tasarım yarışmalarının sonucu Türkiye’deki mobilya sektörünün gelişimine olan katkısı, gelişimin olumlu bir göstergesi olarak varsayılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. YARIŞMA NEDİR?

Yarışma, kelime anlamı olarak yarışmak işi, müsabaka (TDK, 2020) anlamına gelse de farklı dillerdeki anlam karşılığı sözcüğün çok yönlülüğünü ortaya koymaktadır. Fransızca jeu-concours terimi belirtilen iki anlam dışında rastlaşma, toplanma sözcüklerini de yarışma terimine kazandırır, rastlantısal ya da özel, aynı amaç için bir araya gelen bir topluluğun varlığını işaret eder (Kahveci, 2017).

“Yarışma gereksinimi, A. Maslow’un gereksinimler hiyerarşisinde, değer gereksinimleri başlığı altında, kazanmak, rekabet etmek, onaylanmak ve kabullenilmek gereksinimleriyle birlikte yer almaktadır (Atkinson ve Diğerleri 1999)”.

Şekil 1.1. Maslow ihtiyaçlar pramidi (Maslow, 1943)

Yarışmak, en eski bağlamda canlılar için doğa koşullarıyla mücadele etmek, yaşamak için çaba sarf etmek çağrışımları ile temelde gözlemek, risk almak, becerileri zorlamak ve kararlılık sonucunda süregelmektedir. Çağlar (2013) yarışma eylemini şu sözleri ile açıklamıştır:

Evrendeki tüm canlılar arasında yarışma vardır. Doğadaki yarışmalar çoğunlukla hayatta kalabilmeye dairdir. Bu tür yarışma insanoğlunun yaşamının her aşamasında şu veya bu biçimde yer alır. Çünkü yarışma kendini ifade edebilme ve ödüle ulaşabilme yoludur. Diğer yandan yarışmalar yarışanı öne çıkarır. Yarışan kendinin ve diğerlerinin arasındaki varlığının ve yerinin ayırımına varır, kendini kanıtlar ve güven kazanır. Yarışmalar insanın dünyaya bakışını değiştirir, daha geniş bir bakış açısı kazandırır, yarışma alanına dair ufkunu ve kendini eleştirme yeteneğini geliştirir.

Yarışmalar birçok alanda, alanında en iyiyi seçmek amacı ile düzenlenmiş ve sonuçları merakla beklenen organizasyonlar olarak ele alınmaktadır. Bu bağlamda “yarışma nedir” sorusu üzerinden açıklayacak olursak:

- Yarışma; bir eleştiri alanıdır.
- Yarışma, bir öğrenme alanıdır.
- Yarışma, mesleğe başlangıç alanıdır.
- Yarışma, bir buluşma alanıdır.
- Yarışma, bir üretim alanıdır.
- Yarışma, deneme ve deneyim alanıdır.
- Yarışma, bir problem tarifidir.
- Yarışma, çok bileşenli bir oluşumdur.
- Yarışma, rekabete dayalı proje üretme alanıdır.
- Yarışma, bir oyun alanıdır.
- Yarışma, bilgi üretir.
- Yarışma, zihin açıdır.
- Yarışma, yanlışları gösterir.
- Yarışma, özgürce söz üretme alanıdır.
- Yarışmalar, nitelikli çevre elde etme alanıdır.
- Yarışma, kültür aktarıcısıdır.
- Yarışma, demokratik üretim alanlarıdır.
- Yarışma, tasarımı elde etme de şeffaf ve katılıma açık bir süreçtir.
- Yarışma, kamuoyu desteği ve tanınırlık için bir reklam aracıdır.
- Yarışma, bir süreçler bütünüdür (Kızıldaş, 2016, s:7-13).

1.1. Yarışmanın Tarihsel Süreci

Doğada bulunan tüm canlılar bulundukları ortamda doğdukları andan itibaren bir yarış içindedirler. İnsan faktörü üzerinden baktığımız zaman yarış halinde olma durumu beslenme, barınma gibi birçok rekabet barındıracak temel öğeler üzerinden başlamış daha sonrasında bu temel ihtiyaçların dışında farklı arayışlar içinde olma ‘güzel’ olanı bulma çabasına dönüşmüştür. Bu arayışı içinde barındıran ve tarihte ilk yarışma olarak bilinen yarışma güzellik yarışması olmuştur. Bu yarışma antik zamanlardan günümüze kadar ulaşmış ve filmlere konu olmuştur.

Yunan mitolojisindeki Homeros'un İlyada destanına göre tarihte bilinen ilk güzellik yarışması M.Ö. 2000'de Olympos'ta, üç tanrıça arasında yapılmıştır. Bu yarışmanın ardından yaklaşık 10 yıl sürecek olan Truva Savaşı başlamıştır (http, 1).

Buradan da anlaşıldığı gibi güzellik, güzel olanı elde etme çabası gibi birçok estetik kavramın bir arada olduğu veya oluşturduğu 'rekabet' ortamının en eski çağlarından beri var olduğunu görmekteyiz.

Yarışmalara bir diğer rekabet ortamı olan spor aktiviteleri açısından yarışmalara bakıldığında dünyanın en eski spor dallarından biri olan güreş yarışmalarının M.Ö. 200'lü yıllarda Mısırda yapıldığı bilinmektedir (Tomay, Değirmencioglu, 2017). Mezopotamya'da ise Sümerler 'de M.Ö. 3000'li yılların başında, güreş, okçuluk, araba yarışları, sopa dövüşü, boks, kemer güreşi ve koşu yarışları oldukça ilgi gören spor dalları olmuştur (Rollinger, 1994). M.Ö. 776 yılında Yunanistan'ın Mora Yarımadası'ndaki Elis şehrinde bulunan Olimpia'da başlayan ve M.S. 392 yılına kadar süren Antik Yunan döneminde de düzenlenen Olimpiyat Oyunları ile birlikte ortaya çıkan atletizm günümüzde uluslararası yarışmalarla halen devam eden modern atletizmin kaynağını oluşturmaktadır. En erken dönemlerden beri spor tüm kültürlerin merkezi olmuştur. Bununla birlikte gelişen yarışma kavramı Antik Yunanda "athlos" daha eski formuyla "athleter" olarak bilinmektedir. Yarışmacı "athlios" sıfatı ise "acı çeken, zahmet çeken" anlamlarına gelmektedir. Bu terimler, yarışma ve rekabetin Grek toplumu için sporun ciddiyetini ve önemini yansıtmaktadır. "Yarışma" kelimesini karşılayan bir diğer kelime olarak agon Homeros' ta "yarışma" ya da "rekabetle ilgili" anlamında ve ayrıca "sportif olayların düzenlendiği yeri" belirtmek için kullanılmıştır (Çokbankır, 2010, s:10).

Ticarette de rekabet kavramı en eski çağlara kadar uzanmaktadır. "Ticaretin ne zaman doğduğu tam olarak bilinmemekle birlikte, arkeolojik kanıtlar, 10.000 yıldan çok daha ötesinde ticarete ilişkin delillerin varlığını göstermektedir" (Kestane, 2015). Ülkeler ve firmalar için, mal ve hizmetlerini uluslararası pazarlarda etkin bir şekilde pazarlayabilmek için ticaret dinamiklerini anlamak oldukça önemlidir. Ticaret dengesi kaba olarak kabul edilebilir ancak ülke, endüstri ve hatta firma düzeyinde uluslararası rekabet edebilirlik için yaygın olarak kullanılan bir terimdir. Araştırma verileri, ihracatçı firmaların ihracatçı olmayanlara kıyasla daha yüksek bir hayatta kalma oranına sahip olduğunu ve daha fazla istihdam artışı sağladığını göstermektedir (Manthri vd. 2015). Tasarım yarışmaları da uluslararası ticaret açısından önem taşımaktadır.

Rekabetin artığı bu alanda yarışmalar sayesinde ortaya çıkan yenilikçi, farklı mobilya tasarımlarının bilinirliğini arttırmak ve ihraç edilebilir durumda pazar payı elde edebilmek oldukça önemlidir.

Yarışma kavramı eğitim alanında da oldukça önemlidir. Yarışmacı eğitim anlayışı, bireyin farklılık, yeterlik ve olanaklarını kullanarak kendini ifade edebilmesini gerçekleştirmeyi, açık bir sistem olarak ortaya koymaktadır (Ural, 2004). Rekabet, eğitimde de önemli bir faktördür. Küresel ölçekte, gelecek nesillerde en iyisini ortaya çıkarmak isteyen ulusal eğitim sistemleri, gerek burslar, gerek yarışmalar ile öğrenciler arasında rekabetçiliği teşvik etmektedir.

Kısacası, rekabet kavramı, geçmişten günümüze kadar insanların var oluşundan bu yana hayatta kalma çabaları, varlıklarını sürdürmeleri ve en iyi olma isteğinin doğal bir sonucu olarak mükemmel bir düzene ulaşma hedeflerinin en temel gerekliliğidir. Bu düzenin oluşmasında, yetersiz ve zayıf olanların elenmesi ise rekabetin doğal bir sonucudur. Daha iyiye ulaşmanın anahtarı ise mevcut düzeni daha işlevsel ve sistematik hale getirmektir (Yorgancılar, 2011).

Tüm bu yarış halinde olmanın sonucunda ise, kendiliğinden oluşan, belirli bir sistem içinde işleyen ve sürekli bir dönüşüm halinde koşulları daha da güçleşerek devam eden bir mekanizma ortaya çıkmaktadır ki, bu ‘‘Rekabet Mekanizmasıdır’’. Bu mekanizmanın sonucunda ortaya çıkan yarışma kavramı kendine tasarım alanında da büyük bir ölçüde yer edinmiştir. Yarışma kavramı rekabet olarak ele alınmış olsa da rekabet kavramından ayrıştığı bir nokta da yarışmanın belli kurallar çerçevesinde yapılmasıdır. Yarışma kurallarının önceden yarışmacılara ve halka duyurulması etik açıdan rekabet kavramından ayrışmaktadır.

1.2. Tasarım Yarışmaları

Rekabet ortamının olduğu bir diğer alan da tasarım yarışmalarıdır. Çünkü tasarım günümüz dünyasında artık rekabet üstünlüğü yaratacak bir unsur haline dönüşmektedir. Tasarımın bir rekabet gücü haline gelmesinde önemli etkenlerden biri tanımı içinde yer alan yenilikçilik ve yaratıcılık kavramlarıdır. Dolayısıyla, tasarım yarışması tasarımdaki üstünlük için bir rekabettir. Tasarım yarışması, tasarım alanında saptanan veya yaşanan sorunların, amatör, profesyonel kişi ve gruplarca sorunu oluşturan problemin içeriğine uygun çözümler bulunması amacıyla, beklentisiyle gerçekleştirilir. ‘‘Tasarım yarışmaları, grafik tasarım, endüstriyel tasarım, moda

tasarımı, mühendislik, mimari ve kentsel tasarım gibi tasarım alanlarında resmi ve özel kuruluşların tasarımıyla ilgili gereksinimlerini çözüme ulaştırmak amacıyla ulusal ya da uluslararası düzeyde gerçekleştirilmektedir (Tomak, 2010)”.

Tasarım yarışmalarının tüm bileşenleri için geçerli olan, esas ve usulleri düzenleyen çeşitli yarışma yönetmelikleri mevcuttur. Ülkemizde geçerliliği tasarım alanında birçok bölümü kapsayan Kamu İhale Kurumu’nun yürütmekte olduğu 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu kapsamındaki; Mimarlık, Peyzaj Mimarlığı, Mühendislik, Kentsel Tasarım Projeleri, Şehir ve Bölge Planlama ve Güzel Sanat Eserleri Yarışmaları Yönetmeliğinde (KİK Yarışmalar Yönetmeliği, 2002), yarışma şu şekilde tanımlanmıştır:

Mimarlık, peyzaj mimarlığı, mühendislik, kentsel tasarım projeleri, şehir ve bölge planlama ve güzel sanat eserleri ile ilgili bir konunun gerçekleştirilmesi için gerekli fikrin, tasarımın, projenin, planın veya eserin bu yönetmelik kurallarına göre çoklu katılıma açık ve oluşturulacak bir jüri tarafından seçilmesi amacıyla yapılacak organizasyon.

“Tasarım yarışmaları kendi süreçleri içinde; tür, konu, kapsam, yöntem, ödül ve diğer hususlarda belirgin farklılıklar göstermekte ancak tüm bu önemli farklılaşmalara rağmen yine de temelde yarışmaların bütünü benzer nitelikler barındırmaktadır” (Aktürk, 2019, s:36).

İlk tasarım yarışmaları “estetik açıdan güzel” tasarımları, şemaları veya çizimleri araştırıyordu. Bu özellikle mimari tasarım yarışmalarının amacıydı. Bugün, tasarım yarışmalarının geliştiği ve daha çok sayıda yarışma yapıldığı görülmektedir. Artık sadece güzellik yarışmaları değildir. Dijital platformlar geliştikçe, tasarım yarışmaları çok kullanımlı araçlar haline geldi. Tarihte bilinen ilk tasarım yarışması M.Ö. 448’de Atina’daki Akropolis’teki bir savaş anıtı tasarım yarışmasıdır. Bu mimari tasarım yarışması halktan tasarım fikirleri toplamak amacı ile düzenlemiş ve aynı zamanda dönemin birçok sanatçısının önerilerini sunmaya çağırılmıştır. Bu tasarım yarışması, birçok kişi tarafından profesyonelce düzenlenen ilk tasarım yarışması olarak da anılır (Nasar, 1999). Helene Lipstad “Experimental Tradition: Essays on Competition in Architecture” adlı eserinde mimari tasarım yarışmalarını, “karşıt fikirlerin ve uzlaşmaz çözümlerin çarpıştığı savaş alanları, sınırları görünmeyen dev tasarım stüdyoları” olarak tanımlamıştır. Hiç şüphesiz yarışma olgusu, Lipstad’ın da önemini vurguladığı gibi,

rekabet kavramı, özgür ve özgün üretim olanakları, değerlendirme süreçleri ve ödüllendirme kriterleri ile ayrıcalıklı bir yapı oluşturmaktadır (Sayar, 2004).

Orta Çağ tasarım yarışmalarına bakıldığında; Mimari tasarım yarışmaları popüler olmasına rağmen, bu çağlarda resim ve dekorasyon yarışması çağrıları yapılarak, yarışma türlerine alternatif olarak görülmüştür. İlk tasarım ihaleleri de bu dönemlerde yapılmıştır (Çobanlı, 2014). Sanatsal Çağ (1400-1900) olarak bilinen bu dönemde 1900'lere kadar olan önemli yarışmaların arasında; 1418'de ki Floransa Katedrali ve 1792'de Beyaz Saray için yapılan yarışma yer almaktadır (Prinz, 2011, s: 9). 1900-2000 yılları arasındaki yarışmalara baktığımızda ise, Eifel Kulesi, Özgürlük Heykeli vb. gibi günümüzün ünlü simge yapılarını yaratan birçok yarışma olmuştur. Bu dönem mimari yarışmaların temel amacı esas olarak, mimari form için yeni olanaklar bulmak ve tasarımlar elde etmektir (Spreiregen, 1979, s:2).

Sanayileşme öncesi tasarım yarışmalarında ise mimari tasarım yarışmalarının egemen olduğu, ancak bunların içinden fikir ve çözüm odaklı yarışmaların ilk kez yapıldığı görülmektedir. 18. Yüzyıla kadar, kuruluşlar ve hükümetler, özellikle gelişmemiş sektörlere pazar gelişimini teşvik etmek için prototipler, fikirler veya şemalar sunmaya zorlayan tasarım yarışmaları düzenlemişlerdir. Özellikle kamu binaları, anıtlar vb. için mimari yarışmalar düzenlemiştir. Bu nedenle çoğunlukla hizmete dayalı tasarım anlayışı oluşmuştur (Çobanlı, 2014). Sanayileşme sonrası tasarım yarışmalarına bakıldığında ise sanayileşmeden sonra gelişen ve yaygınlaşan iletişim kanalları ile birçok tasarım ve sanatsal alandaki yarışmalarda artış gözlemlenmiştir. Ve buna bağlı olarak bazı kurumlar prestijli olaylar haline gelebilecek yıllık yarışmalar düzenlemeye başlamıştır. 1940'lardan sonra, belirli kategorilerde en iyi tasarımları ödüllendiren özel yarışmalar düzenlemeye başlanmıştır. O dönemdeki bu yarışma türlerinin en önemli iki örneği; 1940'daki Modern Sanat Müzesi'nde yapılan "Organik Mobilya Yarışması" ve 1977'deki "Sandalye Tasarım Yarışmasıdır". (Gardiner, 1977, s:7) Bu iki yarışma, onlara katılan insanlara şöhret ve servet sağlamıştır. Örneğin Charles ve Ray Eames, mobilya yarışmasını, Motomi Kawakami ise 1977'nin yarışmalarını kazanan isimler olmuştur. Bu isimler de aldıkları ödüllerle ünlenmiştir (Çobanlı, 2014). Tasarımcılar şöhret ve saygı kazanmak için bir etkinliğe katılırken, tasarım ödülü kavramının da bu dönemlerde doğduğunu söylemek mümkündür.

İnternetin gelişi ve yaygınlaşmasıyla birlikte tasarım yarışmalarını organize etmek çok kolay ve verimli bir hâl almıştır. Böylece tüm disiplinler birçok farklı organizasyon amacı ile bir arada farklı tasarım yarışmalarına katılım sağlayarak yarışmaları uluslararası bir düzeye getirmişlerdir (Çobanlı, 2014).

Eski çağlardan günümüze kadar olan bu süreçte tasarım yarışmaları' nın birçok alanda gerek talep doğrultusunda gerek amaçlanan hedef doğrultusunda birçok konuya çözüm bulma içgüdüsüyle ortaya çıktığını söyleyebiliriz.

1.2.1. Tasarım yarışmalarının amacı

Tarih boyunca, tasarım yarışmalarının hem tasarımcı hem de müşteri veya kurum için karşılıklı yarar sağladığı kanıtlanmıştır. Bir tasarım yarışmasının amacı, kitle kaynaklı fikirleri veya inovasyonu sağlamaktadır. Bu temel avantajların bazıları şu şekilde sıralanabilir (<http:2>);

- Öğrenciler; çalışma alanlarına gerçekten katılmaya daha hazır hale gelirler. Öğrenciler öğrendikleri teori ve uygulamaları gerçek dünya projelerine uygulayabilirler.
- Yarışmaların; tasarımcıların bu tür gerçek dünya çalışmalarına daha hazırlıklı olma arzusunu teşvik ederken, endüstrinin onların tasarımını alıyor ve toplumdaki gelecekteki sanatçıların ve tasarımcıların büyümesini teşvik ediyor olması.
- Güç; hem tasarımcı açısından ödöl almak, dereceye girmek ve tanınırlık, hem de müşteri veya kurum açısından iyi bir reklam ve ürün anlayışı güç elde ettirmektedir.
- Proje; önemli olan tasarımlara geri dönüşlerin sağlanmasıdır. Tasarımcılar arasından seçim yapmak yerine, onu kimin tasarladığından ziyade, üretilen veya üretilecek olan projelerin geri dönüşler almasıdır.

Tasarım yarışmalarının hem tasarımcı hem de yarışmayı açan kurum için karşılıklı olarak faydalı olduğu görölmektedir.

Mimarlık, Peyzaj Mimarlığı, Mühendislik, Kentsel Tasarım Projeleri, Şehir ve Bölge Planlama ve Güzel Sanat Eserleri Yarışmaları Yönetmeliği'nde ikinci bölüm madde 4'de belirtildiği üzere yarışmanın hedefi kamu yararı esas alınarak:

- a) Ait olduğu konu özelinde; kültür, sanat, bilim ve çevre değerlerinin rekabet yoluyla geliştirilmesine, çok sayıda seçenekten en ekonomik, en işlevsel ve yenilikçi çözümlerin seçilmesine, müelliflerinin saptanmasına ve güzel sanatların teşvikine,
- b) Bu yönetmelik kapsamına giren mesleklerin gelişmesine, etik değerlerin yerleşmesine, uluslararası rekabet gücü kazanmalarına, uygun ortamı sağlamaktır (http, 3).

Bu bağlamda girişimci özel ve kamu kuruluşlarının tasarım yarışmalarını düzenlemelerinin bir takım genel ve özel amaçları olduğu, bu amaçlar doğrultusunda gereksinim duyulan yaratıcı düşüncenin bulunmasını ve kullanılmasını hedefleyen yöntemlere başvurduğu görülmektedir.

Tomak (2010) tasarım yarışmalarının özel amaçlarını şu şekilde sıralamıştır:

- 1) Girişimci kuruluşun yön bilgisine (brief) en uygun estetik, işlevsel, iletişimsel ve ergonomik çözümler sunmak,
- 2) Daha düşük maliyetle daha nitelikli ve yaratıcı tasarım seçeneklerine ulaşabilmek, yarışmanın düzenlendiği sektöre yönelik ilginin artırılmasını sağlamak,
- 3) Yeni tasarımcılarla tanışarak (öğrenciler) onların iş alanlarıyla ilgili motivasyonlarını dinamik tutmak,
- 4) Tasarımcılar ile aralarında bir arayüz temelini oluşturarak, üniversite-sanayi işbirliğini sağlamak, tam zamanlı istihdam yaratmak,
- 5) Girişimci-profesyonel-öğrenci buluşmalarıyla ortaya çıkacak işbirliği ve projelerde, ulusal/uluslararası düzeyde uzun vadeli etkinliklerin gerçekleştirilmesini amaçlamaktır

Bu sebeplerin yanı sıra tasarım yarışmaları sadece tasarımla ilgili değildir. Yeni tasarım olanakları, yenilikçi çözümler ve tasarım vizyonları ile olduğu kadar, politik sorunlarla da ilgilidir (Sagalyn, 2013). Bu politik sebepler çeşitli olsa da hedeflenen amacı ya da istenilen projeyi ilerletebilmek ve yürütebilmek için gerekli verileri toplama temeline dayanmaktadır. Bu da çoğunlukla kamu alanında politik bir kılıf olarak kullanılır. Bu yöntem beraberinde riskleri de barındırabilir. Sagalyn (2013) risk değerlendirmesini şu sözleri ile dile getirmiştir:

Yarışmaların kamusal bir platform olarak stratejik kullanımı, kendi politik risklerini de getirir. Yarışmalar açık ve görece şeffaf süreçlerdir. Medyanın dikkatini çekmek için tasarlanmış haberlik olaylardır. Çeşitli seçmen gruplarında büyük beklentiler yaratabilirler. Bu da kazanan teklifin projenin sonucu konusunda kamunun beklentilerini gerçekçi olmayan derecede yükseltmesine yol açabilir. Yine kamu görevlilerinin ve düzenleyicilerin kontrolünden çıkarak başını alıp gidebilirler.

1.2.2. Uluslararası tasarım yarışmaları

Ulusların sanayileşmesinden sonra iletişim kanalları geliştikçe ve yaygınlaştıkça tasarım yarışmalarının da geliştiği gözlenmektedir. 20. yüzyılın ortalarında tasarım kurumları uluslararası yarışmalar düzenlemeye başladı. Bunun ilk örneklerine bakıldığında, 1953 yılında, IF ürün ödülleri Alman tasarımını vurgulamak için Hannover Fuarı'nın bir parçası olarak “Special Show for Well-Designed Industrial Goods” adı altında başladı. Yine 1955'te Red-dot Tasarım Ödülü, en iyi Alman tasarımlarını vurgulamak için “Permanent Show of Elegant Industrial Products” adıyla uluslararası düzeyde düzenlenmeye başladı (Çobanlı, 2014).

Bu noktada uluslararası rekabet gücünün yaygınlaşmaya başlaması ile ticaret, yatırım ve üretim gibi faaliyetlere önem veren ülkelerdeki tüm kurumlar arasında dayanışmanın artması ve uzmanlaşmanın oluşmasının büyük bir etken olduğu söylenebilir. Böylelikle gelişen ve değişen günümüz dünyasında en önemli rekabet aracı haline gelen yenilik (inovasyon) tasarım alanında kendine büyük bir ölçekte yer bulmuştur.

Rekabet ortamına uluslararası düzeyde tasarım özelinden bakıldığında globalleşmesinin en iyi örneği olarak; 2010 yılında, Reddot, Design Design ve Good Design Award'dan farklı olarak başlatılan A'Design Award adlı yarışma olmuştur. Bu yarışma kazananların tanıtımını yapmak, iyi bir reklam vermek için optimize edilmiş ve bu arada adil bir rekabet platformu sağlamıştır (Çobanlı, 2014).

A 'Design Awards & Competition tasarım yarışması, dünyanın farklı yerlerinden gelen ve 40 dilde 180'den fazla ülkede takip edilen lider tasarım ödüllü bir yarışmadır. Kazanan tasarımların tümü, tasarım dünyasını, basın mensuplarını ve müşterileri birbirine bağlamak için tüm ana dillere tercüme edilerek çevrilmektedir. A 'Design Awards & Competition, kazanan tasarımları tasarımcısı tarafından sponsor firmalara satması için önemli bir olanak sunuyor, aynı şekilde firmalar rakip tasarım projelerine teklif verebiliyor ve tasarımların telifini satın almak için tasarımcıya özel teklifler yapabiliyorlar. Yarışma ayrıca etkileşimli bir sergi sistemi sunuyor ve hem tasarımcılar hem de şirketler için ücretsiz profil sayfaları oluşturmalarına olanak sağlıyor. Bu sistem kullanıcılara her zaman açık olarak sunulmakta ve kazanıp kazanmadıklarına dair tüm bilgilere buradan erişim sağlamaktadırlar. A 'Design Awards & Competition, her yıl düzenlenen ve birçok kategoride verilen pek çok ödül çeşitliliğine sahiptir. Ödül kazananların elde ettiği avantajlar ise; sergi ve yıllığa katılım, geniş bir reklam

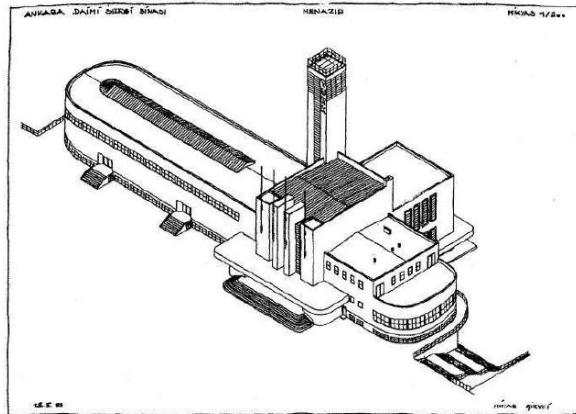
çalışması, dergi ve blog tanıtımları, dünya tasarım sıralamasında yer almak şeklinde sıralanabilir (http, 4).

Tasarım yarışmalarına Türkiye özelinde bakıldığında bazı noktalarda yarışma sisteminin model olarak kullanıldığı Almanya ve diğer Batı ülkelerinden farklı olduğu görülmektedir. Özellikle yarışmaların ilk mimarlık alanında başlamış olması nedeniyle amaçlanan hedefleri farklılık göstermektedir. Bu amaçlar şu şekilde sıralanabilir (Akansel, 2002, s:57-58):

- Ulusal kimliğin oluşmasını sağlamak,
- Mesleki faaliyetlerin sürdürülebilmesini için gerekli olan zemini oluşturmak,
- Türkiye’de kullanılan yeni teknolojilerin, ürünlerin tanıtılmasını ve kullanılmasını sağlamak,
- Kamu alanında açığa çıkan bina ihtiyaçlarını karşılamak,

Türkiye’deki tasarım tarihi içerisinde özellikle 20. yüzyılın ilk yarısından sonrasına bakıldığında bu maddeleri barındıran ara kesitlerin değiştiğini ve geliştiği görülmektedir. Günümüze kadar olan bu süreçte geriye dönüp baktığımızda Erken Cumhuriyet döneminde uluslararası faaliyetlerinin temellerinin atıldığı görülmektedir.

Türkiye’de uluslararası düzeyde yapılan ilk yarışmanın bir mimarlık yarışması olduğu bilinmektedir. 1933 yılında güzel sanatlar, sanayi ve ziraat alanlarında sergiler açılması, öğretici filmler, konferanslar, kongreler ve sportif faaliyetler yapılması amacıyla, Milli İktisat ve Tasarruf Cemiyeti’nin uluslararası düzeyde açtığı Ankara Sergi Salonu Proje yarışmasına 16 Türk ve 10 yabancı mimar katılmıştır (Akansel, 2002, s:60). Sergi Evi yarışmasını Türk mimar Şevki Eşref Balmumcunun kazanması basında yabancı mimarlara karşı olan mücadelede önemli bir yer tutmuştur.

Görsel 1.1. Sergi evi'nin izometrik görünüşü (Anonim. 1933)

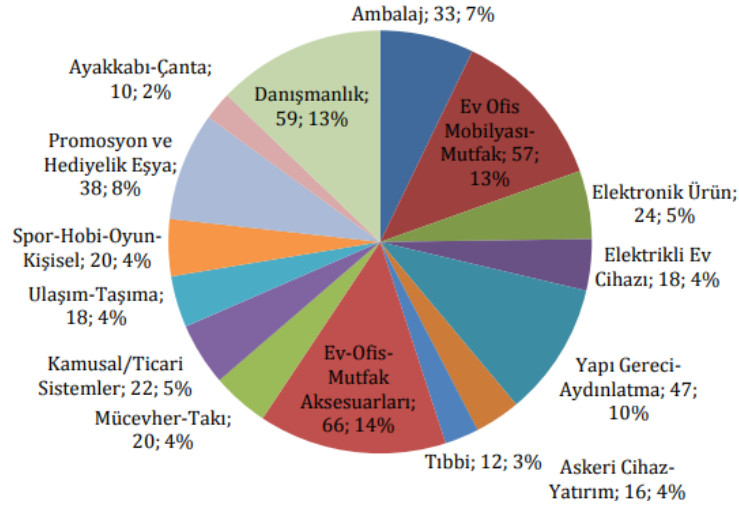
Bu yarışma Türk mimarlık tarihi açısından önemli bir dönüm noktası olmuştur. Yarışma şartnamesinde ‘modern mimari üslupta’ olması istenilen yapı, ulusal üslubun yerini alan modern anlayışın en başarılı örneklerinden kabul edilir (Aslanoğlu, 1985).

Buradan edinilen bilgiler doğrultusunda rekabetin sağlanmasındaki en güçlü aracın yarışmalar olduğu ve yarışmaların hem dünyada hem de ülkemizde siyasal, sosyal, kültürel ve ekonomik anlamda yeniliklere yol açtığı, küreselleşmenin tetikleyicisi ve besleyicisi olduğu görülmektedir.

Tasarım yarışmaları temelinde gerek dünyadaki örneklere gerek Türkiye’deki yarışmalara bakıldığında aynı sistematiğe üzerine kurulu olduğu ve her birinin geniş bir alana sahip olduğu için bu tez de tasarım yarışmaları ele alınırken, değerlendiremeye Türkiye’deki mobilya tasarım yarışmaları örnekleri üzerinden devam edilecektir.

1.2.2.1. Türkiye’deki mobilya tasarım yarışmaları

“Mobilya Türkiye’de hem tasarım ürünlerinin, hem de sektörde faaliyet gösteren tasarımcı ve firmaların oransal ağırlığı açısından en büyük sektördür (Hasdoğan, 2007)”.

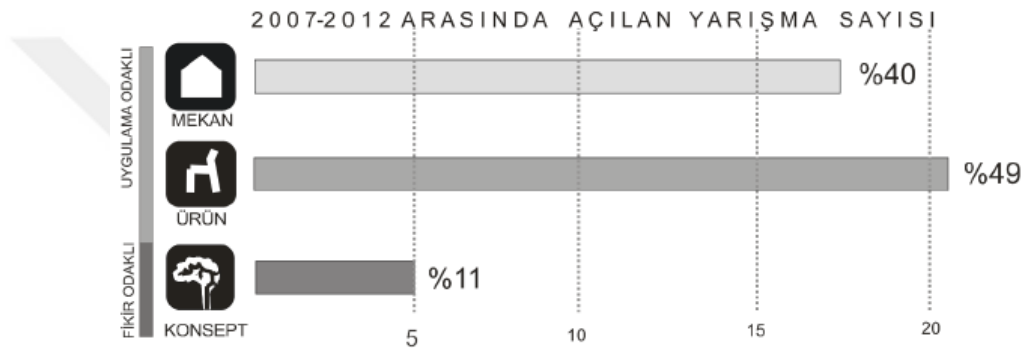

Tablo 1.1. Türkiye’de endüstriyel tasarım faaliyetlerinin sektörlere göre dağılım yüzdeleri (ETMK üye anketi, 2010)

Bu veriler ele alındığında mobilya tasarım yarışmaları da her açıdan önem arz etmektedir. Buna bağlı olarak da mobilya tasarımının rekabet sektöründeki en önemli unsurlardan biri olduğu söylenebilir. Tüm tasarım disiplinlerinde olduğu gibi içmimarlık alanında da yaratıcı ve yenilikçi tasarımların ortaya çıkmasında yarışmaların

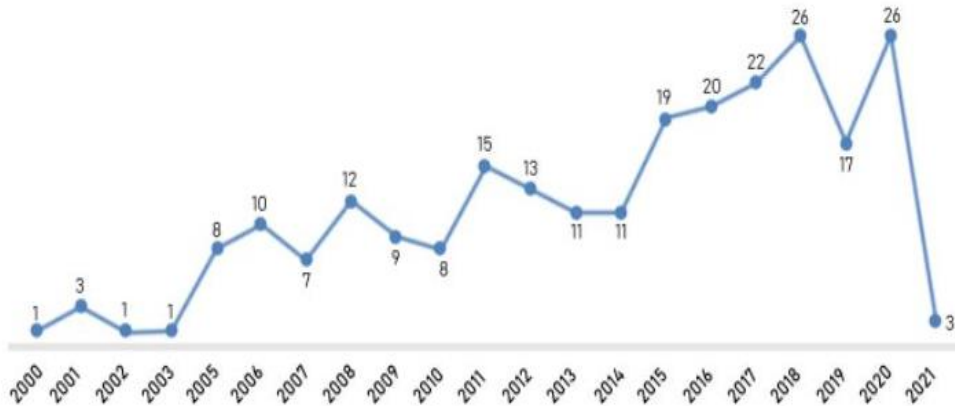
var olması büyük önem taşımaktadır. Türkiye’de içmimarlık alanı içinde yer alan yarışmaların 2000 yılı sonrasında yoğunlaşmaya başlaması, mesleğin etkin olarak görünürlüğü, bilinirliği ve kabulü bağlamında önemli bir referans oluşturmaktadır.

Garip & Garip’in (2012) Türkiye’ de gerçekleştirilen içmimarlık öğrencilerine yönelik yarışmalar hakkındaki araştırmasında 2007-2012 yılları arasındaki 6 yıl üzerinden yaptıkları tarama sonucunda 43 yarışmanın düzenlendiğini; bunların %40’nın mekân, %49’nun ürün, %11’nin fikir odaklı olduğu sonucuna varmışlardır. Bu veriler doğrultusunda içmimarlık alanında %49 oranla ürün tasarımına ait yarışmaların ön planda olduğu söylenebilir.

Tablo 1.2. Türkiye’de açılan içmimarlık öğrenci yarışmaları ’nın amaçlarına göre sınıflandırılması (Garip & Garip, 2012)

Eriş & Ağan ‘ın (2021) Türkiye’de yapmış olduğu bir araştırma sonucunda aşağıda yer alan grafikte 2018 yılı itibariyle içmimarlık alanı özelinde açılan yarışmaların sayısının diğer yıllara göre artış gösterdiği aşağıdaki tabloda oldukça dikkat çekmektedir.

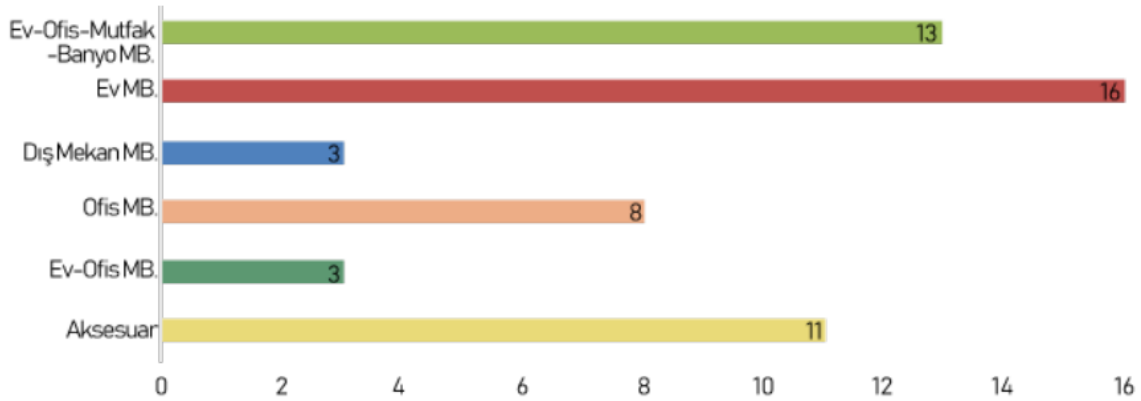
Tablo 1.3. Yıllara göre, Türkiye’de düzenlenmiş içmimarlık disiplininden öğrenci /profesyonellerin katılabildiği yarışmaların sayısı (2021 yılı yarışma sayısı Mart ayı ile sınırlandırılmıştır) (Eriş & Ağan, 2021)

Yıllara göre artış gösteren tasarım yarışmalarının büyük bir çoğunluğu da mobilya temalı tasarım yarışmalarıdır. Mobilya tasarım temalı toplam 54 yarışma bulunmaktadır. Bu yarışmaların 39'u öğrenci, 15'i hem profesyonel hem de öğrenci katılımına açıktır (Eriş, Ağan 2021)

Tablo 1.4. Türkiye’de açılan mobilya odaklı içmimarlık disiplininin katılım koşulunu sağladığı yarışmalar (Eriş, Ağan 2021)

Mobilya yarışmalarının içerikleri mobilya türü bağlamında incelendiğinde ise, çoğunlukla ofis ve ev mobilyalarında yoğunlaştığı ve bu yarışmaların firmalar tarafından açıldığı görülmüştür (Eriş, Ağan 2021).

Tablo 1.5. Türkiye’de açılan mobilya odaklı yarışmaların tasarım ürünü bağlamında ortaya konması (Eriş, Ağan 2021)

Buna göre bu çalışma kapsamında Türkiye’de belirli aralıklarla periyodik olarak tekrarlanan ve mobilyayı mobilyanın farklı türleri ile içinde barındıran iki mobilya

tasarım yarışması incelenmiştir. Yarışmaların içerikleri ve değerlendirmeleri dördüncü bölümde ayrıca ele alınmıştır.

1.3. Bölüm Değerlendirmesi

Canlılığın varlığının oluşumundan bu yana rekabet içinde olduğumuz bu dünyada geçmişten günümüze kadar olan tüm zamanlarda, yarış halinde olma durumu her koşulda ortaya çıkmıştır. Birçok anlamda gelişen ve değişen bu dünyada teknolojiye yenilikler, küreselleşme gibi kavramların ön planda olması insan yaşamında gereksinimlere neden olmuştur. Bu gereksinimler de tasarım ile ilgili tüm disiplinleri ve sektörleri de etkilemektedir. Dolayısı ile bu süreci destekleyecek, tasarımda yaratıcılığı ön plana çıkaracak eylemler ve yöntemler önem kazanmaktadır.

Yaratma bir eylem olarak yeni edinilen bilgiler ve geçmiş deneyimler arasındaki ilişkileri görmek ve bu iki ilişki ile yeni kombinasyonlar geliştirmekle oluşmaktadır. Bu nedenle tasarımcıların kendi yarattıkları eserleri paylaşabilmesi ve deneyimleyebilmesi için önem kazanmakta ve bu durum da yarışmaların sağladığı paylaşım ortamında gerçekleştirilmektedir. “Yaratıcı süreç çalışmaktan ziyade oyun oynamak gibidir; “başarısızlıkları” başarılarla aynı gayret ve hevesle desteklemek, yaratıcılık kültürünün başlangıcıdır (Canaan, 2003)”.

Yarışmalardaki tasarım ortamı yaratıcılığın ve üretkenliğin her zaman ön planda olduğu dinamik süreçler ile beslenir. “Yarışmalar bu açıdan farklı tasarım problemleri için farklı görüş ve fikirlerin ortaya konmasıyla beraber yarışmacılar ve tüm katılımcılar için beyin jimnastiği ile birlikte tasarım fikirlerinin diri ve zinde kalmasını sağlarken aynı zamanda bir adım ileriye götürür (Garip, 2008)”. Hem dünyada hem de ülkemizde ki tasarım yarışmalarının esas ana fikrinin bu olması ve rekabet ortamı yaratması çerçevenin ana hatlarını belirlemektedir.

Sonuç olarak tasarım yarışmalarındaki gelişimin tarih öncesi çağlardan günümüze kadar olan süreçte birçok alana yayılarak ivme kazandığı görülmektedir.

Bu çalışmanın eksenini mobilya tasarım yarışmalarının oluşturması sebebiyle, belirlenen iki mobilya tasarım yarışmalarının mobilya sektörünün gelişimi çerçevesinde bir değerlendirme yapılacaktır.

Çalışmanın ikinci bölümünde mobilya tasarım yarışmalarının mobilya tasarımı ve mobilya üretimi ile olan ilişkisi aktarılacaktır.

İKİNCİ BÖLÜM

2. MOBİLYA TASARIMI, ÜRETİMİ VE MOBİLYA TASARIM YARIŞMALARI

Yarışmanın tarihsel süreci ve tasarım yarışmalarının amacı, mobilya tasarım yarışmalar özelinde bir önceki bölümde aktarılmaya çalışılmıştır. Mobilya tasarım yarışmalarının ilişkili olduğu bir diğer konu ise tasarım ve üretim sektörüdür. Mobilya tasarımının önemi tüm bileşenler tarafından kabul görmektedir. Tasarımcı ve üretici çevresinde gelişen bu durum sektörün yenilikçi ve gelecekçi bir yaklaşımla oluşturmak istediği mobilya tasarım kavramını ortaya koymaktadır. Tüm bileşenlerin ortaya koyduğu mobilya tasarımında “özgünlük, estetik, işlevsellik, kalite koşullarına uyumluluk, üretilebilirlik, uygulanabilirlik, insan ve çevre sağlığı koşullarına uyumluluk (Eke, 2018, s:588)” gibi tasarım kriterlerinin oluşmasına ve sektöre katkı sağlayacak ülkemizde de çeşitli mobilya tasarım yarışmaları düzenlenmektedir.

Nitelikli ürünlerin ortaya çıkabilmesi için de mobilya tasarımı ve mobilya üretimi bu anlamda büyük önem taşımaktadır. Bu noktada mobilya tasarımı ve mobilya üretimi bu tez kapsamında mobilyanın tarihsel süreci ile birlikte aktarılacak ayrı başlıklar altında incelenmiştir.

2.1. Mobilya Kavramı ve Tanımı

Anlam olarak mobilya veya mobilye İtalyanca “mobili” ve Fransızca “mobiller” sözcüklerinden alınmış, oturulan yerlerin süslenmesine ve türlü amaçlarla donatılmasına yarayan taşınabilir eşya olarak tanımlanmıştır. İngilizcedeki kullanımı ise diğer Avrupa dillerinden farklı olarak Fransızca furniture (donatmak) kelimesinin eylem olarak kullanıldığı “furnish” ve isim hali olarak da “furniture” olarak tanımlanmaktadır. Mobilya kelime olarak mobilier ile hareket edebilen, mobil eşya anlamı taşısa da genel anlamıyla bir donatı elemanı olarak ele alınır. (Tütüncü, 2011, s:23).

İnsanın mekânsal yaşam ihtiyaçlarını, alet ve eşyalar ile karşılamaya başladığı ilk çağlardan beri mobilya kavramından bahsetmek mümkündür. Mobilya zaman içerisinde toplumların yaşam koşulları, uygarlık arayışları ve estetik görüşlerine göre paralel bir değişim göstermiş ve farklı biçimler almıştır. Farklı kaynaklar, mobilya kavramını farklı şekillerde tanımlamaktadır:

Mobilya, en geniş anlamıyla insanların oturma, yatma, çalışma ve depolama gibi temel fiziksel gereksinimlerini, sosyal ve kültürel boyutlarıyla ele alarak, güvenli ve

konforlu bir şekilde gidermelerini amaçlayan elemanlar ve/veya sistemler olarak tanımlanabilir (1. Ulusal Mobilya Kongresi. 1997).

Işık ve Dinçel (1979)'e göre mobilya oturlan yerlerin süslemesine ve her türlü amaçlarla donatılmasına yarayan eşyadır.

Ching (1996), mobilya için açık bir tanımlama yapmamakla birlikte tefriş elemanı/ögesi olarak ifade etmektedir.

Sandalye, masa, yatak, dolap, koltuk gibi en bilinenlerden, daha az bilinen radyatörler, mutfak üniteleri, şömineler ve hatta kapı aksesuarlarına kadar birçok mobilya çeşidi vardır. Mobilya bir mekânda yer alan donatılar da olabilirler. Sabit mobilyalar duvarlar yerine mekân içinde bölücü elemanlar olarak da kullanılabilirler (Coates vd. 2011).

Şatır (1997) ise mobilyayı şu şekilde tanımlar; “Mobilya, dünyanın farklı coğrafya kültürlerinde oturma, depolama ve sergileme gibi temel fonksiyonların yerine getirmesiyle ve yüksek tasarım girdisi ile uluslararası ticaretin gereklerine doğal olarak uyum sağlayan küresel ürünlerin tipik örneğidir”

Kültürel oluşumun yapı taşlarından biri olan mobilya, farklı zaman dilimlerinde, işlev ve kültürlerin bir araya gelmesiyle beraber toplumların yerleşik hayata geçmeleriyle ortaya çıkan barınma ve benzeri zaruri ihtiyaçları karşılamak amacının dışında; sosyalleşmenin ortaya çıkardığı bir unsur olarak da karşımıza çıkar (Erdem, 2007, s:3).

Tüm bu tanımlamalardan da anlaşılacağı gibi, mobilya, işlevsel değeri ile mekânın kullanışlılığını etkileyen, estetik değeri ile de mekânın iyi ya da kötü görünümünde etki sahibi olan, yaşadığımız veya çalıştığımız mekânları yaşanabilir bir ortam haline gelmesini sağlayan, kısaca sanat ve tekniğin birleştirildiği bir üründür diyebiliriz.

Mobilya kavramı, toplumun inançlarına, kültürüne, kimliğine göre biçimlenir ve şekillenir. Mobilya aynı zamanda toplumda yaşayan insanların aynası olarak da yorumlanabilir. Bu sebeple mobilyanın günümüz eşya kültüründe önemli bir yeri vardır ve tam olarak tek bir tarif veya tanım yapmak zordur.

2.1.1. Mobilyanın tarihsel gelişim süreci

İlk mobilyanın ne zaman ve nerede yapıldığı henüz net olarak bilinmemekle birlikte, insanların mağaralarda yaşamaya başladığı dönemlerde (yontma taş devri)

taştan, kemikten ya da ağaçtan yontularak yapılmış olabileceği düşünülmektedir. Bilinen en eski ahşap mobilya kalıntıları, MÖ 2700 ile MS 450 yılları arasına aittir (http, 5).

İlk çağdan itibaren hayatımıza girmiş olan mobilyaları kronolojik sıraya göre incelediğimizde; 7 farklı dönem ve her dönemin kendine özgü mobilyaları barındırdığını görebiliriz.

İlk çağ mobilya (antik dönem) sanatı ile başlayan bu dönem MÖ. 4000 yıllarında başlayarak Batı Roma İmparatorluğunun çöküşü olan MS. 476 yılına kadar devam etmektedir. Yunan, Roma, Anadolu, Mezopotamya ve Mısır uygarlıklarının eserlerinin sembolü olan bu çağ antik dönem olarak da adlandırılmaktadır (Köksal, 2017, s:3).

Görsel 2.1. Antik çağ çift kavisli oturma yüzeyi bulunan geç dönem mısır iskemlesi. (Demiraslan,2019)

Batı Roma İmparatorluğu'nun yıkılmasıyla birlikte mobilya alanında yaşanan İlkçağ Dönemi sona ermiş ve bin yıl sürecek olan Ortaçağ Roman ve Gotik Dönemi başlamıştır (M.S. 476-1550). Ortaçağ Roma sanatı daha çok Roman sanatı ile çağa damgasını vuran Gotik Sanatı ile etkisini göstermiştir (Dülgeroğlu, 2011, s:14). Roman mobilya sanatında mobilyalar ağır, büyük ve şatafatlıdır. “Ortaçağın en belirgin stili olan Gotik sanatında yapılan oturaklı ve sağlam masif mobilyalarda, ağaç malzeme çok bol kullanılmıştır. Bu dönemin mobilyaları, Roman sanatı döneminde kullanılan, sandalye, bank, masa, sandık ve kilise dolapları dışında okuma rahleleri, açılıp kapanır masalar ve dolaplardır (http, 6)”.

Görsel 2.2. Gotik mobilya sanatına ait mobilya örneği (http,7)

Ortaçağın yaklaşık bin yıl süren bir derebeylik düzenine, ekonomik yapısına ve dine dayalı katı kültürel tutumuna karşı tepkiden dolayı Rönesans dönemi (M.S. 1500-1600) ile birlikte Rönesans akımı ortaya çıkmış ve tüm Avrupa'da etkisini göstermeye başlamıştır. Bu akım sonucunda her ülkede farklı stiller gelişmiştir. “Doğu süslemeciliğinin ön planda olmasından dolayı, dolap kapaklarında oyma ve kabartmalar yapıp, yağlı boya ile gerçek tablo değeri taşıyan resimler yapılmıştır (Dinçel, Işık, 1979)”.

Görsel 2.3. *Rönesans dönemine ait çeyiz sandığı* (http,8)

Rönesans dönemi sonunda, yani 16. yüzyılın ilk yarısında özellikle Avrupa'nın Katolik ülkelerinde dinsel konuları etkileyici bir şekilde yansıtan, tümüyle eğri çizgilere ve bol figürlü biçim anlayışına dayanan Barok ve Rokoko sanatı doğmuştur (M.S. 1600-1780) (http, 9). Barok mobilya sanatının başlıca özelliklerinin üst görünüşlerinin dairesel dönüşlü köşeler, ön ve yan görünüşlerde iç ve dış bükeyler, çok süslü ve kıvrımlı oymalar olduğu söylenebilir (Erdem, 2007, s:30). Rokoko üslubu ise ilk olarak XV. Louis döneminde Fransa'da benimsenmiştir. “Rokoko stili mobilyada göze çarpan özellikler simetrik oyma, kabartma ve taşlar olmasıdır. Sandalye, koltuk, kanepelerde oturma ve arka yüzeyleri için özel kumaşlar dokunmuştur (http, 6)”.

Görsel 2.4. *Rokoko stili konsol örneği* (http, 10)

Görsel 2.5. Barok dönemine ait koltuk ([http, 11](http://11))

XVIII. yüzyılın sonlarına doğru Avrupa'da ekonomik nedenlerden dolayı daha sade mobilya tipleri aranmaya başlanıp Neoklasisizm olarak adlandırılan Yeniçağa ait stiller gelişmeye başlamıştır (Uzuner, 2020, s:9).

Yeni Çağ (Neoklasik) döneminde (M.S. 1770-1850) mobilya sanatı Barok ve Rokoko sanatının gösterişli, oymalı ve süslü mobilyalarına karşı Fransa'da ve İngiltere'de tepki olarak doğmuştur. Buna sebep ise maliyetin yüksek oluşundan dolayı halkın gelir düzeyine hitap etmesidir (Dinçel, Işık, 1979). “Yeniçağda mobilya tiplerinin oluşumunda Fransa’da XVI. Louis, Directoire, Empire, Louis Philippe; İngiltere’de Queen Anne, Dört büyükler denilen Chippendale, Adam Hepplewhite, Sheraton, Georgian I, II ve III ile Almanya’da Biedemeier stilleri görülmüştür ([http, 9](http://9))”.

Fransız devriminden itibaren Yakınçağın ilk yüzyılında (M.S. 1789-1900) mobilya alanında yeni bir üslubun yaratılmasından çok eski üslupların yenileştirilmesine ve yapı tekniklerine ağırlık verilmiştir. Bu nedenle 19. yüzyıl mobilya çalışmaları modern stile geçiş veya yenileşme dönemi olarak nitelendirilmektedir ([http, 9](http://9)).

Bu dönem mobilyalarında geçmiş stillerden izler taşısa da sadeleşmeye doğru gidilmiştir. Oyma ve kabartmalar kalkmış, ayaklar düz ya da biraz kıvrımlı olmuş, süslemelerde ise birkaç aplik çitası yeterli görülmüştür. Makine sanayisinin gelişimiyle birlikte seri mobilya üretimine başlanmıştır (Uzuner, 2020, s:15).

Çağımız Mobilya Sanatı yani Modern Döneme (M.S. 1900-....) baktığımızda ise yüzyılın başlangıcında basit, kullanım amacına ve materyale uygun mobilya imal etme akımı başlamıştır. Bu akım Almanya'da "Jugendstil", Fransa'da "L'art Nouveau", İngiltere'de ise "Modern stil" adını almıştır ([http, 6](http://6)).

19. yüzyılda teknoloji ve sanayi çağındaki ilerlemeler ile birlikte, yeni materyaller ve mobilya üretiminde daha karmaşık metotlar gelişmiştir. Bu mobilya stillerinin hem tasarım hem de ağırlık açısından ağırdan hafife doğru kaymasına neden olmuştur. Mobilyaya duyulan ihtiyacın artması ile genel kullanım alanlarında dayanıklılık aranmaya başlanmıştır. “Bu sebeple koltuklarda, sandalyelerde kare, dikdörtgen kesitli, metal iskeletli mobilyalar tasarlanmıştır. Bu sayede dayanıklı ve uzun ömürlü mobilyalar oluşturulup sanat ürününden çıkıp bir eşya ve tüketim aracı haline gelmiştir (Uzuner, 2020, s:16)”. 20.yüzyılın ilk yarısında ise, mobilya üretiminde fonksiyonellik ve erişilebilirlik, tasarım öneminin önüne geçerek ana fikir haline gelmiştir. Bununla birlikte, özgür düşünce ve pratiklik fikri birçok tasarımın özünü oluşturmaktadır.

2.1.2. Mobilyanın genel özellikleri

Mobilya her dönem içerisinde kendi anlam bütünlüğünü oluşturan, ileten bir eşya ve ürün olmuştur. Mobilyanın anlamı mobilyaya ait özelliklerin algılanması ile bu özelliklere kullanıcı tarafından yüklenen veya atfedilen bir değere karşılık gelmektedir (Demirbaş, 2017). Bununla birlikte mobilyanın genel özelliklerine bakıldığında mobilya, hem objektif hem de sübjektif özelliklere bir arada sahip olan bir üründür. Objektif özellikler, kabul edilen genel standartlar ile ölçülmektedir. Sübjektif özellikler ise özel ve estetik değerleri barındıran, kullanıcının istek ve ihtiyaçları doğrultusunda şekillenebilen özellikler olarak sıralanabilir (Kuşçuoğlu, vd. 2007).

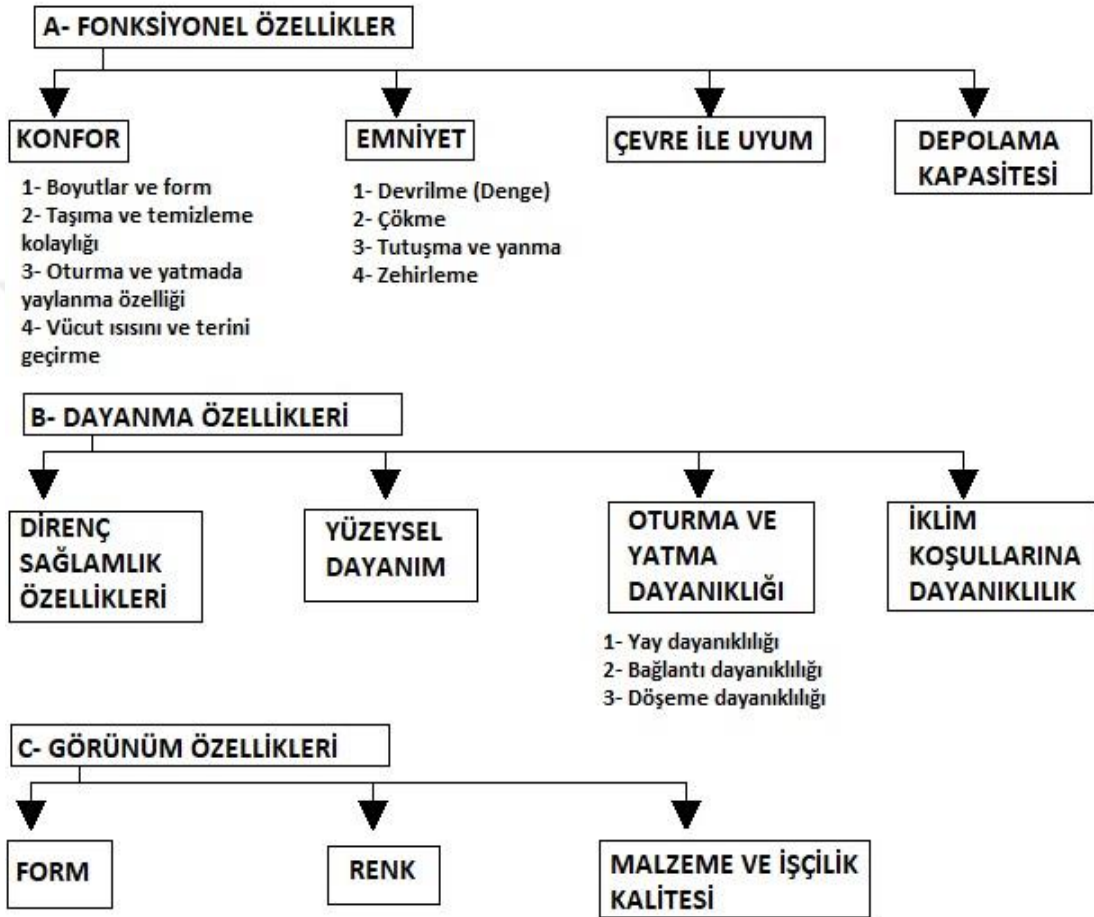
Objektif (nesnel veya teknik) ölçütler genellikle taşınabilirlik, şekil değişmezliği, uzun süre fonksiyonunu muhafaza etme, aşınmaya karşı direnç, yüzey dayanıklılığı, malzeme seçimi ve malzeme kalitesi, kaza tehlikesi olmaksızın kullanım emniyeti ve karar veren kullanıcının özel isteklerine bağlı kalmayan nitelik ölçütleridir ve laboratuvar testleri ile ölçülebilmektedir (Kurtoğlu, 2006).

Sübjektif (özel veya estetik) özellikler günümüz kullanıcı ihtiyaçları doğrultusunda zaman içerisinde gelişerek oluşmuş özellikler olarak görülmektedir. Bu özellikler şu şekilde sınıflandırılabilir (Kuşçuoğlu, vd. 2007):

- Fonksiyonellik (işlevsellik)
- Ergonomiklik
- Sürdürülebilirlik
- Özgünlük
- Uyumluluk

- Ekonomiklik
- Üretilebilirlik

Kurtoğlu ve diğerleri (1999) mobilyanın genel özelliklerini içeren sınıflandırmayı aşağıdaki şekilde göstermiştir;

Şekil 2.1. Bir mobilya ünitesinde aranan genel özelliklerin sınıflandırılması (Kurtoğlu vd. 1999'dan uyarlanmıştır.)

Bu koşullar arasından en uygun kombinasyonun oluşturulması ile kaliteli ve nitelikli mobilya tasarımları yapılmasını mümkün kılınmaktadır. “Fonksiyonellik, güvenilirlik, dayanıklılık, estetik özellikler ve emniyet gibi ürün özellikleri mobilyanın ürün değerini yansıtan özelliklerdir. Bu özelliklerin ürüne yansıtılma seviyesi ürünün kalitesi olarak adlandırılmakta ve bu seviye tüketici özelliklerine bağlı tüketici tercihlerine göre değişmektedir” (Burdurlu, vd. 2004). Bu özellikleri barındıran mobilyalar fabrikasyon teknolojilerine, iş ekonomilerine, çevresel tasarım konularına, kullanıcı ihtiyaçlarına ve tasarım ilkelerine cevap verir hale gelmektedir.

2.1.3. Mobilya tasarım süreci

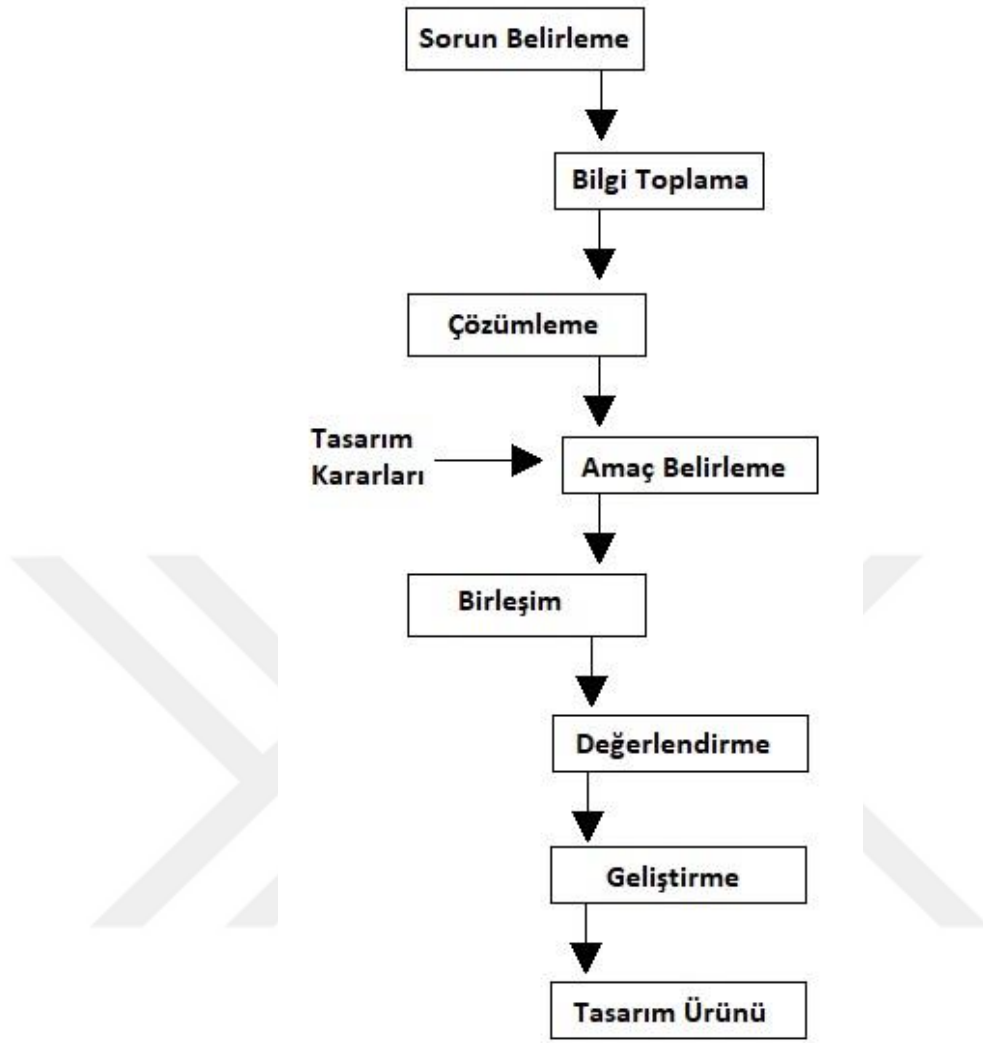
İyi bir tasarımın değişen ve gelişen bu yeni dünyada etkin ve rekabeti etkileyen önemli bir unsur olduğu kabul edilmiş bir gerçek haline gelmiştir. Tasarım girdisinin birçok sektöre göre yüksek olduğu mobilya endüstrisinde yeni ürün tasarımı ve geliştirme faaliyetleri daha yoğun ve sistematik bir şekilde gerçekleştirilmesi beklenmektedir.

Bu tez kapsamında ele alınmış olan mobilya tasarım yarışmaları da yeni ürün tasarımı ve geliştirmede bir altlık oluşturmaktadır. Tasarım sürecine etki eden ve yeni fikirler oluşturma konusunda olanak sağlayan yarışmalar aynı zamanda rekabet ortamının da bir parçası olarak görülebilir. Diğer bir yandan mobilya tasarım yarışmaları küresel ekonomi içerisinde giderek önemi artan yenilik (inovasyon) için de bir araçtır. Yeni ürün oluşumunda da tasarım süreci oldukça önemlidir.

Tasarlama süreci ve tasarımın kendisi için her tasarımcının kendine özgü bir yöntemi olabilmektedir. Ancak, gözden kaçmaması gereken, tasarım yöntemlerinin fazlalığına ve çeşitliliğine rağmen, tasarımın duygu ile düşüncüyü birleştirmeye çalışması ve son ürüne dönüştürmesidir. Bu tez çalışmasının en önemli noktalarından biri olan mobilya tasarım yarışmaları için de tasarımın ürüne dönüşmesi ve kullanıcı ile buluşması yarışmaların başarıya kavuşmayan özelliği olarak görülmüştür.

Tasarım sürecinde ortaya konan ürün belirli bir amaca hizmet etmeli, bilinçli bir düşünce sonucu ortaya çıkarak işlevsel olmalı, alışılmışın ötesinde ve daha önce hiç yapılmamış ya da benzerlerinden çok farklı bir görsellikte, kendine has bir özellik taşınmalıdır. Çalışma ya da ürün yaratı içermelidir (Önlü, 2010).

Tasarım süreci genel olarak, problemin belirlenmesinden tasarım ürünü 'nün ortaya çıkma zamanına kadar olan süreyi kapsar. Aksoy (1987)'a göre ise tasarım süreci; sorun belirleme, bilgi toplama, çözümleme, amaç belirleme, bireşim, değerlendirme ve geliştirme aşamalarından oluşmaktadır.

Şekil 2.2. Tasarım süreci modeli (saydam kutu), (Aksoy, 1987'den uyarlanmıştır)

Tasarım sürecindeki aşamaların içeriklerini şu şekilde sıralayacak olursak (Dermirarslan ve Dermirarslan, 2020):

- Tasarım Başlangıcı:
 - ✓ Problemin belirlenmesi
 - ✓ Tasarımı yapılacak ürün hakkında araştırma ve ön hazırlık
 - ✓ Kullanıcı analizi
 - ✓ Tasarım süresi belirleme
 - ✓ Tasarım bütçesi ve
 - ✓ Çalışma planı
- Tasarımın Programlanması:
 - ✓ Bilgi toplama,

- ✓ Ön çalışma programının geliştirilmesi
- ✓ Kullanıcı ile ön tasarım görüşme
- ✓ İşlev analizi
- ✓ Ergonomik ve teknik analizler
- Tasarım Aşaması:
 - ✓ Toplanan verilere göre tasarım konseptinin belirlenmesi
 - ✓ Ön çalışmanın geliştirilmesi, tasarım eskizleri
 - ✓ Ön tasarım çalışmalarının kullanıcı ile görüşülerek yeniden ele alınması.
 - ✓ Malzeme seçimi
 - ✓ Malzeme- detay çözümlemesi
 - ✓ Renk ve doku seçimi
 - ✓ Bütçe çıkartılması
 - ✓ İki veya üç boyutlu çalışmaların tamamlanması
 - ✓ Tasarımın sunumunun hazırlanması
 - ✓ Gerekli ise kullanıcı istekleri doğrultusunda tasarımın revize edilmesi ve yeni durumuyla maliyetinin hesaplanması.
- Tasarım Uygulaması

şeklinde özetlenebilir.

Tasarım sürecini oluşturan temel aşamaları meydana getiren alt maddelerin sıralamada yer değiştirmesi, birkaç maddenin birlikte uygulanması, bazı maddelerin göz ardı edilmesi ya da tüm bu maddelere ek maddelerin tasarım aşamasına katılması söz konusu olabilir.

Tasarım sürecinde önemli olan yaratıcı ve özgün fikirler ortaya koyarak bunu gerçekleştirme eyleminde bulunmaktadır.

Tasarım sürecinde elde edilecek sonuçların çeşitliliği tasarımcıya bağlıdır. Tasarlama süreci her tasarımcıya göre farklılık gösterse de, aynı olan şey her tasarımın bir fikirle başladığı gerçeğidir. Bu noktada zihinde oluşan fikirlerin sonuç ürüne dönüşmesi izlenecek yöntemin ne derece önemli olduğu yadsınamaz. Farklı fikirlerle aynı yöntem izlenerek farklı sonuçlara ulaşabileceği gibi aynı fikirle de farklı yöntemler izlendiği takdirde farklı sonuçlara ulaşılabilir. Her tasarımcının kendine has bir tasarlama yöntemi olduğu gerçeği göz önünde bulundurulduğunda genel bir tarifleme yapmaktan ziyade tasarlama eyleminin başlangıcındaki fikrin somutlaştırılmasında tasarımcının kendine bir başlangıç noktası belirlemesi gerekliliği önem kazanmaktadır (Bezci, vd. 2015).

2.1.4. Mobilya tasarım faktörleri

Mobilya tasarım disiplininde tecrübe, teknik bilgi, gözlem ve sezgisel yargılar bütünü yer almakla birlikte bu sistematik tasarım aşamaları her zaman iyi bir tasarımın garantisi değildir. Mobilya tasarımcılarının temel tasarım ilke ve faktörlerine hâkim olmaları ve bu ilkeleri uygun şekilde tasarımlarının sanatsal boyutunda kullanmaları gerekir (Efe, 2017).

Bu tasarım faktörleri objektif faktörler ve sübjektif faktörler olarak iki ayrı kategoride sıralanabilir (Kafadar, 2009, s:19-29):

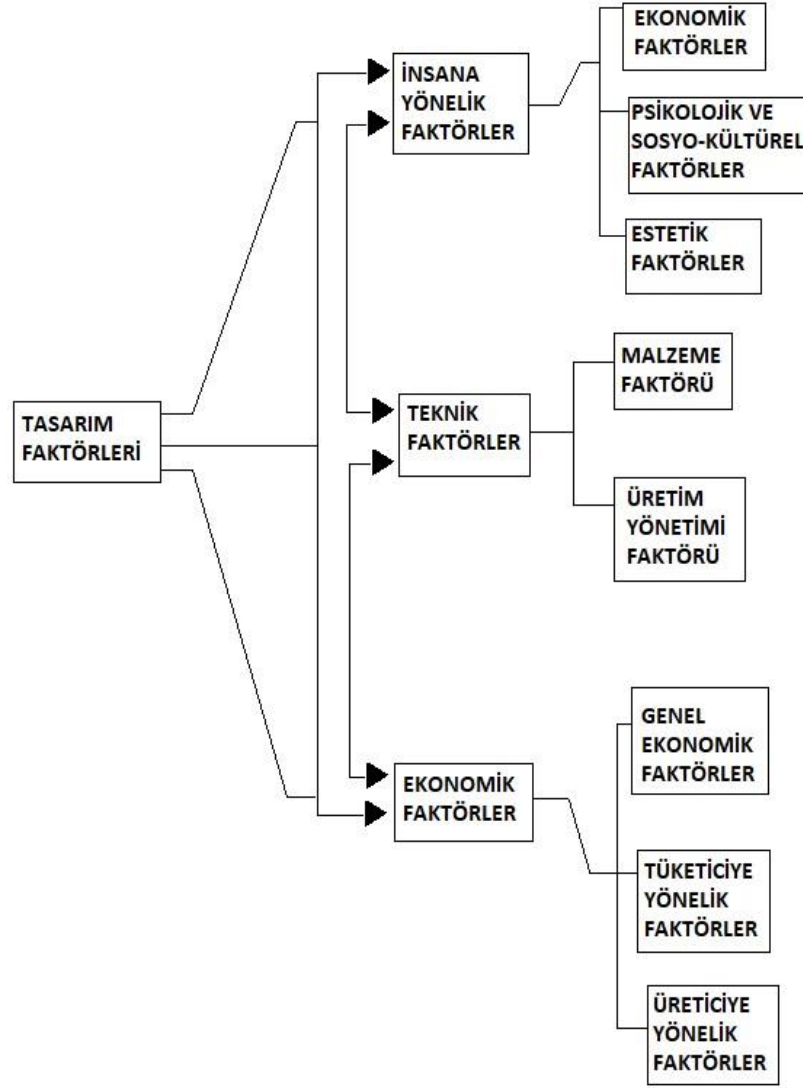
- Objektif Faktörler; İşlevsellik, malzeme, güvenilirlik, ergonomi, antropometri, çevre, yöresel değerler, doğa şartları ve ekonomi.

Objektif faktörler; tasarım şekillenmesinde etkili olan işlev, malzeme, teknoloji, ekonomi ve çevre gibi faktörleri içerir.

- Sübjektif Faktörler; Sosyal değerler, kullanıcı kimliği, tasarımcı kimliği, estetik amaçlar ve yenilik (inovasyon).

Sübjektif faktörler de; mobilyanın ihtiyaca cevap veren fonksiyonel özelliği yanında, kişi veya toplumlara göre değişen değerler gibi faktörleri içerir.

Altınok (1987) da tasarıma etki eden faktörleri daha genel başlıklardan oluşan bir şema ile göstermiştir.

Şekil 2.3. Endüstriyel tasarımı etkileyen faktörler (Altınok, 1987 den uyarlanmıştır).

Mobilyanın tasarımında kullanılan bu faktörler, genellikle onun değerlendirilmesinde göz önüne alınan faktörlerle aynıdır. “Değerlendirmede olduğu gibi, tasarımda da tek yönlü yaklaşımda bulunulursa, üretilecek mobilyadan beklenen fayda sağlanamaz. Böylece, eksik şekilde tasarlanan mobilya, hedeflenen ihtiyaçlara cevap verecek bir ürün olmaktan uzaklaşır (http, 12)”.

2.2. Mobilya Üretimi

İnsanlığın varoluşundan beri bir şeyler üretmeye başlamasıyla ağaç malzemeyi tanınması ve onu işleyerek ihtiyaç duyduğu şeyleri üretme isteği mobilya tarihinin başlangıcı olarak değerlendirilebilir. Geçmişten günümüze kadar olan bu süreçte mobilya üretiminin gelişerek ve artarak yeni bir boyut kazandığı söylenebilir. Mobilya

tasarıma etki eden kriterlerden biri haline gelen “üretilebilirlik” konusunun tasarımın nihai sonuca ulaşması açısından oldukça önem kazandığı görülmektedir.

Tasarımda göz önünde bulundurulması gereken en önemli faktörlerden birisi üretilebilir olmasıdır. Mevcut imkânlarla üretilmeyecek bir tasarım çalışmasının verimli bir çalışma olmayacağı açıktır. Ortaya çıkarılan tasarımın gerçekleştirilmesi malzeme ve özelliklerine, işleme teknikleri ve üretim tekniklerine bağlıdır. Bu nedenlerle mevcut makineler, alet ve özelliklerinin bilinmesi personel nitelikleri ve uygulama bilgileri tasarımın sonuçlandırılması bakımından önemlidir (Göktaş, 2000).

Mobilya üretimindeki çeşitlilik ve farklılar tasarım aşamasında bir tasarımın farklı yöntemler ile üretilebilir olması sonucunda doğan yeniliklerin getirisi ile mümkün olmaktadır. Buna örnek olarak Yrjö Kukkapuro’nun 1980-1981 yıllarında tasarladığı “#472 Skaala” isimli sandalyesi örnek verilebilir. Sandalye tasarım aşamasında üretimde iki çeşit tasarım olacak şekilde düşünülmüştür. Ekstra bir parçanın sırtta eklenmesi ve sırtın pozisyon değiştirmesi ile oluşan dinlenme koltuğu, tasarımın üretimde çeşitlenerek farklı taleplere uygun hale getirilmesi konusunda önem taşımaktadır (Şahinkaya, S.B. 2009, s:217-218).

Görsel 2.6. Yrjö Kukkapuro #472 Skaala isimli sandalyesi, (Gura, 2007)

Bu nedenle tasarım ve üretim kavramlarının birbirinden bağımsız olarak düşünülemeyeceği söylenebilir. Mobilya üretimindeki üretim süreçleri seri üretim, parti, kesikli veya siparişe göre özel üretim şeklinde biçimlendirilebilir (Kazançoğlu ve Demir, 2020). Üretim yöntemleri ve teknikleri zaman içerisinde gerek kullanıcı ihtiyaçları gerek sektör açısından gelişerek yeni tasarımlar yaratılmasına olanak sağlamıştır.

Mobilya üretimi başlığı altında mobilya üretiminin tarihsel gelişim sürecinden kısaca bahsedilecektir. Bunula ilgili olarak da mobilya üretimi ve üretime etki eden faktörlerin tasarımıyla birleştiği noktada mobilya tasarım yarışmaları ile üretim arasındaki ilişki incelenecektir.

2.2.1. Mobilya üretiminin gelişim süreci

Günlük yaşamımızın ayrılmaz parçası haline gelen mobilyalar, kullanıldıkları tarihsel dönem, toplumsal yaşam, coğrafi farklılıklar, teknoloji ve sanat çevresiyle birlikte incelenerek değerlendirilebilir. Bugünün değer yargıları ile geçmişte yapılan ürünlere eleştiri getirmek, onları kullanışlılık ya da estetik açıdan yargılamak gerçekçi değildir. Kullanım alanlarına göre isimlendirilen ve işlevlendirilen mobilyalar, tarih boyunca kullanım amaçlarına ek olarak zenginlik, güç göstergesi ya da kullanıcının beğenisini ve algısını değiştirebilen nesneler olarak da farklı anlamlarda kullanılmışlardır. Tarihsel süreçte mobilya toplumun her alanındaki gelişmelerden etkilenmiş, üretim ve tüketim kavramları ile şekillenerek günümüze kadar uzanan mobilya tarihinde pek çok yeniliği de beraberinde getirmiştir.

Sanayi devrimi öncesindeki mobilya üretimleri incelendiğinde, kendi alanında tecrübeli ustalar tarafından atölyelerde uzun uğraş ve emekler sonucunda ortaya çıkartılmaktaydı. Bu durum sonucunda herhangi bir sorun ile karşılaşıldığında, bozulma, kırılma yaşanması, tamir gerekliliği veya parça değişimi gibi problemlerde el işçiliği ile üretilmiş olmasından dolayı yine aynı ustalar tarafından müdahalesini gerektirmekteydi. Aynı zamanda zanaatkârlar tarafından pahalı mücevherlerle ve el işçiliği ile donatılan mobilyalar, sanatçıların ve tasarımcıların sergilediği bir eser olarak görülmekteydi (Özel ve Kayacan, 2020).

18.yy da buhar gücünün mekanik üretimlerde kullanımı ile endüstri devriminin başlaması üretim yöntemlerindeki değişiklik, her alanda büyük yeniliklere yol açtığı gibi mobilya üretiminde de değişime neden olmuştur. Eski üretim tekniklerinden endüstri devrimine kadar olan süreçte mobilya üretiminde kolay işlenebilen malzemeler seçilmiş ve insan gücü ile kullanılan üretim yöntemleri etkili olmuştur. Endüstri Devrimi ile el yapımı ve sınırlı sayıda üretimden, üretimin çoğaldığı, üretim ve tüketim kavramlarının değiştiği, toplum yaşam biçimlerinin farklılaştığı yeni bir döneme geçilmiştir. Makineli üretime geçene kadar bu süreçte mobilya üretimleri, zanaatkârlar tarafından küçük atölyelerde ve el tezgâhlarında, basit aletlerle usta-çırak ilişkisi

çerçevesinde gerçekleşerek endüstri devrimine kadar sürekliliğini korumaya devam etmiştir (Kaya, 2016, s:2-3).

18. yüzyıl ile birlikte mobilya bir sektör haline gelirken kendini lüksten izole ederek ihtiyaç kaygısı taşımaya başlamıştır. Eski dönemde yapılan ince el işçiliğinin yerini, taklitler almaya başlamıştır. Mobilyada; kullanışlılık, rahatlık, bakım kolaylığı aranan özellikler haline gelmiştir. Kullanıcıların giderek artan ihtiyaç unsurları ile beraber yeni üretim teknikleri geliştirilmiştir. Ama yine de bir mobilyanın bulunduğu ortama uyum sağlaması yanında, tasarımının görsel olarak beğenilmesi en çok önem verilen özelliğidir. Bununla birlikte diğer ülkelerin keşifleri ve keşif yapılan yerler ticaret gelişimi açısından daha fazla olanak sağlamış ve imkân doğrultusunda daha fazla sektörü bir araya getirmek amaçlanmıştır. “Özellikle Japonların vernik yöntemi buluşu ile üretimler, tasarımlar önemli derecede gelişmiş ve daha hafif, kompakt işlevsel mobilyalar üretmeye başlamışlardır (http, 13)”.

En önemli endüstriyel yöntemlerden biri olan “kalıp” hızlı bir şekilde kullanılmaya başlanmıştır. Mobilya yapımında uygun görülen ahşap, kalıp yöntemine uygun olmadığı için yeni yöntemler keşfedilmeye başlanmıştır. Eski Mısır ve Mezopotamya uygarlıklarında kullanılan buharla yumuşatma tekniği ile ahşap parçaların metal kalıpların arasına sıkıştırılarak kıvrılıp büküldüğü ve istenilen şeklin verildiği bilinmektedir. Bu yöntemi 1820’lerde Avusturyalı tasarımcı Michael Thonet mobilya yapımında uygulamıştır. İlk denemelerde yumuşatılarak biçimlendirdiği ahşabı mobilya üretiminde aksesuar olarak kullanmıştır. Daha sonraki denemelerinde mobilyanın iskeletini ve gövdesini oluşturmaya başlamıştır. Ortaya çıkan özgün mobilyaların gördüğü talep üzerine imalathane açmış ve seri üretime geçiş yapmıştır. Zamanla mobilyaları kullanılan ve ünü yayılan Thonet, 1853’te fabrika kurarak büyük çaplı seri üretime başlamıştır (Ekici, 2015, s:7).

Görsel 2.7. Thonet sandalye tasarımları (http, 14)

19. yy ve devamında artan tüketim ihtiyaçları doğrultusunda hızlı üretim çözümleri aranmış ve yoğun makine işçiliği el işçiliğinin yerini almıştır. Makine ile üretim, seri mobilya üretimini de beraberinde getirmiştir. “Seri üretim sistemi ile ortaya çıkan montaj ve modül kavramı, üretim sürecindeki bulunduğu aşamaya bağlı olarak farklı ürünler elde edilebilmesine olanak sağlamıştır (Kayacan, vd. 2016)”. Bunun yanı sıra tasarım anlayışında da farklılıklar yaşanmaya başlanmıştır. Pratik veya gösteriş amaçlı kullanılan mobilyalar yerini estetik ve işlevsel mobilyalara bırakmıştır. 19.yy sonu ve 20.yy başlarındaki bu gelişmeler sonucunda endüstri tasarımı ve tasarımcısı olgusu doğmuştur.

Üretimin değişmesi beraberinde üretilecek nesnelerin makine odaklı tasarlanmasını gerektirmiştir. Bu değişim ile mobilya formlarında yeniliklere gidilmiş ve ürün yelpazesinin tüketici ihtiyaçlarını karşılaması için, üretimin kâğıt üzerindeki eskizinden tüketiciye ulaşmaya kadar olan süreç tasarımın gerekliliği olarak yeni bir meslek oluşmasına neden olmuş ve ‘tasarımcı’ olarak adlandırılmıştır. Üretimin değişmesi ile el üretimi yapan zanaatkarlar azalmış, makine üretimi için üretim teknikleri geliştiren ürün tasarımcıları çeşitli mesleki dallara ayrılmıştır (Kaya, 2016, s:3).

Tasarım ve tasarımcı kavramlarının ortaya çıkması ile mobilya tasarımında da yenilikçi ve farklı tasarımlara yönelim etkisini göstermiştir. Mobilya tasarım yarışmaları da tam bu noktada yeni tasarımlar, tasarımcılar ve üreticiler için bir buluşma noktası olmuştur. Yarışmalardan çıkan tasarımların üretici firmalar tarafından geliştirilerek ve üretilerek sektöre dâhil olması bu anlamda çok önemlidir.

2.2.2. Mobilya üretimine etki eden faktörler

Fonksiyonellik, güvenilirlik, dayanıklılık, estetik özellikler ve emniyet gibi ürün özellikleri mobilyanın ürün değerini ve kalitesini yansıtan özelliklerdir. Bu özellikler tasarımda etkili olduğu kadar üretimde de etkilidir (Burdurlu, vd. 2004). Bu tasarım girdileri tasarımın üretimle birlikte düşünülmesi sonucunda ortaya çıkan unsurları da beraberinde getirir. Üretimi etkileyen bir tasarımın yapısından dış etkenlere kadar birçok faktör bulunmaktadır. “Üretimi düşünülen ürünün nitelikleri ve miktarı, hammadde, malzeme, işgücü ve sermaye gibi üretim faktörleriyle doğrudan ilgili olmaktadır” (Ekin, vd. 2013).

Bu faktörleri sıralayacak olursak (Şenel, 1995):

- Tasarım Standartları (Estetik, Ergonomik, Fonksiyonellik vb.)
- Malzeme seçimi
- Malzeme tedariki
- Fiziksel ve Mekanik özellikler
- Üretim yöntemi ve biçimi
- İş gücü
- Maliyet
- Standartlar ve Kurallar
- Kalite ve güvenlik
- Montaj ve Sevkiyat

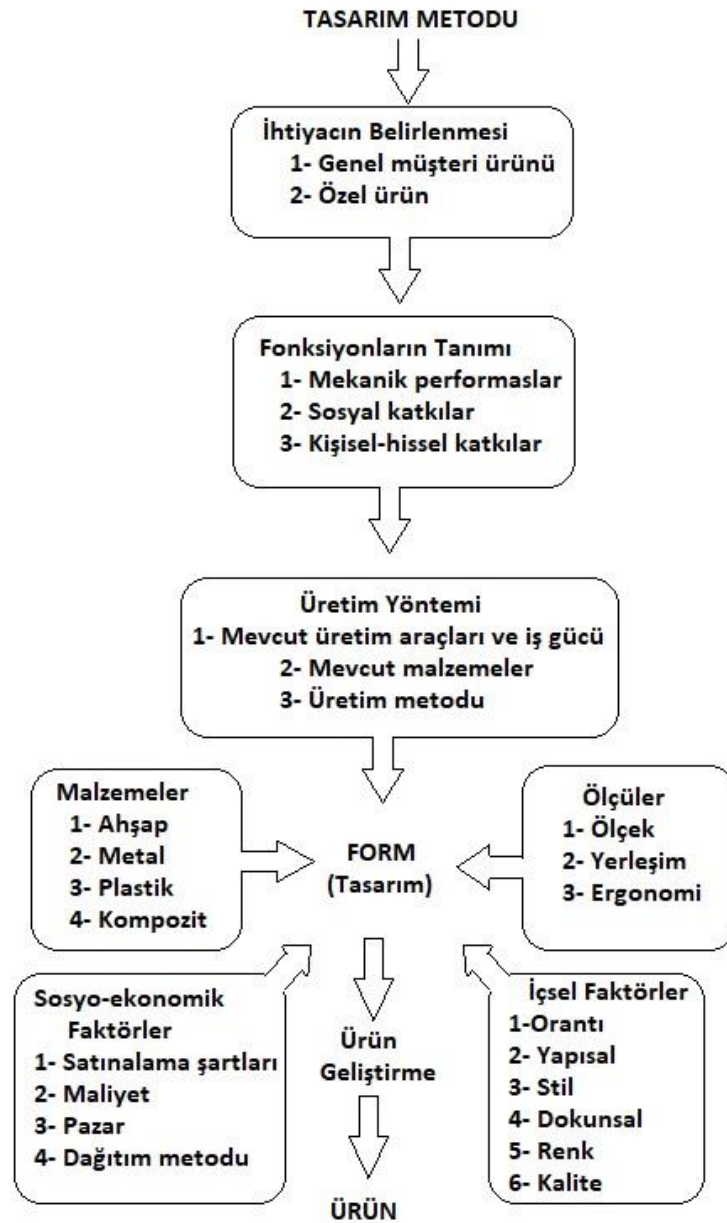
Bu etken faktörler üretim alanında nitelikli bir ürün tasarımı ortaya koyulması için oldukça önemlidir. Belirtilen maddelerde yaşanan aksaklıklar tasarım aşamasından üretim sürecinin sonuna kadar izlenen tüm planlamalarda etkisini göstermektedir. Üretim süreci ve iyi bir üretim planlaması, ürün talebinin mevsimlere bağlılığı, fire ve kalite faktörleri, ihtiyaçların temini ile ilgili olan sözleşmeler, satın alınmış parçaların teslimindeki aksamalar, işletmeler arası sevkiyatta yaşanan gecikmeler, üretim sürecinde gereken miktarlar, üretim için hazırlık süreleri gibi birçok faktörler göz önüne alınarak yapılmalıdır (Ekin, vd. 2013).

Bir tasarımda tüm faktörlerin aynı zamanda bir araya gelmesi mümkün olmayabilir. Bu yüzden tasarım aşamasında hangi üretim faktörünün öncelik olduğu belirlenmesi gerekmektedir. Örneğin üretimdeki kalite faktörünün tasarım açısından önemli bir unsur olduğu düşünürse, ürünün imalattan, satışa, yönetime hatta satış sonrasına kadar uzanan bir parçası olduğu varsayılabilir. Yine bir diğer faktör olan standartlar, mobilya tasarımının uygunluğu açısından önemli bir etkidir. Mobilyadaki ölçülebilir standartlar DIN, CEN, ISO, TSE gibi standartlar enstitüleri, imalatçı, tüketici örgütleri vb. kuruluşlar tarafından saptanmaktadır. Bu standartların belirlenmesindeki amaçlar ise şu şekilde sıralanabilir (Çalışkan, İ.C. 2005, s:54-55):

- Tüketicie, ürün değerini karşılaştırabilmesi için referans koymak,
- İmalatçının kaliteli ürün üretme kabiliyetini ispatlaması ve abartılmış talepleri geri çevirmesi için bir ölçüt sağlamak,
- Karşılaştırılabilir durumlara dayanan uluslararası ticareti kolaylaştırmak.

Tasarım metotları oluşturulurken, tasarımın üretim ile olan tüm birleşim noktalarının düşünülerek ve planlanarak yapılması yukarıda belirtildiği gibi birçok amaca hizmet etmesini sağlamaktadır.

Honey (1990) tasarım metodunda, tasarımın üretimle kesiştiği noktadaki tüm faktörleri aşağıdaki şeması ile açıklamıştır.

Şekil 2.4. Tasarım ve üretim faktörleri ([http, 15. uyarlanmıştır](http://15.uyarlanmıştır))

Bu bilgiler ve değerlendirmeler doğrultusunda mobilya tasarım yarışmalarının tasarım ve üretim ayağı ile olan ilişkisi bu bölümdeki bir diğer alt başlıkta incelenmiştir.

2.3. Mobilya Tasarımı, Üretimi ve Mobilya Tasarım Yarışmaları Arasındaki İlişki

Mobilya, ürün tasarımının öne çıktığı rekabet unsurlarının en büyük sektörlerinden birisidir. Yeni ürün geliştirme maliyetinin öteki sektörlerle göre daha düşük olması ve pazarın sürekli gelişen ve değişen tüketici, kullanıcı talebi tarafından belirleniyor olması, mobilya endüstrisinin, tekstil ve giyim sektöründe olduğu gibi, tasarımın yoğun bir moda sektörü olarak tanımlanmasına yol açar. Bu yüzden, yeni ürün tasarımı konusunda geliştirme faaliyetlerinin daha yoğun ve sistematik bir biçimde olması beklenir (Kaya, 2016). Mobilya tasarım yarışmaları, içeriğinde olduğu gibi tasarım kavramını barındıran ve bunun için rekabet ortamı sunan bir alan olarak düşünülebilir.

Genel olarak ürün tasarlama aşamasındaki temel tasarım kriterleri, mobilya tasarım yarışmalarının yarışma şartnamelerinde belirtilen ve istenilen tasarım beklentileriyle benzer olmaktadır. Bu açıdan tasarım süreçleri ve tasarım faktörleri yarışmalarda tasarlanmış ürünler için de geçerliliğini koruduğu görülmektedir.

Tasarım açısından tüm faktörlerin düşünüldüğü ve yarışmalardan istenilen talepler doğrultusunda tasarlanmış bir mobilyanın üretici ile buluşması aynı zamanda ürünün geliştirilebilir olması ve son kullanıcı ile buluşması açısından oldukça önemlidir. Tasarım yarışmalarının uygulama aşamasında, kendine özgü üretim teknolojisi, işlevsel, iletişimsel ve estetik durumlarından ötürü farklı değerlendirme ölçütleri vardır. Çünkü ticari bir kaygı söz konusu olabilmektedir. Üretimi tamamlanmamış çıktı veya ürün olarak sadece iletişimsel ya da işlevsel amaçlar güdebilmektedir (Tomak, 2010).

Bu amaçların dışında sektörel olarak gelişmek, yeni tasarım fikirlerini teşvik etmek, rekabet sağlayıcı çözümler üretmek ve geleceğin mobilya sektöründe etkili olabilecek ürünlerin geliştirilmesine öncülük etmek için yarışmaların tasarım ve üretim ayağının bir arada ve devamlı olarak yürütülüyor olması gerekmektedir.

2.4.Bölüm Değerlendirmesi

Yüzyıllar boyunca sürekli bir değişime uğrayan, farklı kültürler içinde farklı formlara girebilen mobilya ve mobilya sanatı ait olduğu her dönemde bile kendi içinde değişimler göstermiştir. Bu değişimler hem mobilya tasarımı hem de mobilya üretiminin tarihsel gelişimi açısından altlık oluşturmaktadır. Bu gelişimler toplumların ihtiyaçları doğrultusunda şekillenirken bunlara ek olarak Endüstri Devrimi mobilya tarihi açısından en önemli gelişmelerden biri olmuştur.

Mobilyanın bir sektör haline gelmesi, hızlı tüketimi, beklentilerin sürekli değişimi üretici firmaların tasarım algısını değiştirmiş ve tasarımcıların rolünü artırmıştır. Yeni tasarım fikirlerinin oluşması, tasarımların üretilebilirlik değerleri ya da geliştirilebilir olması yeni tasarımcılara yol göstermekle mümkün olacağı düşünülmektedir.

Tasarım artık öğrenilerek ya da eğitim ile değil aynı zamanda informal anlamda da edinilecek bir durum haline gelmiştir (Eke, M.S.A. 2018). Tasarım yarışmalarında bu noktada büyük bir olanak sağlamaktadır. Mobilya tasarım yarışmalarının sektöre olan katkısı, üretim yöntemlerinin gelişmesi açısından önemlidir. Fakat bu noktada mobilya tasarım yarışmalarının düzenlenme biçimi, amaçları sadece rant ve ticari bir kaygı gütmekten yapılmalıdır. Yarışmaların etik kurallar çerçevesinde sonuçlarını meşrulaştırma kaygısında uzak olması gerekmektedir.

Tasarım yarışmaları eleştirileri değerlendirildiğinde Nalbantoğlu (2019) şu sözleri ile sitemini dile getirmiştir.

Yarışma açan idarelerin yarışma kültürüne olan yatkınlıkları, şartnamelerin tipolojileri, jüri kuruluşunda dengelerin yeniden gözden geçirilmesi, jürilerin değerlendirme ölçütlerini önceden saptayarak açıklamalarının gerekliliği, ulusal tek kademeli yarışma modelinin dışında farklı varyasyonların geliştirilmesi, ihtiyaç programlarının, yarışma dosyalarının hazırlanması, soru-cevap aşaması, jüri raporları ve kolokyumlara gereken önemin verilip verilmemesidir. Bu durum Türkiye’de kanayan bir yara haline gelmiştir ve tartışmalı bir düzlemde şı an.

Bu çalışmanın içeriğini oluşturan mobilya tasarım yarışmaları kapsamında çalışmanın üçüncü bölümünde tasarım yarışmalarının bileşenleri incelenecek, yarışmaların kriterleri, şartnameleri ve jüri değerlendirme yöntemleri aktarılacaktır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. MOBİLYA TASARIM YARIŞMALARI' NIN BİLEŞENLERİ VE İLİŞKİLERİ

Proje, paydaşlar ve organizasyon bağlamında açılan mobilya tasarım yarışmaları, çok bileşenli bir oluşum göstermektedir. Bu bileşenler;

- Yarışmacı
- Yarışmayı açan kurumlar
- Kriterler ve Şartnameler
- Jüri

olarak dört ana başlıkta incelenebilir. Tüm bu paydaşlar yarışmalardaki tasarımların özgünlüğünün fark edilmesine ve beklentileri karşılamaya olanak sağlamaktadır. Elbette bu bileşenlerin başında yarışmayı açan kurumlar gelir. Yarışmayı yarışma yapan ise kolektif ortamı yaratan yarışmacı tasarımcılardır. Tasarım yarışmaları yarışmayı düzenleyen kurum ve idare için daha kaliteli projeler elde etmek, sektörel açıdan rekabeti artırmak ve uygun tasarımı seçme fırsatı olarak görülürken; katılımcılar için mesleki yetenekleri geliştirmek, piyasada ün sahibi olmak ve kendilerine yeni çevreler açarak iş imkânı bulabilmek olarak değerlendirilmektedir. Tüm bu paydaşların yanında özellikle de ülkemizde son kullanıcılar yarışmalarda etkin rol almamakla birlikte bu kesimin de açılan yarışmalara en baştan itibaren birer aktör olarak dâhil olabilmeleri; yarışma bilincinin gelişmesinde ve tasarımların çevreye daha doğru bir şekilde adapte edilmesinde büyük avantajlar sağlamaktadır (Aktürk, 2019, s:58).

Yarışmaların tüm bileşenleri bir arada düşünüldüğünde yarışmalar ancak gerçek hedefine ulaşabilirler ve gerçekleşebilirler. Katılım olmadan yarışmalar olamayacağı gibi yarışmayı açan kurumlar olmasa yarışmalar düzenlenemez. Bu nedenle ortak amaçlar doğrultusunda ilerlemek önemlidir. “Bir yarışmanın amacına ulaşabilmesi, yarışma sürecinde görev ve sorumlulukları bulunan kişi ya da kurumların ilgili sorumlulukları yerine getirmesiyle doğru orantılıdır. İdare ya da işveren yarışmanın amacını ve beklentilerini doğru bir şekilde tanımlamalıdır” (Gültaş, 2019). Yarışmacıların da belirlenen kriterler doğrultusunda katılım koşullarını yerine getirmeleri beklenmektedir.

Kızıldaş (2016) yarışma bileşenlerinin birbiri ile olan ilişkisini aşağıdaki iki şekilde göstermiştir:

İlk olarak yarışmayı açan kurumun süreci başlatma yetisi nedeniyle en kapsayıcı aktör olması durumu gözlemlenmiştir.

Şekil 3.1. Yarışma aktörleri ilişki diyagramı 1

Fakat yarışmacı tasarımcı rekabet için çokluk ortamı yetisi ile tüm aktörleri kapsamaktadır. Bundan dolayı ikinci diyagramda katılımcı olamadan yarışma olamayacağı için yarışmacı mimar, tasarımcı en kapsayıcı aktör haline gelmektedir.

Şekil 3.2. Yarışma aktörleri ilişki diyagramı 2

3.1. Yarışmacı

Yarışmacı, yarışmaya katılan, tasarım veya proje üreten tasarımcı, mimar veya çok disiplinli ekip grupları şeklinde olabilir.

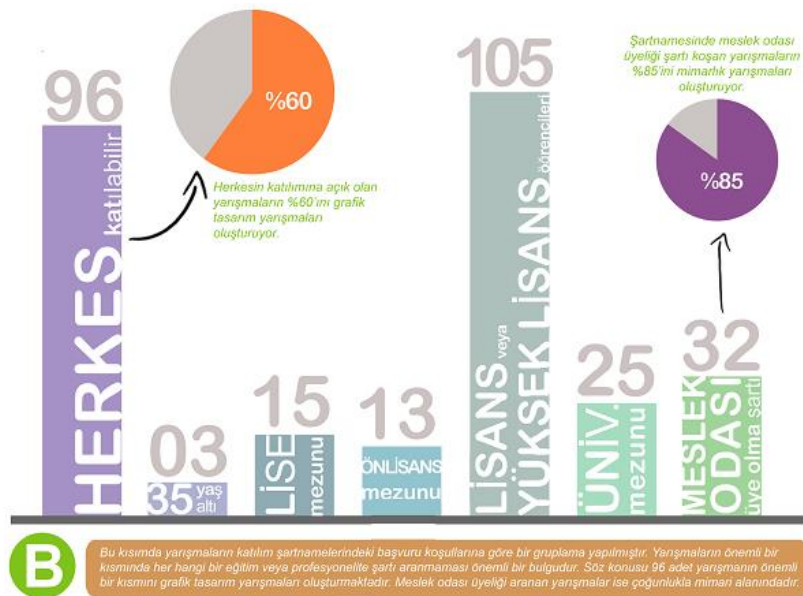
Yarışmaların katılımcılar için birçok anlamı vardır; özgür şeffaf ve demokratik bir ortamda yaratıcı tasarım fikirleri üretmek, yeni bakış açıları kazanmak, portfolyolarını genişletmek, deneyim sahibi olmak gibi anlamlar ifade etmektedir. Günümüzde tanınırlığın büyük ölçüde etkin bir rol almasından dolayı tasarımcılar kazandıkları yarışma sonucundan yeni bağlantılar ile prestijlerini arttırma imkânı bulmak, yarışmalar olumsuz sonuçlanmış olsa bile yarışma sonunda düzenlenen kolokyum ve benzeri paylaşım ortamlarında bulundukları konumu görebilmeleri açısından faydalar

kazanmaktadırlar (Aktürk, 2019, s:60). Buradan da anlaşılacağı gibi yarışmalar yarışmacı tasarımcılara mesleki ve akademik anlamda pek çok olumlu katkı sağlamaktadır. Bu katkıların yanı sıra yarışmacılara bir önemli getiri de yarışma sonunda sunulan ödüllendirilmedir. Tasarım yarışmalarında verilen ödüller çok çeşitli olmakla birlikte en ağırlıklı olanı para ödülüdür.

Yarışmalar konusu gereğince ilgili meslek gruplarına yönelik açılır. Tasarım yarışmaları özelinde bakıldığında her yarışmanın da farklı yarışmacı kategorileri mevcuttur (Karabey, 2004):

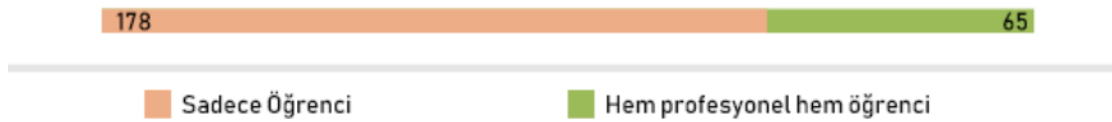
- Öğrenciler arası yarışmalar (ilkokul, ortaokul, lise ve üniversite öğrencileri)
- Akademik ve profesyonel katılımcılar
- Tasarım şirketleri ve tasarım markaları için açılan yarışmalar
- Herkese açık yarışmalar
- Çok kategorili yarışmalar olarak sınıflandırılabilir

Söhmen (2013)'nin 2011-2013 tarihleri arasında Türkiye'de gerçekleştirilen tasarım yarışmalarına dair yapmış olduğu incelemesinde tasarım yarışmalarının büyük bir kısmında katılım önkoşulu olarak eğitim ve meslek konusunda herhangi bir özel şartın belirtilmediğini dile getirmiştir. Bu yarışmaların tüm yarışmacılar açısından özgür bir katılım imkânı sunduğunu, ancak tasarımın mesleki, eğitim ve akademik anlamda ayrı bir alan olarak görülmediğini söylemektedir. Bu sebeple tasarım yarışmalarının yarışmacı kategorilerinin ve katılım koşullarının iyileştirilmesi gerektiğine dair önerilerde bulunmuştur.

Tablo 3.1. Yarışmaların katılımcı kriterlerine göre dağılımı (Söhmen, 2013)

Eriş & Ağan (2021) 2000-2021 yılları arasında Türkiye’de içmimarlık disiplininin de katılım koşulunu sağladığı yarışmaların profesyonel ve öğrenci kategorisindeki ayrımını aşağıdaki tablo ile açıklamıştır. Tabloda yer alan veriler doğrultusunda öğrenci yarışmalarının çoğunlukta olduğu dikkat çekmektedir. Bu bağlamda niceliksel verilere bakıldığında, sadece öğrenciler için açılan yarışma sayısı 178 iken, hem profesyoneller hem öğrencilerin katılım sağlayabilecekleri yarışma sayısı ise 65’tir.

Tablo 3.2. Açılan yarışmaların katılımcı profiline göre niceliksel dağılımı

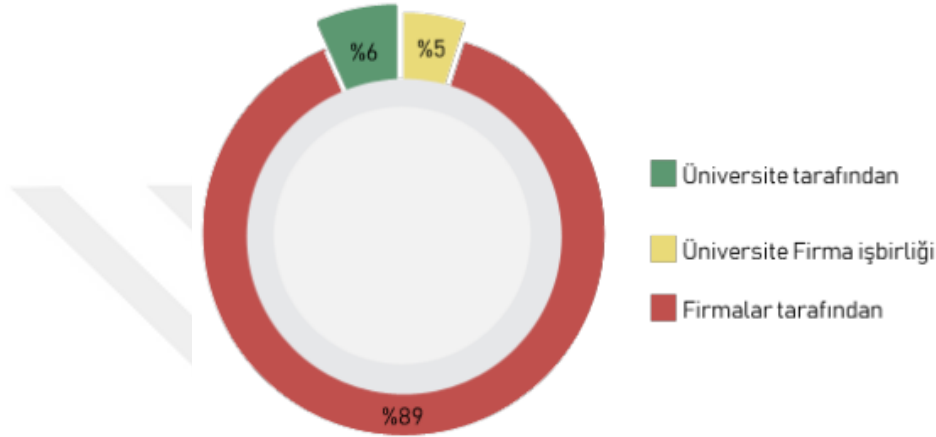
Yarışmacı olmanın bir heves, meslekte yenilik arayışı, kendini deneme isteği gibi olumlu ama geçici durumlar olmadığı, diğer meslekler grupları ile birlikte iç içe olduğu durumlarda etken faktörlerin neler olduğu hem yarışmacı açısından hem de yarışmayı düzenleyen kurumlar açısından oldukça önemlidir. 2008 yılında Gazi Üniversitesi Mühendislik ve Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümünde “Mimarlığa Yarışanlar” adı altında düzenlenen bir seminere katılanlar üzerinden yapılan araştırmada yarışmalara sürekli katılımın 3 faktöre bağlı olarak gerçekleştiğini göstermiştir (Dinç, 2010):

- Lisans eğitiminde yarışma ortamıyla bir şekilde tanışmış olmak;
- Yarışma ortamını bir sürekli eğitim ortamı olarak görmek, diğer işlerin yanında yarışmalarla eğitime devam etmek;
- Yarışmaların en özgün önerilerin en eşitlikçi koşullarda elde edildiği ortamlar olduğuna inanmak.

Buradan da anlaşılacağı üzere periyodik olarak tekrarlanan ve istikrarlı bir şekilde devam eden yarışmaların ve bu yarışmaları oluşturan kurumların var oluşu, tasarımın sadece bir kurumsal iletişim aracı olarak kullanılmasının dışında, özgün ve yenilikçi tasarımın yarattığı fayda ve katma değeri topluma göstermesi açısından da çok önemlidir (Söhmen, 2013).

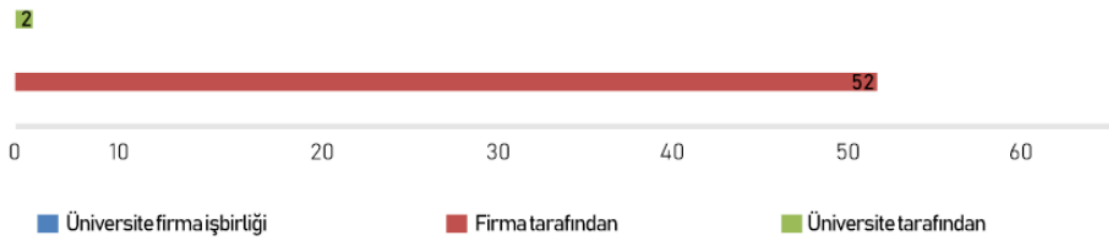
3.2. Yarışmayı Açan Kurumlar

Yarışmaları düzenleyen aynı zamanda idare ve finans desteği sağlayan organizasyonu oluşturan resmi ya da özel kurum ve kuruluşlar, meslek odaları, firmalar, üniversiteler, belediyeler, vakıflar, dernek ve birlikler olabilmektedir. 2000 yılından sonra açılan tasarım yarışmalarının çoğunluğunun firmalar tarafından açıldığı, üniversitelerin veya üniversite-firma ortaklığıyla açılan yarışmaların sayılarının oldukça az olduğu aşağıda yer alan tablo da görülmektedir (Eriş, Ağan 2021).

Tablo 3.3. Yarışmaları düzenleyen kurum ve kuruluşların dağılımı

Yarışmaları mobilya tasarım yarışması özelinde incelediğimiz zaman ise Açılan yarışmaları düzenleyen kurumlar incelendiğinde 52 yarışmanın firmalar tarafından, 2 yarışmanın üniversite tarafından düzenlendiği, üniversite ve firma iş birliği ile düzenlenen yarışmaların ise olmadığı aşağıdaki tabloda görülmektedir (Eriş, Ağan 2021).

Tablo 3.4. Türkiye’de mobilya temalı yarışmaları düzenleyen kurumların dağılımı

Tüm bu kurumların tasarım yarışmalarını düzenlemelerinin bir takım genel ve özel amaçları olmaktadır. Kuruluşlar, hedef kitlelerin saygınlığını kazanarak sektördeki pazar paylarını ve kazançlarını artırabilmeleri aynı zamanda nitelikli tasarımlar elde edebilmeleri açısından tasarım yarışmalarını düzenlemektedirler. Resmi ve özel kurumlar tarafından düzenlenen tasarım yarışmaları, mümkün olduğunca uygun

maliyetli ve çok katılımlı yarışmalar haline gelerek günümüzde oldukça popüler olmaya başlamıştır. Bunun nedenleri ise bu kurumların içinde barındırdığı yeni üyelerin oluşumu, her yıl düzenlenen bir hizmet veya etkinliğin tanıtımı gibi sıralanabilir (Tomak, 2010).

Yarışmayı açan kurumlar için Türkiye’de devlet desteği bulunmaktadır.

Türkiye’de tasarım kültürünün oluşturulması ve yaygınlaştırılmasını teminen 2008/2 sayılı ”Tasarım Desteği Hakkında Tebliğ” çerçevesinde, tasarımcı şirketleri, tasarım ofisleri ve işbirliği kuruluşlarının gerçekleştireceği tanıtım, reklam, pazarlama, istihdam, patent, faydalı model ve endüstriyel tasarım tesciline ilişkin harcamaları danışmanlık harcamaları ile yurt dışında açacakları birimlere ilişkin giderler devlet tarafından desteklenmektedir. Ayrıca, söz konusu yarışmalar esnasında dereceye giren toplam 60 tasarımcının yurtdışı eğitim ve yaşam masrafları Bakanlığımız tarafından desteklenmektedir (http, 16).

Söz konusu tebliğ kapsamında sağlanan desteklere ilişkin bilgiler aşağıda yer almaktadır (Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, 2020):

Yetkili Kuruluş: Ekonomi Bakanlığı

Başvuru Mercii: İhracatçı Birlikleri

Yararlanan Firmalar: Endüstriyel Ürün Tasarımı veya Moda Tasarımı alanlarında faaliyet gösteren Tasarımcı Şirketleri, Tasarım Ofisleri ile Birlikler ve Tasarım Dernekleri Birlikleri

Destek Süresi: Tasarımcı Şirketleri-Tasarım Ofisleri, en fazla 4 yıl; Birlikler ve Tasarım Dernekleri-Birlikleri, proje bazında

Destek Oranı : %50

İşbirliği kuruluşlarının desteklenmesi:

- Türk tasarımcılarının ve ürünlerinin yurtiçi ve yurtdışı pazarlarda tanıtılması, pazarlaması ve markalaşması amacıyla gerçekleştirecekleri görsel ve yazılı tanıtım giderleri, sergi, bienal, tasarım fuarı; tasarım yarışması katılımları ve organizasyonları ile faaliyetlilerin tanıtım, reklam ve pazarlama faaliyetlerine ilişkin harcamaları, %50 oranında ve proje başına en fazla 300.000 ABD Doları tutarında desteklenmektedir.
- Düzenlenen tasarım yarışmalarında dereceye giren yıllık en fazla 60 (altmış) adet tasarımcının yurtdışındaki eğitim giderlerinin tamamı ile aylık 1.500 ABD Dolarını aşmamak kadıyla oluşacak yaşam giderlerine ilişkin harcamalar en fazla 2 (iki) yıl süresince desteklenmektedir.

Bu destekten faydalanarak açılacak olan yarışmaların maliyetleri, verilecek ödüller gibi maddi durumların problem haline gelmesi ortadan kalmaktadır. Böylelikle daha çok yarışma açılması hem yarışmayı düzenleyen kurum ve firmalar için hem de tasarımcı katılımcılar için oldukça önemlidir.

Yarışmayı açan kurumun; yarışma türü, biçimi konusunu, nasıl ve nerede yapılacağını belirlemiş, yarışma bütçesi ve ödülleri güvence altına almış ve aynı zamanda jüri üyelerini de belirli kurallar çerçevesinde belirlemiş olması gerekmektedir (Kızıldaş, 2016, s:59). Ulusal ürün tasarımı yarışmaları yönetmeliğine göre yarışmayı düzenleyen kurumların yarışma açılmasında uyacakları esasları şu şekilde belirtmiştir (http, 17):

- a- Konunun belirlenmiş olması,
- b- Seçici kurulun saptanmış olması,
- c- Yarışma verilerinin yeterli düzeyde hazırlanmış olması,
- d- Sürenin belirlenmiş olması,
- e- Ödül miktarlarının saptanmış olması,
- f- İşbu yönetmelik kurallarına uyduğunun ETMK YK tarafından onaylanmış olması
- g- ETMK onayı ile ibaresinin basılmasını takiben yeterli duyurunun yapılmış olması gerekir.

Bu yükümlülüklerden herhangi birinin yarışmanın herhangi bir aşamasında yarışmayı açan kuruluş tarafından yerine getirilmemesi durumunda ETMK onayını geri çekmek ve bu durumu üyelerine duyurmak hakkını saklı tutar.

TMMOB İçmimarlar Odası İM yarışmaları yönetmeliğine göre de yarışmayı açan kurumun sorumlulukları şu şekilde belirtilmiştir (http, 18):

- a. Yarışmanın duyuru metni ve görsellerin tasarımını yapmak,
- b. Jüri üyelerini seçmek ve Düzenleme Komisyonunun onayına sunmak,
- c. Jüri üyelerini, jüri görevlerini gerçekleştirmek üzere bilgilendirmek ve davet etmek
- d. Yarışma ilk kademe değerlendirmesinden önce yarışma şartnamesine uymayan projeleri belirlemek üzere bir toplantı düzenlemek. Bu toplantıya yarışma düzenleme komisyonunu davet etmek. Diskalifiye edilen projeler hakkında, bu projelerin katılım bilgilerini ve diskalifiye nedenlerini içeren bir rapor hazırlayarak bunu düzenleme komisyonu ve jüri üyeleri ile paylaşmak.
- e. İkinci kademe değerlendirme, yani jüri toplantısı için organizasyon yapma ve sergi mekanı sağlamak,
- f. Yarışmada dereceye giren proje müelliflerini, ödül töreni ve kolokyuma davet etmek

- e. Yarışmada derece alan proje müelliflerine dair (proje yürütücüsü ya da ilgili bölümden) teyit almak, gerekirse bu konuda bilgi ve belge istemek,
- f. Yarışma bitiminde Ödül Töreni ve Kolokyum düzenlemek,
- g. Yarışma süreci boyunca ortaya çıkan tüm bilgi ve belgeleri (jüri tutanakları, dijital ya da basılı proje paftaları, yarışma sürecine dair fotoğraflar ve videolar, gibi) toplayarak yarışma düzenleme komisyonu ile paylaşmak.

Yarışmalar, çok farklı bilgiler içeren karmaşık bir süreç olduğundan, yarışmayı düzenleyen kurumlar süreçle ilgili kapsamlı bilgiye sahip olmayabilmektedir. Yarışma sürecinde yarışmayı düzenleyen kurum ya da kişiyi bilgilendirmek, üstlendiği yükü hafifletmek aynı zamanda denetlemek için kamu ya da bazı özel kuruluşlar yarışmayı düzenleyen kuruma yardımcı olabilirler. Bu konuya dair dünyadaki örnekler bakıldığında zaman; Avusturya'da özel kurumlar, belli bir ücret karşılığında tüm yarışma sürecini sonuna kadar yönetmektedir. Finlandiya'da da, "Rekabet Kurumu" olarak adlandırılan ve Finlandiya Mimarlar Birliği'nin bir parçası olarak hizmet veren kurum yarışmalar için özel bir komiteye sahiptir. Bu komite, tüm ulusal yarışmaları tanıtımlarından önce inceleyip onaylayarak, yarışmalarda bir standart sağlamaktadır. ABD'de ise yarışmayı düzenleyen kurumlara yarışma süreçlerinde, ilgili konuda deneyimli profesyonel şirketler tarafından danışmanlık ve denetleme hizmeti verilmektedir (Gültaş, 2019, s:16).

Yarışmaların hedeflenen nitelikteki sonuçları elde edebilmesi için yarışmayı açan kurumların şüphe oluşturabilecek durumlardan uzak olması, olabildiğince şeffaf, adil ve kurallara uygun olarak yarışma düzenlenmesi gerekmektedir. Aksi takdirde mesleki ve hukuki sorunlar çıkabilmekte, yaşanan zaman kaybının yanı sıra önemli miktarda maddi kayıplar da olabilmektedir. Bu bağlamda sürecin aktörlerine yardımcı olmak üzere hazırlanan yönetmeliklerin esas alınması gerekmektedir (http, 19).

3.3. Kriterler ve Şartnameler

“Şartname; satın alma, satma, yaptırma, kiralama vb. işleri gerçekleştirmek isteyen tarafın düzenlediği, her iki tarafın da uymayı üstlendikleri şartların tespit edildiği resmi belgedir” (TDK, 2021).

Şartnamelerin amacı, yarışmalara özgü sınırları belirlemek, yarışma içeriğini yazılı hale getirmek, yarışmayı açan kurum ile yarışmacı arasındaki çıkarları korumak

ve jüri değerlendirmesinde jürinin baz alacağı kriterleri belirtmektedir (Aktürk, 2019, s:61).

Şartnamelerin yarışmanın içeriğini anlayabilmek ve istenileni vermek adına önemli bir bileşen olduğu söylenebilir. Buna bağlı olarak şartnamelerin yarışmanın içeriği ile ilgili tüm bilgileri eksiksiz olarak içermesi gerekmektedir. Yönetmelikler şartnamelerin nasıl olması gerektiği konusunda gerekli bilgileri içermektedir. ETMK yönetmeliği 2003 yılında kabul görmüş ve günümüze kadar olan süreçte tasarım yarışmaları için bir altlık oluşturmuştur. TMMOB Mimarlar Odası 47. Olağan Genel Kurulunda (2020) yarışmalar için yeni yönerge sunulmuştur.

2020 Ulusal endüstriyel tasarım yarışmaları yönergesinin ön seçim şartnamesinde (http, 24):

- a) Yarışmanın amacı,
- b) Yarışmanın türü ve biçimi,
- c) Yarışmanın konusu, işin adı ve yeri,
- d) İdarenin adı, adresi, telefon ve faks numarası, web ve e-posta adres bilgileri,
- e) Jüri listesi
- f) Ön seçime katılacaklardan istenecek iş deneyim belgeleri ve diğer belgeler,
- g) Son başvuru tarihi,
- h) Değerlendirme ölçütleri,
- i) Ön seçim sonunda kaç yarışmacı belirleneceği,
- j) Yarışmacıların uymakla zorunlu olduğu esaslar,
- k) Ödüllerin (derece ve mansiyonların, varsa satın almaların) sayısı, tutarı, ne zaman ve nasıl ödeneceği,
- l) Anlaşmazlıkların çözülme şekli ve yeri,

olarak belirtilir. Şartnameler, katılımı engelleyici, haksız rekabete yol açacak hiçbir koşul içermeksizin, her yarışmacının eşit koşullarda yarışmasına ve değerlendirilmesine olanak sağlayacak şekilde özenle hazırlanmalıdır.

Yönergenin yarışma şartnamesinin hazırlanışında ise belirtilen kriterleri şu şekildedir (http, 20):

- a) Yarışma şartnamesi, en geniş duyuru yapılacak şekilde medya organları ve elektronik ortamlarda ilan edilir.
- b) Şartname ve eklerinin, basılı ve/veya dijital olarak idarenin adresinde ve TMMOB Mimarlar Odasında bedelsiz olarak görülmeleri sağlanır, ayrıca web sitelerinde yayınlanır.

- c) Ancak yarışmaya katılacak olanların yarışma şartnamesini satın alarak raportöre isimlerini kaydettirmiş olmaları şarttır.
- d) Şartname ve ekleri, kayıt yaptıran yarışmacılara bir dosya veya ambalaj içinde basılı ve/veya dijital kayıtlı olarak eksiksiz verilmek zorundadır,
- e) Şartnameler, yarışmaya katılmak isteyenlere, hazırlanma maliyetini aşmayacak ve yarışmaya katılımda haksız rekabete yol açmayacak bir bedel ile verilebilir.
- f) Organizatörler, şartnamelerin satışına ilişkin olarak bağış, yardım veya başka her ne ad altında olursa olsun ek bir ücret talep edemezler,

Yönergede yarışmacılara verilecek şartnamenin içeriğinde olması gereken maddeleri de şu şekilde belirtilmiştir (http, 20):

- a) Yarışmanın amacı ve şekli,
- b) Yarışmanın konusu,
- c) Jüri üyeleri (danışman, asil ve yedek) ve raportörlerin isimleri,
- d) İdare adına sekretarya görevini üstlenecek olan raportörlüğün iletişim bilgileri (adres, telefon ve faks numarası, web, e-posta adresi)
- e) Yarışmaya katılım koşulları,
- f) Yarışmaya katılan projelerin yayınlanmamış ve kamuya sunulmamış olması gerektiği (projelerin daha önce başka bir yarışmaya katılmamış olması şartı aranıyorsa bu açıkça belirtilir)
- g) Değerlendirme ölçütleri
- h) Yarışmacıların uymak zorunda olduğu esaslar,
- i) Yarışmacılara verilecek bilgi ve belgelerin neler olduğu,
- j) Yarışmacılardan isteneceklerin (çizim, rapor ve model gibi) neler olduğu, ölçekleri, miktarları ve sunuş biçimleri,
- k) Yarışmaya katılacakların kimlik belgelerinin ve eklerinin nasıl düzenleneceği ve nasıl sunulacağı,
- l) Yarışma süresi ve takvimi
 - 1) Yarışmanın başlama tarihi,
 - 2) Son soru sorma ve yanıtların gönderilme tarihleri,
 - 3) Projelerin son teslim tarihi,
 - 4) Jüri değerlendirme toplantı tarihi,
 - 5) Sergi ve kolokyum tarihi,
- m) Rumuzlar ve ambalaj esasları,
- n) Projelerin teslim yeri ve şartları,
- o) Projelerin sergilenme yeri,
- p) Projelerin geri verilme şekli,
- q) Yarışma sonuçlarının ilan şekli,

- r) Ödüllerin (derece ve mansiyonların, varsa satın almaların) sayısı, tutarı ne zaman ve nasıl ödeneceği,
- s) Bir kişinin yarışmaya bireysel ya da ekip olarak birden fazla proje ile katılıp katılamayacağı, birden fazla ödül alıp alamayacağı,
- t) Ödül almayan yarışmacının kimlik zarfının açılmaması, projesinin sergilenmemesi ve yayınlanmaması hakkının olup olmadığı,
- u) Uygulama projesi yarışmalarında, uygulanmak üzere seçilen proje sahibine uygulama projesinin yapım işinin nasıl verileceği,
- v) Şartnamenin doğal eklerinin nelerden ibaret olduğu,
- w) Anlaşmazlıkların çözülme şekli ve yeri

Yarışma şartnamesinin ekleri şunlardır (<http>, 20):

- a) İhtiyaç programı: Yarışma konusu için ayrıntılarıyla tanımlandığı bir belgedir. İhtiyaç programında;
Jürinin gerekli görmesi durumunda, ihtiyaç programı eki olarak yarışmacılara, yarışma konusuna dair sorunların çözümüne ilişkin idarenin istek ve düşüncelerini ve yarışmacıların ufkunu açabilecek nitelikte makale ve araştırma çalışmalarını, uyulması gereken standartları vb. bilgileri içeren bir dosya verilir.
- b) Malzeme raporu: Jürinin gerekli görmesi durumunda kullanılması özellikle istenen belli başlı malzemelerin cinsleri ve nitelikleri, nasıl temin edileceğine ilişkin bilgileri içerir.
- c) Fotoğraflar: Gerekli görüldüğü takdirde ürünün kullanım alanını gösterir yeterli sayıda fotoğraf temin edilir.
- d) Sözleşme örneği: Uygulama projesi yarışmalarında projesi uygulanmak üzere seçilen yarışmacıyla imzalanacak olan;
 - 1) Proje işinin yapılma koşullarını, ödemeler ve benzeri hususları,
 - 2) Mesleki denetim işinin yapılma koşullarını ve ödemeler benzeri hususları ayrıntılı olarak tanımlayacak sözleşme örneği ve ekleri verilir.

Sunulan yeni yönergede şartnamelerin içeriklerinin nasıl olması gerektiğine dair birçok düzenlemeler ve iyileştirmeler yapılmıştır. Buradan anlaşılabacağı üzere şartnamelerin yarışmalar için ne kadar önemli olduğu görülmektedir. Şartnameler, yarışmaların anayasası, jürinin tasarıma bakış açısını ve görüş ayrılıklarını yansıtan önemli maddeler olarak tanımlanmaktadır (Çimen, 2011).

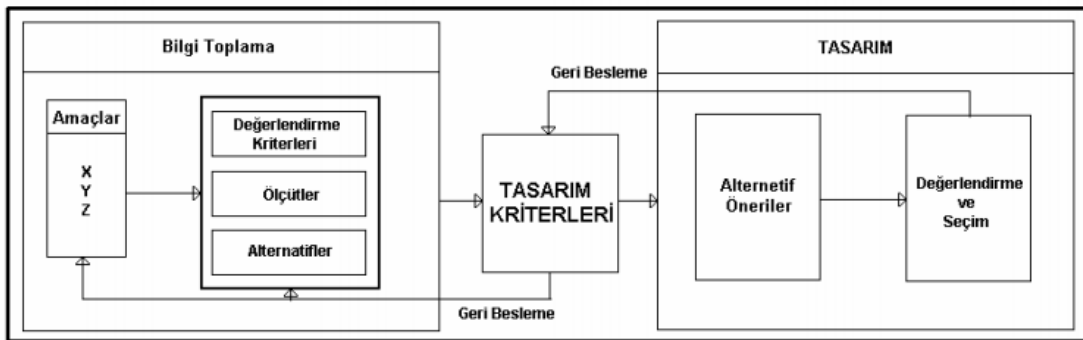
Tasarımın değerlendirilmesinde kullanıcı özelinde ortaya çıkan kriterlerle birlikte ürün tasarımı alanında yapılan sektörel, ulusal ve uluslararası yarışmaların değerlendirme kriterleri de önemli bir kaynak oluşturmaktadır. “Ancak kullanıcı

ihtiyaçlarının tasarım faaliyetlerin yapıldığı alanlara ve sektörlere göre değişmesi değerlendirme ölçütlerinin de aynı oranda farklılaşmasını beraberinde getirmektedir (Hasdoğan, 2007)”. Yarışmalar bu açıdan hem tasarım anlayışının hem de aynı zamanda sektörel durumun analizi için beklenti ve ihtiyaçların zaman içerisinde değişimine yönelik önemli bir birikim sunarlar.

Demirbaş (2017) tasarım yarışmalarındaki kriterlerin önemini şu sözleriyle vurgulamıştır:

Yarışmalar verdikleri ödülleri ile tasarlanmış ürünlerin belirli kriterler doğrultusunda “iyi olanlarını” işaret eder ve onurlandırır. Yarışmalar salt ürünlerin değerlendirilmesi olarak algılanmamalıdır. Yarışmalar ile elde edilen birikim bize aynı zamanda ürünler üzerinden okunabilen çağın tasarım anlayışına ilişkin bir kavrayış da sunmaktadır. Dolayısı ile tasarım yarışmalarında oluşturulan seçici kurulların başvuruları değerlendirirken kullandıkları kriterlerin bize aynı zamanda çağın beklenti ve ihtiyaçlarına ilişkin kritik bilgiler verdiğini söyleyebiliriz.

Yarışmaların kriterlerine bakıldığı zaman ise her yarışma için ayrı kriterler belirlenmektedir. Kriterler, amaca yönelik bir sistemin elde edilmesinde, çevre girdileri ile amaç arasındaki ilişki sonucunda ortaya çıkan bir değer olgusudur (Sey, 1976). Bu kriterler bir ürünün elde edilmesinde veya bir yapının oluşturulmasına ait tasarımı yönlendirecek temel değerledir (Ervan, 2000).

Şekil 3.3. Tasarım kriterlerinin tasarım sürecindeki konumu (Ervan, 2000)

Bu nedenle genel kriterler bir tasarımı değerlendirirken ele alınan temel tasarım faktörleri olarak düşünülebilir. Yarışmalardaki bu değerlendirme kriterleri’nin ana yapısını oluşturan başlıca kriterler şu şekilde sıralanabilir (http, 21):

- Estetik değer,

- Fonksiyonellik
- Ekonomik unsurlar
- Ergonomi ve eylem analizi
- Üretim faktörleri
- Yenilik ve Özgünlük
- Sürdürülebilirlik
- Sağlık ve güvenlik kriterleri

ETMK, TMMOB İçmimarlar Odası İM yarışmaları yönetmeliklerindeki şartnamelere uygun olarak hazırlanmış yarışmalarda yer alan seçici kurul ve değerlendirme ölçütleri, daha güvenilir bir iş etiğine sahiptir. Amaca uygunluk bakımından ise daha tutarlı ve objektiftir. Aynı zamanda yarışma şartnamesinin niteliği, katılımda bulunacak olan kitlenin niteliğini ve niceliğini belirleyici bir özellik haline gelmektedir (Tomak, 2010).

İyi hazırlanmış bir şartnamenin, jürinin konuya olan bakış açısını kafa karışıklığı yaratmadan net olarak anlaşılabilirdiği şartnameler olduğu söylenebilir. Problem nasıl tarif edilmiş, nasıl ele alınmış ve neler bekleniyor? Eğer bu zincir iyi bir şekilde kurulabiliyor ise yarışmacı da tasarımında istenilenleri aktarma konusunda daha az problem yaşamaktadır.

Tasarım yarışmalarında eksik olduğu düşünülen, şartnamelerin; problemleri veya istenilenleri çok iyi anlatan metinler haline gelmemesi hem jüri hem de yarışmacı açısından oldukça önemlidir. Bu nedenle bu tez kapsamında incelenen iki tasarım yarışmasının şartnameleri ve kriterleri dördüncü bölümde ayrıca karşılaştırılarak ele alınacaktır.

3.4. Jüri Değerlendirmesi

Jüri, yarışmayı açan kurum tarafından yönetmeliklerde belirtilen kurallar çerçevesinde belirlenir. Jüriler kurul asil üyeleri, kurul yedek üyeleri, kurul danışman üyeleri ve raportörler olarak dört gruptan oluşmaktadır. Asil üyeler seçimde bulunurken, danışman üyeler görüş belirtmekle yükümlüdür. Danışman üyeler içerisinde yarışmayı açan kurumdan üyeler olabileceği gibi uzmanlığına başvurulabilecek farklı disiplinlerden üyeler de olabilmektedir (Kızıldaş, 2016, s:17).

ETMK tarafından desteklenen bir yarışma şartnamesinde, seçici jüri üyelerindeki girişimci kurum ve kuruluş temsilcilerinin sayısı, tasarımcı sayısından az olması

gerekmektedir. Aksi durumda bu oranlar yer deşiştirdiğinde seçici kurulun seçtiği tasarımlar, tasarım kriterlerinden yoksun, kaosun yaşandığı uygulamalar olarak yanlış örnekler kısmında yerini alır (Tomak, 2010). Yarışmalarda jürinin yapısı ve yarışmanın niteliğine uygun mesleki disiplinlerin dağılımının adaletli olması ve pratik tecrübesi olan meslek insanlarının da yer alması oldukça önemlidir. “Akademi ve profesyonel yaşamdan gelen kişilerden oluşmuş olan dengeli dağılım, kuram ile teori pratiğini bir araya getiren yegâne unsurudur. Kuram olmadan pratik, pratik olmadan kuram olamaz” (Nalbantoğlu, 2019).

Jüri hem yarışmayı düzenleyen kuruluş için hem de yarışmacı tasarımcı için güveni karşılayan taraf olmaktadır. Yarışmayı açan kurum için talep edilen isteklere göre şartnameyi hazırlamak ya da hazırlanmış bir şartnameyi değerlendirip onaylamakta ve bununla birlikte onaylanan şartname jürinin sorumluluğunda olmaktadır. Velioğlu’nun (2001) da belirttiği gibi, yarışma jüri üyesine hazırlık, yarışma ve yarışma sonrası süreçlerde büyük sorumluluk yükler. Jürilerin bu sorumluluğun altından kalkabilmesi için sergilemesi gereken bir duruş ve değerlendirmede titiz çalışma zorunluluğu mevcuttur. Zira yarışmaların gerçek amaçlarına ulaşmasını ve faydalarını ortaya koymasını sağlayacak aktörler jürilerdir (Özbay, 1993).

Jüri, yarışmayı bilimsel olarak ele alarak yarışma içerisindeki kimliksiz tasarımların başarılı ve başarısız yönlerini değerlendirirken objektif olarak iyi yönde gelişme gösterecek nitelikteki tasarımları ön plana çıkarmak ile yükümlüdür (Aktürk, 2019, s:59-60).

Jüri oluşturulması kapsamında, yarışma deneyimi olan üyelere öncelik verilmesi, deneyim aktarımı ve yarışma kültürünün sürekliliği açısından sağlıklıdır. Bu niteliklere sahip bir jüri sadece değerlendirmelerin kalitesini artırmakla kalmaz, fakat aynı zaman da hazırlayacağı şartname ile katılımcıların doğru yönlendirilmesinin ve sürecin verimli işleminin de önünü açar (Özgür, Ayoğlu, 2011).

Jürinin seçimi ile ilgili de yönetmeliklerde ve yönergelerde yer alan bir takım kriterler mevcuttur. 2020 Ulusal endüstriyel tasarım yarışmaları yönergesine göre, jüri seçim kriterleri şunlardır:

- Jüri, asil, yedek ve danışman üyeler ile raportörlerden oluşur. Jüri asil üyelerinin sayısına, konunun niteliklerine göre 5 ya da 7 kişi olarak idare ve Mimarlar Odası Endüstriyel Tasarımcılar Komisyonu tarafından karar verilir. Jüri asil üyeleri Mimarlar Odası Endüstriyel Tasarımcılar Komisyonu tarafından saptanır. Asil üye sayısı 5 (beş)

olan jüriler 4 (dört), 7 (yedi) olan jüriler 5 (beş) endüstriyel tasarımcıdan oluşur. 5 kişilik kurullarda 1, 7 kişilik kurullarda 2 kişi idarenin önerisi ile belirlenebilir. Eğer kuruluş ödül kazanan tasarımları uygulamayı düşünüyorsa kuruluştaki çalışan kişilerden tasarım veya pazarlama ile ilgili üst düzey yöneticilerinden en fazla bir kişi asil üye olabilir.

- Jüri yedek üyeleri 5 kişilik kurullarda 2, 7 kişilik kurullarda 3 kişi olmak üzere Mimarlar Odası Endüstriyel Tasarımcılar Komisyonu tarafından saptılır. Yedek jüri üyelerinin sıralamasının belirtilmesi esastır.
- Danışman jüri üyeleri, yarışma konusuyla ilgili konularda ihtisas sahibi, mesleklerinde seçkin uzmanlardan oluşur; Mimarlar Odası Endüstriyel Tasarımcılar Komisyonu ve/veya asil üyeler tarafından saptılır. Danışman üyelerin sayısı asil üyelerin sayısını geçemez. Danışman jüri üyeleri arasında ilgili meslek disiplinlerinden birer üye bulunur ve idarede çalışanlardan en fazla iki üye bulunabilir. Ortakçıl yarışmalarda diğer disiplinlerin mensupları konu içindeki ağırlıklarına göre asil jüri üyesi olarak görevlendirilirler.
- Raportörler, en az 2 (iki) endüstriyel tasarımcıdan oluşur ve idare ya da Mimarlar Odası Endüstriyel Tasarımcılar Komisyonu tarafından saptanabilir.
- Asil ve yedek jüri üyelerinin TMMOB Mimarlar Odası üyesi olmaları, en az 10 yıl aktif mesleki deneyim sahibi olmaları ve aşağıdaki koşullardan en az birine sahip olmaları şarttır:
 - a) İhtisas alanlarında yarışma konusu işlerde deneyim sahibi olmaları,
 - b) En az 10 yıl endüstriyel tasarım proje hazırlama veya uygulama işlerinde deneyimli olmaları,
 - c) Konu ile ilgili tasarım yarışmalarında ödül veya mansiyon kazanmış olmaları,
 - d) Yarışmanın konusuna benzer bir tasarımın müellifi olmaları,
 - e) Yarışma konusunda ya da yarışmaya konu olan alanda akademik bir çalışma yapmış olmaları ve/veya benzer konulu bir araştırmayı yayınlamış olmaları.

Belirlenen kriterler doğrultusunda seçilmiş jüri üyeleri belirtilen değerlendirme tarihlerinde bir araya gelerek yarışmaya katılan projeleri değerlendirir. Süresi ve içeriği değişken olabilen bu değerlendirmenin sonucunda ödül alan projeler, ekipler ve ödül sıralaması ortaya çıkar. Değerlendirme esnasında raportörler, yarışmanın en resmi belgelerinden olan jüri tutanak ve raporunu hazırlarlar. Raportörlerin diğer görevleri ise jüri ile birlikte şartnameyi hazırlamak ve yarışmaya katılan projelerin şartnameye uygun olup olmadıklarını tespit etmektir. Aynı zamanda raportörler, yarışmacıların muhatabı olarak yarışmacılarla jüri arasında bir ara yüz oluştururlar (Meltem, 2010, s:17).

Jüri raporu, değerlendirmenin sonucundan ortaya çıkan ve yarışmanın dışarıya yansıyan unsurudur. Değerlendirmenin kamuoyu ile tarafsız, doğru ve eksiksiz olarak

paylaşılması büyük önem taşır ve bu yüzden sürecin kaydı en az değerlendirmenin kendisi kadar önemlidir (Yıldız, 2017, s:59). Bu belge yarışmaya katılan yarışmacıların bilgilendirilmesine ek olarak, yol gösterici niteliği de taşırlar. Jüri değerlendirmesi, tasarım bilgi birikiminin, tasarımcı eleştirisinin gelişimi açısından öğretici unsurlar barındır (Demirtaş, 2019, s:26). Sudjic'in (2013) belirttiği gibi, jüri değerlendirmesi mekanik bir sürece indirgendiği takdirde projelerin potansiyelleri, özgün yönleri, tasarım kalitesi arka plana atılmış olacaktır.

Velioğlu (2001) da, jüri sorumluluklarından bahsettiği yazısında, değerlendirme raporlarını aceleci davranmadan eksiksiz incelemenin ve jüri raporlarını angarya olarak görmeyip raporlara ciddiye katkı sağlanmasının altını çizmektedir.

Raporda projeler hakkında eleştiri, eleme ve seçme sebepleri yer almaktadır. Sonuçlar belli olduktan sonra yarışmayı açan kurum tarafından ve ilgili meslek odaları tarafından ilan edilir ve kamuoyuna duyurulur. Kazanan tasarımcı veya ekiplerin duyurulmasından bir süre sonra ödül töreni ve çoğu zaman onunla birlikte düzenlenen kolokyum organize edilir. Ödül töreni ve kolokyum ile birlikte değerlendirme aşaması biter ve teorik olarak yarışma sonuca ulaşmış olur (Yıldız, 2017, s:45).

3.4.1. Yarışmalardaki rubrikler ve intihaller

Yarışma sonrası süreç, yarışma öncesi ve yarışma sürecine nazaran daha uzun, daha yoğun ve yorucu bir süreçtir. Sürecin tamamen dışı kapalı olarak sadece yarışmayı açan kurum ile yarışmacı arasında gerçekleşmesi, yarışmanın kolokyumla sonlanması ve jürinin bu sürece yaptığı değerlendirmeler ile dâhil olması nedeniyle sürecin işleyişi kamuoyu tarafından takip edilememekte ve bu durum kamuoyunda bir takım spekülasyonlara neden olmaktadır (Gültaş, 2019, s:31). Yarışmalarda bu spekülasyonlara sebep olacak bazı olumsuzluklar gözlenmektedir. Uzun (2004) bu olumsuzlukları şu şekilde belirtmiştir:

- Teslim sürelerinin bazı yarışmalarda kısa tutulması
- Kazanan kişinin ya da ekibin projesinin farklı kişiler veya ekiplerce uygulanması
- Ödül dağılımının dengeli olmaması
- Jüri çalışma prensiplerinde doğan aksaklıklar; jürinin kendi içinde görüş ayrılıkları olması ya da değerlendirme süresinin kısa tutularak projelerin yeterince incelenmemesi

- Şartnamede istenen belgelerin değerlendirmede geri planda kalmasına rağmen eklerde mutlaka isteniyor olması
- Ekonomik yetersizlikler nedeniyle projeye ayrılan bütçenin iptali ya da ertelenmesi
- Belediye, Bakanlıklar, diğer kamu kuruluşları ve özel sektör tarafından açılan yarışmalarda projenin hayata geçirilmemesi
- Şartnamelerde üzerinde önemle durulan bu maddelerin ödül dağılımında dikkate alınmaması
- Kimi zaman birinciliğe değer eserin bulunamaması
- Özgün olmayan projelerin sunumu

Tüm bu maddeler doğrultusunda yasal mevzuatlara ve yönetmeliklere aykırı açılan, meslek odalarının onaylamadığı yarışmalara giren tasarımcı ve tasarım ekiplerinin etik sorumluluğu kadar, şartnameye ve yarışma kriterlerine uygun değerlendirmeleri içeren jüri değerlendirmeleri de etik sorgulamaların muhataplarıdır (Erten ve diğerleri, 2016).

Jürinin görevi yarışma amacını en çok karşılayan projeyi belirlemek olduğu kadar yarışmacının haklarını gözetmek ve adaleti sağlamaktır. Yarışma kurumunun sürekliliğini sağlamak amacıyla yarışmacılar arasında eşit koşulların sağlanması ve adil bir değerlendirme olmak zorundadır (Kanat, 2014, s:50). Aksi takdirde Proudhon (2012) 'un belirttiği gibi “rekabet rekabeti öldürür”.

Yarışmaları değerlendirme sürecinde adaletin sağlanması için jürinin göz önünde bulundurması gereken bazı durumlar söz konusudur. Bu durumları Rönn (2011) süreçte karşılaşılan ikilemler olarak adlandırmıştır. Bu ikilemler aşağıda maddeler halinde belirtilmiştir:

- Demokratik karar ya da uzman kararı
- Kimlik gizliliği ya da dolaysız iletişim
- Proje ya da tasarımcı
- Güvenli tarafta kalmak ya da yeniliklere açık olmak
- Program gereklilikleri ya da geri bildirim
- Hataları azaltmak ya da niteliği artırmak
- Amaç ya da süreç
- Şimdiki zaman ya da gelecek

- Profesyoneller ya da topluluk onayı

Bu ikilemler doğrultusunda en nihai doğru kararı vermek jüri açısından oldukça önemlidir. Bu noktada jürinin tasarımları değerlendirme aşamasında yarışmadaki şartnameye ve değerlendirme kriterline uygun bir rubrik (dereceli puanlama sistemi) oluşturması, jürinin ikilemde kalması ve yanlış seçimler yapmasındaki olumsuz sonuçların önüne geçebilir.

Rubrikler, öğrenme sürecine rehberlik etmek ya da bu süreçteki ürünlerin nasıl analiz edileceğini kavranmasına yardımcı olmak ve böylece öğrenmeyi desteklemek için değerlendirme işiyle ilgilenenler tarafından geliştirilen puanlama ölçekleridir (Moskal, 2000). Rubrikler, kişinin performansını çeşitli yeterlilik derecelerinde tarif eden ölçütleri sağlamakta ve mükemmel çalışmadan kötü sonuçlanmış işlere kadar her ölçütün niteliğini açık bir şekilde ortaya koymaktadır (Rincker, 2002, s:41). Bu açıdan rubriklerin hem öğrenmeyi destekleyen öğrenme aracı hem de sonuç ürünlerin performanslarını nitelik bakımından dereceli olarak değerlendirmek için kullanılan bir puanlama rehberi işlevi gördüğü söylenebilir.

Rubrik oluşturulurken sistematik bir düzen ve belirli basamaklar izlenmelidir. Bu doğrultuda rubrik geliştirilmesinde ki temel basamakları aşağıdaki gibidir şu şekildedir (Haladyna, 1997):

- Rubriğin kullanım amacının belirlenmesi
 - Yarışmaların daha doğru bir biçimde değerlendirmesini sağlamak,
- Puanlanacak özellikler (ölçütlerin) belirlenmesi
 - Yarışmalarda tasarım değerlendirme kriterlerini belirlemek,
- Rubrik türüne karar verilmesi
- Rubrik için taslak oluşturulması
 - Yarışma jürisi tarafından oluşturulan taslağın son haline getirilmesi.
- Öğrencilere veya katılımcılara hangi ölçütlere göre değerlendirilecekleri hakkında bilgi verilmesi,
 - Yarışma şartnamelerinde, değerlendirme kriterlerinin ve bu kriterlerinin karşılığında verilecek puanların yer alması,
- Sonuçların paylaşarak eksiklerin giderilmesi
 - Yarışma sonuçlarının açıklanmasıyla jüri tarafından hazırlanan raporların rubrik aracılığı ile katılımcıların kendilerini geliştirmeleri veya neden

elendiklerine dair yapılan geri dönüşlerin olması, aynı zamanda rubriğin, puanlama sisteminin şeffaf ve herkese açık olması gerekmektedir.

Bu adımlar izlenerek oluşturulan rubrikler her yarışma için kendi özelinde ele alınarak ve rubrik türü belirlenerek yarışmanın içeriğine uygun bir şekilde geliştirilmesi gerekmektedir.

Yukarıdaki maddelerde belirtildiği gibi yarışmalardaki olumsuz durumlardan biride özgün olmayan projelerin olmasıdır. Bu durum da beraberinde intihal konusunu gündeme getirmektedir. “İntihal, özgün olmayan bir yaklaşım, tasarım, önerme ya da uygulamanın özgün kaynağına atıf yapılmadığında düşülen durumdur ve etik komitelerde kınanmadan telif haklarını ihlalden cezalandırılmaya giden bir spektrumda değerlendirilebilir” (Erten ve diğerleri, 2016).

Yarışmacıların tasarımlarındaki özgün anlatımından uzak, esinlenme ve alıntılardan kaçınmaları etik açıdan bir zorunluluk olmuştur. “Yarışmanın amacına uygun araştırma, yorumlama ve özgün sonuçlara ulaşma çalışmalarını yapmaları oldukça önemlidir (Kollektif, 2010)”.

Yarışmalar geçmiş dönemlere göre daha çok gündemde yer almaktadır ve internet ortamı yarışmalara katılan tasarımlara erişimi kolaylaştırmış, yarışmaların herkes tarafından ulaşılabilmesi ve izlenmesine yardımcı olmaktadır. Sadece kazanan projelerin değil, yarışmaya katılan tüm tasarımların internet ortamında yayımlanması yarışma sonrası düzenlenen kolokyum ve sergilere gidemeyenlerin de yarışmalar sayesinde bu tür organizasyonları takip etmelerini mümkün kılmaktadır. Yarışma projelerinin internet ortamındaki paylaşımlarını yapan siteler intihal ve esinlenmelerin tespiti için ortam oluşturmaktadır. Arkitera.com, mimdap.org, kolokyum.com, yarismaylayap.com bu sitelerden bazılarıdır. Fakat kolokyum.com 01.09.2019 tarihinde kapatılmıştır. “Günümüz teknolojileri sayesinde yarışmalara katılan projeler arasında esinlenme düzeyini aşan projelerin varlığının arttığı, fakat aynı teknoloji sayesinde bunun tespitinin kolaylaştığı görülmektedir (Allemer, 2016)”.

3.5. Bölüm Değerlendirmesi

Yarışmalar, birçok farklı bileşenden oluşan herkesin eşit koşullarda değerlendirildiği öğretici mesleki deneyim platformlarıdır. Yarışmaların doğru ve güvenilir oluşumunda sürekliliğini korumak için alt bileşenlerinin içeriklerini oluşturan bazı yasalar ve yönetmelikler mevcuttur. Bu yönetmelikler farklı disiplinler için her

meslek odası tarafından benzer biçimde ele alınmış olsa da 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu kapsamındaki idarelerin, mimarlık, peyzaj mimarlığı, mühendislik, kentsel tasarım projeleri, şehir ve bölge planlama ve güzel sanat eserleri yönetmeliği esas alınarak düzenlenmiştir. TMMOB tarafından hazırlanan bu “Yarışmalar Yönetmeliği” içerik açısından bir takım eksikleri olmasına rağmen genel olarak tatmin edici olmakla birlikte, yarışmayı açan kurum-idare, jüri, meslek odaları ve yarışmacıların süreç içerisindeki bakış açılarını ve almış oldukları tutumları belirleyici bir etken haline getirmektedir (Nalbantoğlu, 2011).

İçmimarlar odası tarafından hazırlanan İM yarışmalar yönetmeliği mobilya tasarım yarışmaları özelinde bakıldığında zaman esas alınan bir yönetmelik haline gelmemektedir. Çoğunlukla mobilya tasarım yarışmaları için kabul gören ve yarışmayı açan kurumlar tarafından esas alınan yönetmelik Ulusal Endüstriyel Tasarım Yarışmaları Yönetmeliği olmaktadır. Bu durumda içmimarlık alanında mobilya tasarım yarışmaları için yapılan çalışmaların eksikliğinden bahsetmekte mümkündür. Yarışma konusu olan mobilya tasarımı en çok Endüstriyel Tasarım alanında karışımıza çıkmış olsa da içmimarlığın en önemli tasarım elemanı olduğu konusunun altının çizilmesi gerekmektedir.

Ulusal Endüstriyel Tasarım Yarışmaları Yönetmeliğine dair düzenlemeler için 2020 yılında ETMK tarafından hazırlanmış yeni yönerge sunulmuştur. İçeriğinin daha da geliştirilerek yarışmalara katkı sağlaması aynı zamanda yarışma bileşenlerini oluşturan yarışmacı, yarışmayı açan kurum, jüri ve şartnamelerin oluşumunda daha doğru bir altlık oluşturması amaçlanmıştır. Tüm bu esaslara uyularak yapılacak yarışmaların güvenilirliği de daha az sorgulanır duruma gelecektir.

Bu yönergeler ve yönetmelikler doğrultusunda oluşturulmuş yarışmalarda belirlenen jüri üyeleri ve seçilmiş jüriler tarafından oluşturulmuş şartname esaslarına göre yine aynı jüri tarafından derecelendirilen projeler için doğru seçim yapılması önemli bir hâl almıştır (Erdal, 2011). Tam da bu noktada şartnamenin içeriğinin istenileni doğru aktarmadaki rolü oldukça önemlidir. “Şartnamedeki yetersizlikler, yarışmaların başarısız olmasının en yaygın nedenlerinden biridir ve şartnamelerin ehil bir profesyonel tarafından yazılması elzemdir” (Demirtaş, 2019, s:25). Jürinin değerlendirmesinde oluşturulacak jüri raporu için hem kendisi hem de yarışması açısından değerlendirme ölçütleri bulunması gerekmektedir. Buna en iyi örnekte

oluşturulacak bir rubrik olarak görülebilir. Rubrikler her yarışma için kendi içinde bir değerlendirme sistemi yaratarak yarışmaların güvenilirliğine katkı sağlamaktadır.

Yarışmalara karşı oluşan güvensizlik probleminin en temel sorunu da intihal durumunun oluşması olarak görülebilir. Yarışmalarda özgün tasarımların yer alması ve derecelendirmeye girmesi intihal konusuna mahal vermeyecektir.

Bir diğer konu olun tasarım teşviklerinin bilinirliğinin az olması, destek kapsamındaki iyileştirme gerekliliklerinin söz konusu haline gelmesi gibi yaşanan olumsuz durumlara “Finansman ve Teşvik” adı altında tasarım etkinliklerinin artmasına yönelik tasarım ofisleri, kuruluşları ve tasarımcılara verilen desteklerin artması ve geliştirilmesine dair yeni düzenlemeler getirilmesi gerekmektedir (Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, 2020).

Tezin bu bölümünde söz konusu yarışma bileşenlerinin mevzuatlar ve yönetmelikler doğrultusunda nasıl olması gerektiğine dair bilgiler irdelenmiştir. Bu bilgiler ışığında tezin dördüncü bölümünde bu araştırma çerçevesinde belirlenen iki mobilya tasarım yarışmasının tüm bileşenleri ve içerikleri ele alınacak aynı zamanda bu yarışmaların mobilya sektörü ile olan ilişkisi sorgulanacaktır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. ÖZGÜN ÇALIŞMA: TÜRKİYE'DEKİ MOBİLYA TASARIM YARIŞMALARINDAN SEÇİLEN ÖRNEKLERİN ANALİZİ VE MOBİLYA SEKTÖRÜ İLE OLAN İLİŞKİLERİNİN İNCELENMESİ

Bu çalışmada, yapılan literatür taraması sonucu yarışmaların tarihsel süreçleri incelenmiş, mobilyanın üretimi ve mobilya sektörüyle olan ilişkisi sorgulanmıştır. Çalışmanın bu bölümünde ele alınan mobilya tasarım yarışmaları incelenerek her iki yarışmanın da kurum, jüri ve yarışmacılarla yapılan mülakatları yarışmaların mobilya sektörü ile olan ilişkisi üzerinden değerlendirilecektir.

Kurum çalışanları, jüri üyeleri ve yarışmacılar ile yapılan görüşmelerde kişisel verilerin korunması kapsamında kimlik bilgileri gizli tutulmuş, sesli görüşmelerin ilgili bölümleri hiçbir değişiklik yapılmadan yayınlanmıştır. Görüşmelerin yapılabilmesi için Anadolu Üniversitesi Etik Kurulundan onay alınmıştır (EK-1).

Çalışmanın birinci bölümünde bahsedildiği üzere Türkiye’de 2000-2021 yılları arasında düzenlenmiş 54 adet mobilya tasarım yarışması bulunmaktadır. Bu yarışmalardan OAİB Design For Export - Ulusal Mobilya Tasarım Yarışması ve MOSDER Ulusal Ev Mobilyaları Tasarım Yarışması belirli periyodlarla uzun yıllar düzenlenmeleri aynı zamanda yarışma sonuçlarının mobilyanın üretimi ve ihracatını amaçlamasından dolayı bu tez çalışmasında öncelikli olarak ele alınmışlardır.

4.1. OAİB Design For Export - Ulusal Mobilya Tasarım Yarışması

Tasarımcılarla sektörün öncüsü olan üretici firmaları buluşturarak yurt dışına ihraç edilebilir özelliklerde mobilya tasarımlarının ortaya çıkarılmasına katkı sağlama amacını taşıyan ‘OAİB Design For Export - Ulusal Mobilya Tasarım Yarışması’nın ilki 2008 yılında, 2020-2021 yılları arasında da on ikincisi düzenlenmiştir. Yarışmayı devlet ve özel sektörden kurum ve kuruluşlar desteklemektedir. Yarışma Ekonomi Bakanlığı koordinatörlüğü, TİM işbirliği, Orta Anadolu İhracatçı Birlikleri ve İstanbul İhracatçı Birlikleri, Ege İhracatçı Birlikleri ve Akdeniz İhracatçı Birlikleri’nin katkısıyla düzenlenmektedir. Türkiye’de tasarım alanında katılımcı sayısı en yüksek olan yarışma ev, ofis, mutfak-banyo ve akıllı mobilyalar olmak üzere dört ana konu ile akademisyen, profesyonel, ön lisans/lisans öğrencileri ve ilkokul, ortaokul ve lise öğrencilerinin başvurusuna açıktır (<http>, 22).

Yarışma asli jüri üyeleri, Türkiye’deki tasarımcılardan oluşmaktadır. Prof. Önder Küçükerman’ın Jüri Başkanlığı yaptığı yarışmada, Reşit Soley, Aziz Sarıyer, Mustafa Toner, Kaan Dericioğlu, Didem Çapa, Fatih Kıral ve Murat Armağan Asli Jüri Üyeleri olarak uzun yıllardır görev yapmaktadırlar (http, 22).

Geniş bir katılımcı perspektifine sahip olan ve birincil amacının “Mobilya ihracatında rekabet sağlayıcı çözümler üretmek, ihracat potansiyeline sahip ürün tasarımlarının ortaya çıkarılmasına aracılık etmek ve sektörün rekabet gücünü artırmak” olduğu yarışmanın diğer amaçları şu şekilde sıralanmıştır (http, 22):

- Türk mobilya sanayinin gelecekteki başarısı bakımından, tasarım konusunun önemini ortaya koymak,
- Beğenilme, verimlilik ve kar olmaz ise sektörümüzün hayatta kalamayacağı düşünülürse; başarı, strateji, talepler, bedeller, teknoloji ve mühendislikler gibi farklı disiplinlerin bileşeninden oluşan TASARIM olgusuna vurgu ve katkı yapmak,
- İnovatif, Ar-Ge projeleri ve teknolojik detaylarla güçlendirilmiş, özgün, estetik, işlevsel, rasyonel, kalite koşullarına uyumlu, üretilebilir, uygulanabilir, kullanıcı güvenliğini sağlayan, çevre dostu, insan ve çevre sağlığı koşullarına uyumlu, kullanım-taşıma-nakliye-depolama-sökme ve takma kolaylığı sağlayan, üretim ve kullanım esnasında malzeme ve enerjinin etkin bir şekilde kullanılmasını sağlayan mobilya tasarımlarını yapabilen tasarımcıları mobilya sektörüne kazandırmak,
- Türkiye’deki üretici firmalar ile profesyonel tasarımcıları ve sektöre ilgi duyan genç dinamik tasarımcı adaylarını sektör bünyesinde üreticiler ile buluşturmak,
- Geleceğin tasarımcıları olabilecek yetenekteki çocukların gerçek tasarım hedeflerine yönlendirilmesini sağlamak,
- Mobilya ihracatında rekabet sağlayıcı çözümler üretmek ve sektörün rekabet gücünü artırmak,
- Sektörün imkân ve sorunlarını avantaj haline dönüştürecek çözümler üretmek,
- Sektörün küresel gelişimine katkıda bulunmak,
- Endüstriyel tasarım etkinliklerini yaygınlaştırmak ve özendirmek,
- İhracat potansiyeline sahip ürün tasarımlarının ortaya çıkarılmasında aracı olmak,
- Geleceğin mobilya pazarında söz sahibi olabilecek ürünlerin geliştirilmesine öncü olmak

Temel amacı Türk mobilya sanayisinin gelecekteki başarısı bakımından çok önemli olan “kültürel ve ticari kimliği olan” mobilya tasarımının önemini vurgulamak için yarışmanın ana hedefleri şu şekilde belirtilmiştir (http, 22):

- Geleceğin farklı ülke ve toplumlarında, taleplerin ne yöne değişeceğini analiz, tespit ve ayırt edebilen “FARKINDALIK”
- Ülkemizin dünya mobilya sektörüne yön vermesini sağlayacak “TASARIMLAR”
- Maliyet ve kalite avantajıyla tercih edilen “ÜRETİMLER”
- Yukarıda bahsedilen amaç ve hedeflere ulaşabilmek için “İHTİYAÇLAR”
- Başarmak açısından “ERK”
- Gerekli olan bilgilerin sistematik bir şekilde verildiği “EĞİTİM”
- Yukarıdaki disiplinleri kapsayan bir “STRATEJİ” gelişimini farklı çevrelerde teşvik etmektir.

Bu yarışma yukarıdaki sebeplerle,

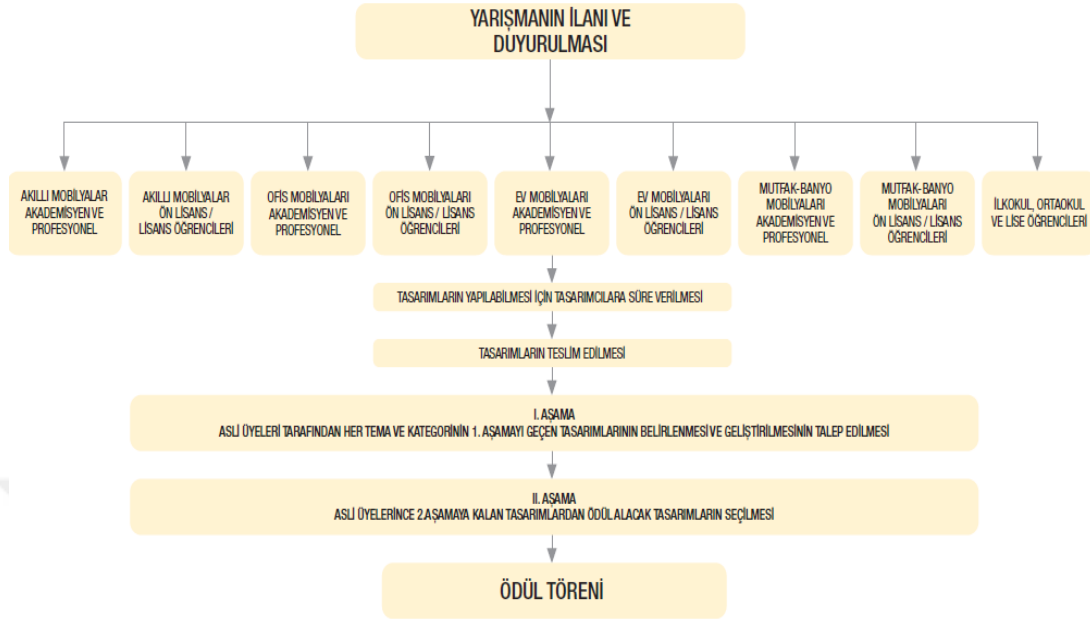
- Tasarım eğitimi gören tüm öğrenciler, mezunlar ve profesyonellerden çeşitli kategorilerde tasarımları,
- Tasarım kültürünü çok daha erken çağlarda edinilmesi amacıyla orta eğitim öğrencilerini mobilya tasarımı konusunda tasarım fikirlerini, Devlet, akademi, sanayii, özel ve resmi tüm çevrelerden tasarım stratejileri konusunda görüşleri teşvik eder, toplar, değerlendirir, yayımlar ve ödüllendirir ([http, 26](http://26)).

Her yarışmanın sonrasında yayınlanan yarışma kitaplarında tüm bu amaç ve hedefler çok net olarak ortaya konulmaktadır. Bu amaç ve hedeflere ulaşabilmek için gerekli kriterler yarışma şartnamesinde belirtilerek, yarışmacılara ve sektör üyelerine iletilen bu değerler ile tasarımcı ve üretici bir kuşak yaratmak hedeflenmiştir (Erdoğan, 2020).

Görsel 4.1. 2008 yılından beri yayınlanmış Yarışma Kitapları Kapakları (Erdoğan, 2020)

Yarışmanın ilerleyiş aşamaları ve süreci aşağıdaki şemada belirtilmiştir.

Şekil 4.1. Yarışma süreci (12. Yarışma Kitabı, 2021)

İki aşamalı yarışmada, birinci aşamada her tema ve kategoriden ‘Asli Jüri Üyeleri’nce uygun görülen tasarımlar ikinci aşamaya katılmak üzere seçilir. Daha sonrasında yarışmacılara yarışma takvimi içinde yeterli süre verilerek tasarımların gerek temel ilkeleri açısından gerekse teknik açıdan bilgisayar ortamında geliştirilerek tekrar sunulması istenmektedir (Erdoğan, 2020).

İkinci aşamaya geçebilen projeler, ödül töreni günü tekrar değerlendirilerek kategorilerine göre birincilikleri seçmeleri için ‘Onur Jürisi’ne sunulmaktadır. Yarışmada hem para ödülü hem de ödül alan tasarımcılara devlet desteği ile İtalya Domus Akademi, ABD- CCS College, İtalya-NABA (Nuova Accademia di Belle Arti) gibi yurt dışındaki değişik eğitim kurumlarında farklı süreçlerle eğitim bursu ödülü verilmektedir. Tüm ödül alan projeler ödül töreninde ilan edilir (http, 23).

Görsel 4.2. Ödül Törenlerinden Fotoğraflar (http, 24)

Bu bilgiler doğrultusunda Yarışmanın tüm bileşenleri hakkındaki kurum, jüri ve yarışmacıları ile yapılan görüşmelerin değerlendirmeleri ayrıca ele alınmıştır.

4.2. MOSDER Ulusal Ev Mobilyaları Tasarım Yarışması

Türkiye Mobilya Sanayicileri Derneği (MOSDER) tarafından düzenlenen Ulusal Ev Mobilyaları Tasarım Yarışması'nın ilki 2005 yılında, en son 2018 de on dördüncüsü düzenlenmiştir. Türkiye mobilya sektöründe tasarım ve markalaşma odaklı bir vizyon oluşmasını desteklemek ve genç tasarımcı adaylarını teşvik etmek amacıyla düzenlenen yarışma artık devam etmemektedir. MOSDER 'in her yıl gerçekleştirdiği ve ağırlıklı olarak üniversitelerin içmimarlık ve endüstri ürünleri tasarımı bölümlerinden öğrencilerin başvurduğu yarışmada oturma - dinlenme, depolama – koruma -düzenleme, tamamlayıcı mobilya ve aksesuar, uyuma ve genç odası ve engelliler için ev mobilyası kategorilerinde ödüller verilmektedir. Yarışmada sunulan projeler; sektörün öncü liderleri, akademisyenler ve profesyonel tasarımcılar tarafından değerlendirilmektedir ve yarışma jüri üyeleri her yıl farklı isimlerden oluşturulmaktadır (Eke, 2018).

Yarışmanın amaçları şu şekilde sıralanmıştır (12. Yarışma Sonuç Almağı, 2016):

- Ev mobilyaları alanında gelecek vizyonun geliştirilmesine katkıda bulunmak,
- Türk mobilya endüstrisinin tasarım kalitesini ve çağdaş Türkiye tasarımını imgeleyen ürün kimliğini desteklemek,
- Geleceğin tasarımcı adaylarının mobilya sektörü ile buluşmasını sağlamak ve bu alandaki başarılı tasarımları ödüllendirmektir.

Bu amaçlar doğrultusunda yarışmanın tasarım ve değerlendirme kriterleri şu şekilde belirtilmiştir (12. Yarışma Sonuç Almağı, 2016):

- Özgün ve yenilikçi,
- Kullanıcıya getirdiği fayda
 - Ergonomi
 - Güvenlik
 - İşlevsel performans, konfor
 - Prestij ve statü
- Üreticiye getirdiği fayda
 - Üretim kolaylığı
 - Nakliye kolaylığı

- Depolama Kolaylığı
- Maliyet kontrolü/düşürme
- Estetik, görsel kalite ve çekicilik

Yarışma sonunda yayınlanan sonuç almanaklarında yarışmanın amacı, kriterleri, dereceye giren projeler ve yarışma hakkında tüm bilgilere detaylı olarak yerilmektedir.

Görsel 4.3. Yarışma Sonuç Almanakları Kapaklarının Bazıları (Çetin Arşivi, 2021)

MOSDER 'in düzenlemiş olduğu yarışmanın süreci iki aşamalı olarak değerlendirilmektedir. 2010 yılından sonra düzenlenen yarışmada ilk aşamada jüri ekibi tarafından elemeye tabi tutularak ikinci aşamaya geçen tasarımlar MOSDER üyesi firmalar ile eşleştirilerek finalist projelerin prototipleri yapılmaktadır. Son değerlendirme final jürileri tarafından tüm kategorilerde yapılarak ödül alan tasarımlar üretilen prototipler üzerinden seçilmektedir (12. Yarışma Sonuç Almağı, 2016).

Görsel 4.4. *Finalist Tasarımların Prototip Sunumları (12. Yarışma Sonuç Alması, 2016)*

Görsel 4.5. *Prototiplerin Jüri Değerlendirmesi (11. Yarışma Sonuç Alması, 2015)*

Finalist projelerin prototipleri, MOSDER üyeleri tarafından üretilerek hayata geçirilmekte, finale kalan projelerin sahiplerine Türk Patent Enstitüsü tarafından onaylı ‘Endüstriyel Tasarım Tescil Belgeleri de verilmektedir (Eke, 2018). Yarışmada tasarım tescil belgesinin yanı sıra para ödülü, uluslararası fuarlara katılım ve MOSDER üyesi sektöre yön veren firmalarda iş ve staj olanakları da sunulmaktadır (http, 25).

Görsel 4.6. *Ödül Törenlerinden Fotoğraflar (http, 26)*

Bu çalışma kapsamında incelenmiş olan her iki yarışmanın genel tanıtımları yapılmış ve yarışmalar hakkındaki bilgiler aktarılmıştır. Her iki yarışmada da benzer süreçler izlenmekte olup yarışma kitapçıklarının içerikleri ve sunum şekilleri farklılıklar göstermektedir. Yarışmaların amaç, hedef ve süreçleri hakkındaki genel bilgiler doğrultusunda yarışmaların mobilya sektörü ile olan ilişkisi üzerine yapılan kurum jüri yarışmacı görüşmelerinin analizleri ve oluşturulan temalar bir sonraki kısımda detaylı olarak aktarılacaktır.

4.3. Yarışmaların Mobilya Sektörü İle Olan İlişkisi Üzerine Yapılan Kurum Jüri Yarışmacı Görüşmelerinin Analizleri ve Temalar

Bu tez kapsamında çalışmanın dördüncü bölümünün oluşmasını sağlayan kolektif örnek olay araştırması yöntemi kullanılmıştır. Bu araştırma yöntemi belirli bir olguyu incelemek için birçok olayın araştırılmasıdır. Aynı zamanda olayların veya durumların mümkün olduğunca net bir biçimde kavranması için birden fazla değişkeni incelemektedir. Günümüzde örnek olay çalışmaları yöntemi nitel araştırma çalışmalarında en yaygın kullanım alanı olan yöntemlerden biri haline gelmiştir (Güçlü, 2019). Örnek olay araştırmasında veriler birden fazla yöntemle elde edilebilir (Benbasat vd., 1987).

Örneğin, araştırmacılar incelemekte oldukları vaka için verileri toplarken görüşmeler, doküman analizi, saha notları, katılımcı gözlem, etnografik gözlem, anketler ve psikometrik araçlar gibi birden fazla yöntemi kullanabilmektedirler (Güçlü, 2019)

Örnek olay çalışmalarında görüşme yöntemi, çoğunlukla başvuru alan zengin bir veri kaynağıdır (Ellinger vd., 2005). Kolektif örnek olay araştırması olarak ele alınmış olan OAİB Design For Export - Ulusal Mobilya Tasarım Yarışması ve MOSDER Ulusal Ev Mobilyaları Tasarım Yarışması'nın verilerin toplanmasında yarışmaların düzenleyen kurum, jüri üyeleri ve yarışmacılar ile sesli görüşme yöntemi kullanılmış ve görüşmelerde ses kaydı alınmıştır. Görüşmeler sırasında katılımcılara yarışmalar hakkında sorular yöneltilmiştir (Ek-2).

Oluşturulan görüşme sorularının hazırlanmasında benzer konu içerikli tez ve çalışmalardan yararlanılmış aynı zamanda uzman görüşü alınarak çalışmanın amacına uygun sorular geliştirilmiştir. Soruların hazırlanmasında mobilya tasarım alanında tasarımların değerlendirilmesi, ödüllendirilmesi ve üretilmesi amacı ile yapılan sektörel

ve ulusal düzeyde etkinliğini kanıtlamış ve kabul görmüş iki mobilya tasarım yarışmasının yarışma bileşenleri önemli bir kaynak oluşturmıştır.

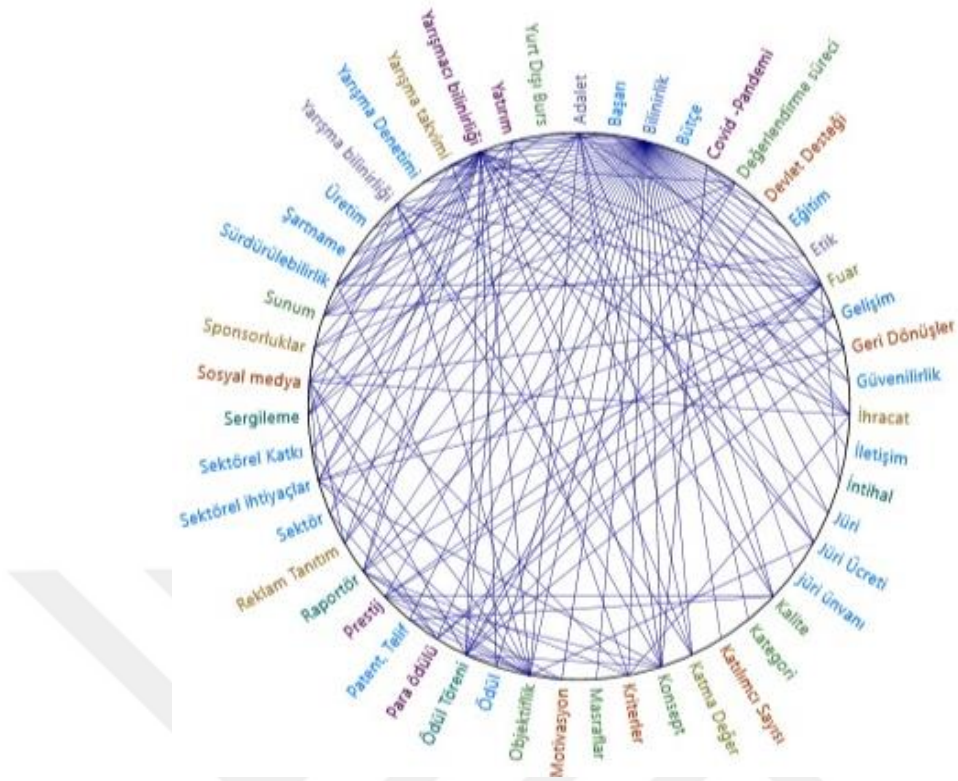
Katılımcılar her iki yarışma için, iki kurum çalışanı, dört jüri üyesi ve dört yarışmacı olmak üzere toplamda on kişi olarak sınırlandırılmıştır. Görüşme yapılan tüm katılımcılar araştırma kapsamında toplanan verilerin sadece bilimsel amaçlar doğrultusunda kullanılacak olmasından dolayı bu çalışmaya gönüllü olarak katıldıklarını yazılı olarak beyan etmişlerdir. Bu tez çalışmasının içerisinde tüm katılımcıların kimlik bilgileri kişisel verilerin korunması kapsamınca gizli tutulmuştur.

Katılımcı No	Unvan
J1:	Yarışma Jüri Üyesi
J2:	Yarışma Jüri Üyesi
J3:	Yarışma Jüri Üyesi
J4:	Yarışma Jüri Üyesi
K1:	Yarışma Kurum Yetkilisi
K2:	Yarışma Kurum Yetkilisi
Y1:	Yarışmacı
Y2:	Yarışmacı
Y3:	Yarışmacı
Y4:	Yarışmacı

Tablo 4.1. Katılımcı numaralarına göre katılımcı unvan listesi

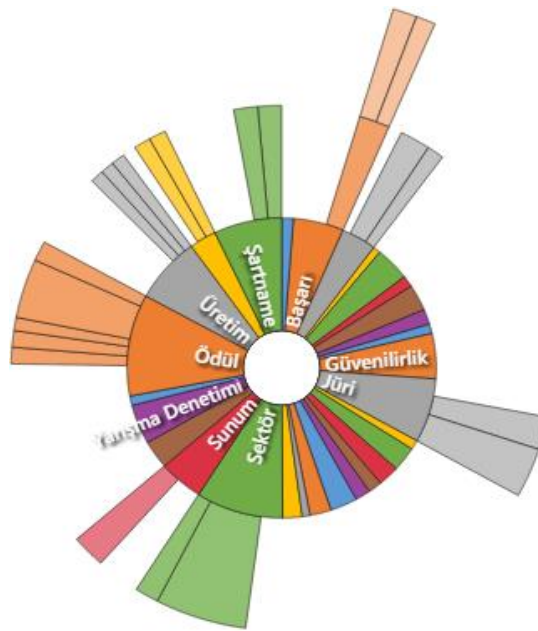
Veri analiz sürecinde araştırma soruları önemli bir kaynak oluşturmaktadır. Bu doğrultuda örnek olay çalışmasının amacı, araştırma sorularına cevap bulmaktır. Çoğu araştırmacı veri analizi için bir kodlama sistemi ile sonuçlanan sınıflandırma biçimi geliştirmektedir. Elde edilen verilerin sınıflandırılması, etiketlenmesi bir dizi kategorinin oluşmasını sağlamaktadır. Bunun sonucunda da araştırma soruları için anlamlı cevaplar ortaya çıkacaktır (Güçlü, 2019).

Bu tez çalışmasında görüşme verilerinin analizini oluşturmak için, katılımcılara yöneltilen sorulara verilen cevaplar eksiksiz bir şekilde metin haline getirilerek, Nvivo 12 programı içerisine Excel dosyası olarak aktarılmıştır. Aktarılan görüşme dosyalarının içerisindeki katılımcıların verdikleri cevapların içerikleri analiz edilmiştir. Yapılan içerik analizindeki benzer cümleler üzerinden kodlamalar yapılmıştır. Görüşmeler sonucunda ortaya çıkan kodların ham hali ve birbirleriyle olan ilişkileri aşağıdaki şekilde gösterilmiştir.

Şekil 4.2. Kodlama benzerliğine göre kümelenen öğeler

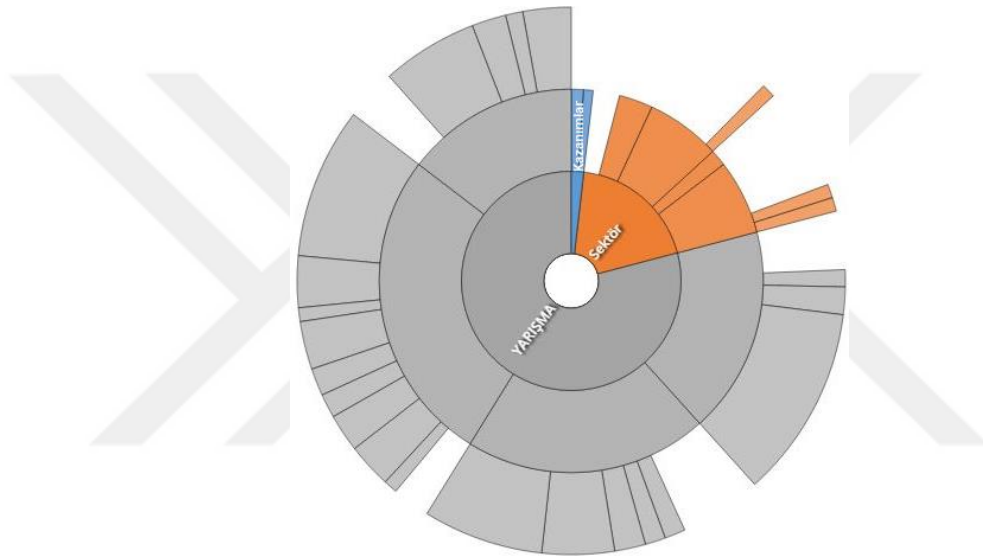
Oluşan bu kodların görüşmecilerin verdikleri cevaplar doğrultusunda en çok üzerinde durulan ve en çok değinilen konular ödül, sektör, jüri, üretim, şartname, başarı, güvenilirlik, sunum ve yarışma denetimi olmuştur. Buna ilişkin kodlama referans sayısına göre oluşturulan pasta dilimi şeklindeki hiyerarşik oluşum aşağıda yer almaktadır.

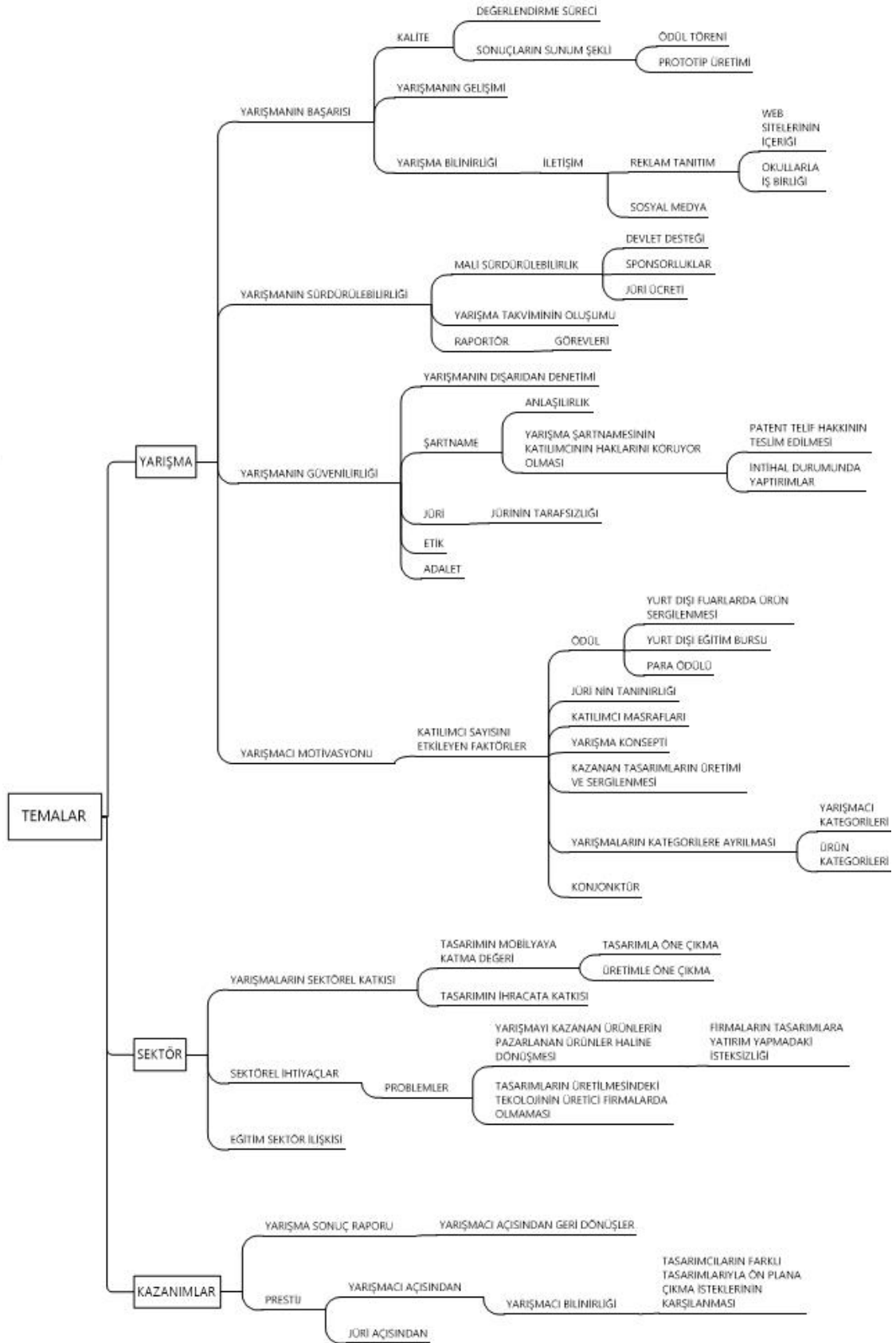
Şekil 4.3. Kodlama referanslarının sayısına göre karşılaştırılması

Görüşmeler sonucunda oluşan kodlar kendi içinde birbiriyle bir ilişki içeresindedir. Bu ilişkiler araştırmanın temelinı oluşturan temalar altında incelenmiştir. Temaların oluşumu kodlamaların benzerliklerine ve birbiriyle olan ilişkilerine göre sınıflandırılmıştır.

Üç ana tema; yarışma, sektör ve kazanımlar başlıkları altında kümelenen öğeler katılımcı görüşleri sunularak ayrı ayrı ele alınmıştır. Aşağıda yer alan temaların kodlama sıklığına göre pasta dilimi olarak oluşturulmuş şekli yer almaktadır. Temaların açılımı Şekil 4.4 de ayrıca gösterilmiştir.

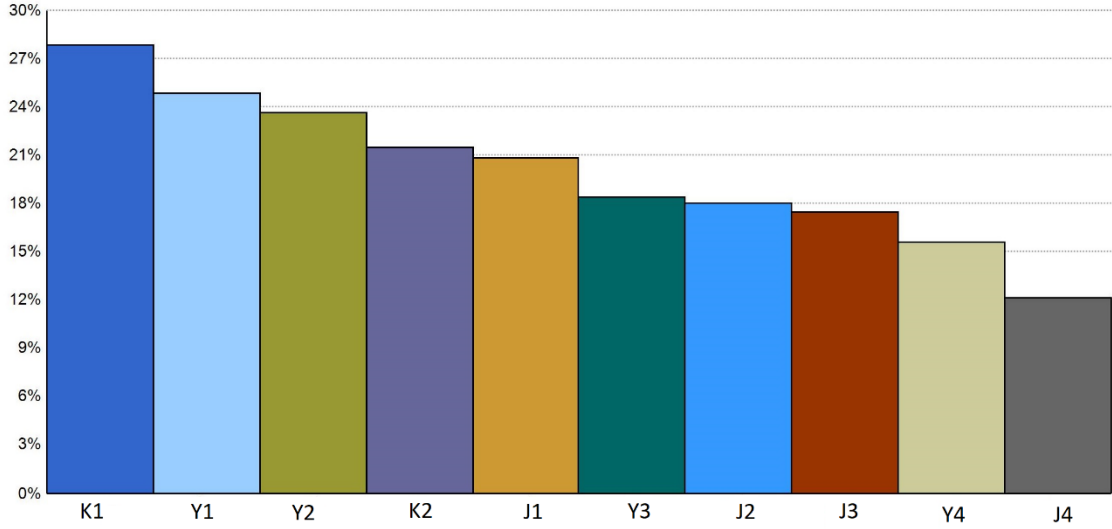
Şekil 4.4. Kodlamaların temalara göre dağılım oranı

Şekil 4.5. Kodlama benzerliğine göre oluşturulmuş temaların açılımı

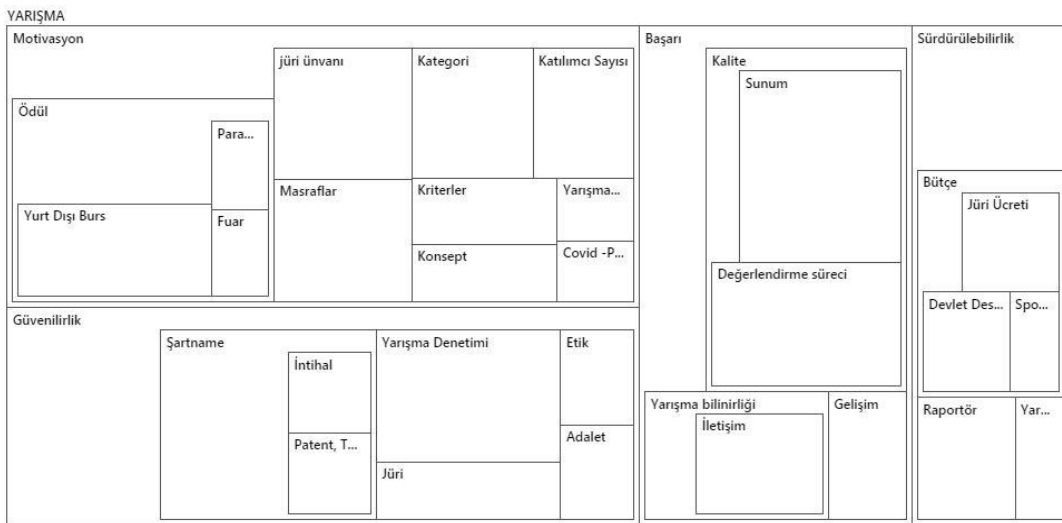
4.3.1. Yarışma

Yarışma temasının oluşumunda yarışmanın başarısı, sürdürülebilirliği, güvenilirliği ve motivasyonu başlıkları altında kümelenen kodlar yer almaktadır. Yarışma mekanizmasının oluşumunda tüm bu faktörler önemli bir rol oynamaktadır. Katılımcıların yarışma teması altındaki söylemlerine göre yüzdesel değerleri aşağıdaki tabloda yer verilmiştir.

Tablo 4.2. Yarışma temasının katılımcıların kodlama referans sayısına göre karşılaştırılması

Yarışma teması altında kümelenen kodların hiyerarşik olarak oluşturulan şeması da aşağıdaki şekilde gösterilmiştir.

Şekil 4.6. Yarışma teması kodlarının hiyerarşik olarak karşılaştırılması

Yarışma teması içinde oluşan tüm öğeler ayrı başlıklar halinde incelenmiştir.

4.3.1.1. Yarışmanın başarısı

Kalite:

Yarışmanın başarısı yarışmanın kaliteli olması, yarışmanın tanınırlığı ve yarışmanın gelişimi açısından oldukça önemlidir. Yarışmanın kaliteli olmasında jürilerin değerlendirme süreçlerini nasıl yönettiği, yarışmadaki sunumların yeterliliği ve bu doğrultuda gelen tasarımların niteliği büyük önem taşımaktadır.

Yarışma kalitesinin oluşumunda katılımcı görüşü şu şekilde ifade edilmiştir:

Toplam kalite; akreditasyon, yarışmanın yarışma olmasının kabulü herhalde her adımını tamamlayabilir olmasından kaynaklanırdı (J1, 2021).

Jüri değerlendirme süreci:

Jürilerin tasarımları değerlendirme süreçlerinde izleyecekleri yolların belirlenmesi ve bunların şartnamelerde belirtilmesi hem jüri açısından hem de yarışmacı açısından kolaylık sağlamaktadır. MOSDER Ulusal Ev Mobilyaları Tasarım Yarışmasında jüri üyeliği yapmış olan katılımcıların bu konuda yaşadıkları deneyimleri ifade eden cümlelere aşağıda yer verilmiştir.

Jüri üyeleri böyle ortak bir irade geliştirecek kadar bir araya gelemmezler. O da şundan. Mesela puanlama sistemi bu meseleyi çözer. Onun uçağı sabah gelir, ötekinin ki akşam gelir, o akşam kalır öteki kalmaz. Böyle online da yapılmıyordu MOSDER. Dolayısıyla kalabalık bir jüri hatırlıyorum ben Mosder de kontrollü bir jüri değil. Yatak odası jürisi ayrı, ofisciler ayrı onlarda çok rastgele falan hızlıca oluşturulmuş. Dolayısıyla bu jüriler ortak irade geliştirebilecek bir yapı ya da bir süreç yaşamadan ellerinde kâğıtlar notladık diyorlardı. Notlar çıkıyordu notlara göre bir şey diziliyordu. Jüri gidiyor bakıyordu dizilime. İşte birisi bir şey derse dizilmiş ama bu şöyle, bu kopya, orda biraz tartışılıyor. Biraz aceleye geliyordu (J4, 2021).

Mutlaka ve mutlaka bir puanlama sistemi kriter belirlenerek yani gelen eseri hangi şeylere göre değerlendirileceği, bu rubrik olur, beşlik sistem olur, yedili bir sistem olur, yüzlük bir sistem olur. Bunun üzerinden belirlenerek bir değerlendirme yapılması çok daha müspet olumlu sonuçlar doğuracaktır (J3, 2021).

Rubrik iyi bir şey. Aslında eğitim sistemine bile gelmemiş bir uygulama. Türkiye’de çok az kullanılan ya da hala kullanılmayan bir değerlendirme sistemi. Bunun için yani yarışmayı düzenleyenlerin önceden çok iyi çalışması ve bu nokta içerisinde bir verisel çıktı sunmaları gerekiyor (J2, 2021).

Sonuçların sunum şekli:

Kaliteli bir tasarım yarışmasında tasarlanan ürünün sunum şekli, istenilen dokümanlar oldukça önem arz etmektedir. Değerlendirme sırasında jüri üyelerinin sergi alanında tasarlanmış ve prototip olarak üretilmiş ürünler ile birebir etkileşime girebilmeleri ürün özelliklerinin deneyimlenmesine sağladığı olanak açısından oldukça önemlidir (Demirbaş, 2017). Bu konuda araştırmaya katılan katılımcı jüri üyelerinin görüşleri şu şekildedir:

Yarışmada istenilenlerin çok daha net ortaya konması. Örneğin pafta boyutu, rumuzun yazılacağı yer, yazı büyüklükleri gibi bazı kriterlerin mutlaka ve mutlaka çok daha net yazılması gerekiyor. Örneğin MOSDER deki katıldığım yarışmanın bir tanesinde mobilya konstrüksiyon ağırlıklı bir sunum yapılıyor. Diğer taraftaysa fikir tabanlı bir çalışma sürüyor. Hiç teknik bilgi yok. Birinde fikir artı uygulama var ötekisinde sadece fikir projesi var. Fikir yazıyla bunu açıklıyor öteki çizerek bunu açıklıyor. Mesela bunları daha net daha ortaklaştıracakları tema olarak ortaklaştırmışlar ama teslim konusundaki koşullarda da ortaklaştırılmasını ben tercih ederdim (Y3, 2021).

Tek kademeli değil de sürecin de çift kademeli takip edildiği, uygulamaya yönelik gerçekten nihai ürünün elde edilmesine yönelik mimarlık yarışmalarında da bu çift kademe var. Birinci kademede ekipler eleniyor fikre göre sonra fikirden uygulamaya geçiliyor ve nihai şey seçiliyor sonra da o uygulanıyor, belki de böyle bir süreç izlenebilir ulusal mobilya tasarım yarışmalarında (J1, 2021).

Bu konudaki yarışmacı katılımcıların da görüşleri şu şekildedir:

Yurt dışında, özellikle Japonya'daki örnekler çok başarılı. Mutlaka yarışma değerlendirme sürecinde uzaktan bağlanıp bir sunum istiyorlar insanlardan. Şimdi biz ülkedeki yarışmalarda pafta gönderiyoruz, bilgilerimizi gönderiyoruz rumuz üzerinden kimlik gizlenerek paftalar ve çalışmalar değerlendiriliyor ama o A3 kâğıt. O A3 pafta üzerinden proje anlaşılmaya çalışılıyor. Bu bazen yeterli olmayabilir, sunum olması mutlaka, ben bir yarışma düzenlesem sunum eklerim finalistler için özellikle. Finalistleri seçtim diyelim ikinci aşamada mutlaka online görüşmeyle veya yüz yüze bir sunum mutlaka isterim (Y1, 2021).

MOSDER de şöyleydi. Mutlaka o ürün bir prototip sürecini yaşardı. Ondan sonra fuarlarda sergilenirdi ülkeyi tanıtmak için, yurt dışı fuarlara götürülürdü böyle bir faydası evet vardı. Eğer değerlendirme sürecinde olursa yani değerlendirme sürecinde prototip olursa çok daha başarılı olur. Fakat çıktısı olarak prototipinde yapılacağı bilgisi önceden şartnameye

eklenirse motivasyon kaynağı olur yarışmaya katılanlar için. İhracatçılar birliğinin yarışmalarında şöyle bir şey var. Mobilya konusunda mobilya yarışmasının prototipi olmuyor marketi de olmuyor pafta üzerinden bir sergileme oluyor (Y1, 2021).

Yarışma bilinirliği:

Yarışmaların başarısında etken olan bir diğer unsur da yarışmaların bilinirliği ve daha çok insan tarafından tanınır olmasıdır. Bu şekilde katılımcı sayısı fazla olan yarışmalar herkes tarafından daha çok talep görmektir. Jüri üyesi olan katılımcı yarışmaların bu konuda başarılı olma durumunu şu sözleriyle ifade etmiştir:

Hem başvuran sayısının artması, erişilebilir olması ve bu erişilebilirliğe cevaben katılımın olması, katılım sayısının yüksek olması hem de gelen ürünlerin o yarışmaya sunulan projelerin nitelik bakımından da iyi olması bence başarılı kılıyor yarışmayı diye düşünüyorum (J1, 2021).

Yarışmayı açan kurumların bilinirliklerini ve katılımcı sayılarını arttırmaları için reklam, tanıtım organizasyonlarını doğru bir şekilde gerçekleştirmeleri gerekmektedir. OAİB Design For Export - Ulusal Mobilya Tasarım Yarışmasını düzenleyen kurum temsilcisinin bu konudaki ifadeleri de bu yaklaşımı desteklemektedir.

Bu tür şeyler zaman alıyor tasarım kültürünü oluşturmak, yeni bir Türk mobilya sanayi imajı yaratmak belki bu tasarımların ihracata kazandırılmasını daha da hızlandırmayı daha çabuk olsun istiyoruz tabi ama zaman her kurumda her yerde olduğu gibi bizi de bazen ufak tefek de olsa daha fazla duyurulmasını sağlamaya itiyor..... duyurulma anlamında başarıyı takdir ettiğimiz gibi hem ayrıca bir maliyet hem de ayrıca bir emek istiyor dolayısıyla bunları takip etmek çok önemli (K1, 2021).

Bazen biz üniversitelere de gidip konferanslar verip orda öğrencilerin sorularını cevaplayıp ondan sonra katılımı arttırabilmek o üniversiteden akademisyenlerin de konuya dikkatini çekebilmek için şehir şehir geziyoruz (K1, 2021).

Reklam ve tanıtım:

MOSDER Ulusal Ev Mobilyaları Tasarım Yarışmasında jüri üyeliği yapmış olan katılımcılar MOSDER' in yarışmanın bilinirliği adına yapmış olduğu reklam ve tanıtımların ne şekilde yapıldıklarını şu sözleriyle belirtmiştir:

Şimdi MOSDER tabi bu dijital medyanın ya da daha doğrusu sosyal medyanın çok yaygın olmadığı zamanlarda yine de iletişim kanallarının tümünü kullanıyordu o dönemde hatırladığım kadarıyla. İşte afişler, katılım broşürleri, okulları tek tek dolaşarak bilgilendirmek, katılımı çoğaltmak, farklı zamanlarda mobilya fuarlarında stant açarak yine oraya, katılımcıları bilgilendirmek. Daha sonrasında da en kolay ulaşılabilirlik noktası olarak da sosyal medya ağlarını kullanıyorlardı (J4, 2021).

MOSDER aynı zamanda üniversitelerde de etkileşimde bulunuyor, iletişime geçiyor ve yarışmanın tanıtımlarını da yapıyor (J1, 2021).

Web sitelerinin oluşumu:

Yarışmayı düzenleyen kurumların reklam ve tanıtım organizasyonları içerisinde web sitelerinin oluşumu, içerikleri ve sponsorlukları oldukça önemlidir. Bu anlamda OAİB Design For Export - Ulusal Mobilya Tasarım Yarışmasını düzenleyen kurum yetkilisi, ödüllerin duyurulması ve katılımcıların yarışmaya erişebilir olmasında web sitelerinin önemini şu şekilde belirtmiştir:

Bizim üç farklı web sitemiz var. Yarışmamızın ödül töreninde ödüllerin belirlenmesi oradaki katılımcıların duyurulmasının ardından web sitelerimizde yayınlıyoruz. Bizimle iş birliği halinde olan bazı kuruluşlarımız var TRT, mimarlar odası, içmimarlar odası, yaratıcı çocuklar derneği gibi kurumlarımız var bu kurumların da web sitelerinde yayınlıyoruz aynı zamanda üyelerimize haber veriyoruz aynı zamanda TİM ve bakanlığa da iletiyoruz kendileri de onlar yayınlıyor (K1, 2021).

Yarışmaların tanınmasında önemli olan bir diğer unsur da yarışmaların isimlerinin kolay okunabilmesi ve akılda kalıcılığıdır. Bu tez kapsamında ele alınmış olan her iki yarışmanın isimleri görüşme yapılan katılımcıların cümle içinde geçirdikleri kelime sıklıklarına bakılarak değerlendirilmiştir. Ağırlıklı yüzdeler arasında (Tablo 4.8.) en çok % 1,32 yarışma, % 0,90 jüri, % 0,67 tasarım, % 0,54 mobilya ve % 0,53 oranında MOSDER kelimesi geçmektedir. MOSDER kurum kısaltması olarak söylemesi daha kolay bir kelime olduğu için yarışmanın bilinirliğine katkı sağladığı görülmektedir.

Yarışmanın Gelişimi:

Her yıl düzenlenen yarışmalarda yarışmaların gelişerek ilerlemesi yarışmanın başarısı için önemli bir etkidir. Bu gelişimin göstergesi yarışmalarda yaşanan sıkıntıların giderilmesi, şartnamelerdeki eksikliklerin tamamlanması, reklam ve tanıtım konusundaki girdilerin artması aynı zamanda tasarımcıların ve jüri üyelerinin kendini geliştirmesi vb. şekilde sıralanabilir. Bu konuya örnek olarak jüri üyesi katılımcı yarışmaların yıllar içindeki değişimini şu sözleriyle ifade etmiştir:

MOSDER' in ilk şartnamesi ile son şartnamesi arasında neler değişmiş. Çünkü mutlaka bir şeyler değişiyordur. Birinci yarışmada bir tecrübe bir musibet bir şey yaşıyordur böyle o yaşanmasın diye ikinci yarışmada ona dair bir kavram oraya geliyordur ya da teknoloji değişiyordur. Posta ile gönderin yerine dijital başvurun gibi meseleler (J4, 2021).

Katılımcıların bazıları yarışmaların herkes tarafından hem kurum açısından hem jüri hem de yarışmacılar açısından bir gelişim noktası olduğunu dile getirmiştir.

Biz bu yarışmayla aslında bu sektöre ilgi duyan her alanı sistematik bir eğitim sürecine soktuk yani biz de eğitildik onlar da. Biz karşılıklı interaktif olarak birbirimizi eğittik gibi oldu (K1, 2021).

Böyle bir ortam tasarımcının gelişim ortamı aslında. Üç yarışma dört yarışma ülkede her yıl düzenlendiğini düşünelim. Her yıl böyle bir ortam ortalama bir tanesinde sekiz yüz, yedi yüz katılımla böyle büyük bir ortam, böyle büyük bir aslında gelişim noktası var. İhracatçı için katalog görevi görüyor, tasarımcı için gelişme noktası (Y1, 2021).

4.3.1.2. Yarışmanın sürdürülebilirliği

Yarışmaların sürdürülebilir olmaları yarışmanın başarısıyla da doğru orantılıdır. Her anlamda sürdürülebilirliği olan ve uzun yıllar devam etmiş yarışmalara başarıyı yakalamış yarışmalar da demek mümkündür. Yarışmanın sürdürülebilirliği aynı zamanda mali sürdürülebilirliğin olması, yarışma takvimlerinin doğru belirlenmesi ve yarışma sürecini baştan sona organize eden raportör açısından oldukça önemlidir. Bu doğrultuda yarışmanın sürdürülebilirliği teması içinde kümelenen kodlar mali sürdürülebilirlik, yarışma takvimi ve raportör konuları altında incelenmiş ve katılımcı görüşleri sunulmuştur.

Mali sürdürülebilirlik:

Yarışmalarda mali sürdürülebilirliğin oluşmasında kurum bütçesi büyük önem arz etmektedir. Bu bütçenin oluşumunda devlet desteği ve sponsorlukların varlığı büyük bir etkindir. Yarışmalarda bu tür desteklerin olması hem yarışmanın uzun yıllar devam etmesi hem de yarışmada verilen ödüllerin cinsi ve miktarı açısından katılımcı sayısına katkı sağlamaktadır. Katılımcıların bu konudaki olumlu düşüncelerine aşağıda yer verilmiştir.

Sonuçta bu yarışma Orta Anadolu İhracatçılar Birliğinin hatta OMKO' nun düzenlediği bir yarışma. OMKO doğası gereği, devlet destekli çalıştığı için daha fazla insanı, daha fazla tasarımcıyı desteklemeye odaklı aslında (Y3, 2021).

Biz şartnameyi yayınladığımız gün web sitemizde sponsorluk katılım formumuzu da yayınlıyoruz yani isteyen herhangi bir firma ya da kuruluş bizim yarışmamıza sponsor olabiliyor onun da şartnamesi var ama bu şöyle oluyor biz ne kadar çok sponsor alırsak uygulamamıza genelde kendi firmalarımız sponsor oluyor, o aldığımız sponsorlar ödül sayısını çoğaltıyor daha fazla ödül vermemizi sağlıyor yani normal şartlarda sekiz ya da on

ödöl verecekken yirmi beş ödüle kadar çıkıp onların da tasarımcılara akmasına neden oluyor ve tabi ki katılıma olumlu yansıyor (K1, 2021).

Sektörde bir takım evrensel şeylerle etkileşimli olarak söz gelimi Avrupa Birliğindeki bir takım destekler vs. çerçevesinde bu yarışmalar desteklenebiliyor ya da yapılması programlarına giriyor ki bir takım faaliyetler olsun. O zaman o yönde evrensel ajandalarda etki veriyor diye düşünüyorum (J1, 2021).

Burada sponsorlar desteği ile bu iş yapılırsa o zaman tamamen kurum, sektörün ve akademinin gelişimine yön vermek istiyor cevabı çıkar (K2, 2021).

Jüri ücreti:

Yarışmalarda bütçe oluşumunun içerisinde yer alan bir diğer konuda yarışmadaki jüri üyelerine verilecek ücretlerin, konaklama ve yol masraflarının bütçe dâhilinde belirlenmesidir. Ele alınan her iki yarışmada da yarışmayı düzenleyen kurumlar jüri üyelerinin ücret almadıklarını bu işi gönüllülük esasına dayanarak yaptıklarını belirtmişlerdir.

Bu tamamen gönüllülük esasıyla kurulan bir jüri sistemi. Sonuçta biz jürilerimizin hiç birine ne ücret ödüyörüz ne bir şey yapıyoruz. Onlar zamanını ayırıp gelip bize katılıyor, bizi destekliyor, yarışmalarımıza katılıyor jüri üyeliğini yapıyorlar. Sizinle açık konuşmaya çalışalım bizim bu isimlere verebileceğimiz jüri ücreti ya da bir bedel yok çünkü inanın bu ülkenin en büyük iş adamlarıyla çalışmış işte biraz önce paylaştım Koçlarla bile belki Türkiye'deki ilk endüstri ürünlerini tasarlamış isimlere verebileceğimiz bir bedel yok. Biz aslında onlara minnettarız bizlerle on iki yıldır beraber oldukları için ama bizde bu minnettarlığımızı onların yarışmada bize olan güvenini sarsmayacak şekilde faaliyetler yaparak temin etmeye ve devam etmeye çalışıyoruz. Biz herhangi bir ücret teklif edemeyiz teklif ettiğimiz ücret de onların karşılığı olmaz. Değer biçemeyiz hakikaten bizim için çok değerliler (K1, 2021)

Bu ücret tabii tamamen verdikleri mesainin karşılığı olarak değil onların bu sistemin ve yarışmanın içinde bulunmalarından ötürü bir ne diyelim hakediş demeyelim hediye gibi düşünmek lazım (K2, 2021).

Jüri üyelerinin bu konuda maddi bir karşılığı olmasa da yapılan işin meslek etiği gereği belirli bir ücret karşılığı olması gerekmektedir. Katılımcı jüri üyelerinin bu konuda görüşleri şu şekildedir:

Birincisi MOSDER genelde yol ve konaklamayı karşılıyor onun dışında herhangi bir ücret vermiyor. Alsaydım jürilik performansımı etkiler miydi, sektörden biri olmadığım ve genelde akademik idealistlik çerçevesinde olduğum için benim performansımı etkilemezdi. Ama Türkiye'nin güncel durumu içinde yapılan her hizmetin profesyonel anlamda yapılan her hizmetin meslek etiği gereği ücretlendirilmesi gerekir (J2, 2021).

Aslında ücret demek değil de bir emeğin karşılığının verilmesi kesinlikle bir şekilde bu sürecin sabiti olması gerekiyor. Bir yarışma düzenleniyorsa bu yarışma içinde jüri üyesi dediğin adam kolay yetişmiyor sana öyle diyeyim. Orda en azından onun zamanını orda geçireceği zamana deneyim olarak bir karşılık, ücret olarak bu maddi olur nakdî olur, bir şey de olabilir. Mesela kaliteli bir jüri kurabilirsin böyle bir şeyde. Jüriye tek tek Ayşe'ydı, Fatma'ydı, Pınar'dı diye bakmamak lazım. Jürinin bütününe baktın mı kaliteli bir jüri kurmak önemlidir ve ben kaliteli bir jüri için bu karşılığı göze alıyorum, bu karşılığı ortaya koyuyorum demek de fayda var her yarışma için (J4, 2021).

Yarışma takviminin oluşumu:

Yarışmalarda sürdürülebilirlik konusunda bütçe oluşumunun dışındaki diğer bir etkende yarışma takvimlerinin oluşumunun doğru bir biçimde yapılmasıdır. Bu durum aynı zamanda katılımcı sayısını doğrudan etkilemektedir. Yarışmayı düzenleyen kurumların bu konudaki tutumları şu şekildedir:

Yarışma takvimi yaz tatili olmadan önce geçen bir süre. Yani üniversitedeki öğrencilerinin proje dönemleri dikkate alınarak yapılması gerekiyor (K2, 2021).

Biz aslında açıkçası eğitim öğretim takvimine uyumlu olarak belirliyoruz. Mili Eğitim Bakanlığı takvimini açıklıyor biz de ona göre o takvimi izleyerek, onların tatilleri, ders programları, onların sınavları hatta finallere göre bile biz o şartnamede yayınlayıp ilana açıyoruz ki öğrenciler de, hocaları da, akademisyenler de hatta ödül törenine katılımda doğru etkilensin (K1, 2021)

Raportör:

Yarışmanın sürdürülebilirliğinde en önemli ve kilit noktası olan diğer bir etken de raportörlük görevidir. Raportör yarışmanın düzenlenme aşamasında organizasyondan sorumlu olan, tüm hazırlık aşamalarında şartname, ödül töreni vb. gibi durumlarda görev alan kişiler olmaktadır. Yarışmayı düzenleyen kurumlar raportörün bu konudaki önemini şu sözlerle ifade etmişlerdir:

Tüm süreci yönetmesi, sürecin ayakta durması, kişiler ve adaylar, kazananlar ve yarışmanın hedefi olan prototip üretimindeki firma sahiplerini, tasarımcıları tüm süreci dinamik bir şekilde ilişkileri yönetir. Kağıda dökülmesinden tutun hukuki tarafı, sonuçlanması, ödüle kadar giden sürecin tamamını yönetir raportör. Raportör aslında bu tür yarışmalarda organizatör gibi düşünülebilir. Tabi raportörün aynı zamanda bu jüri üyeleriyle ve sektörle çok organik ilişkisi olması gerekiyor..... dışardan bir kişiye bu görevi verdiğinizde sektörü o kurumun başındaki kişi olarak çok tanımayabilir. Aynı olması kesinlikle fayda sağlayacaktır. Çünkü sponsorluk ilişkileri var (K2, 2021).

Raportörün aynı kişilerden olması faaliyetlerin verimli bir şekilde yürütülmesi ve hatta alınan tecrübelerden faydalanılması bir sonraki yıl o kusurlu noktalar varsa onların düzeltilmesi için çok önemli. Böyle olması gerekir aslında. Aynı kişilerle birlikte yol almak yeniden başa dönmeyi engeller. Her bir köşede her yeni kişi o süreci o işi tekrar baştan anlatmanız belki kendi kurumunuzun baştan onayı ya da işi takip edecek yolları bile yeniden belirlemenizi gerektirir. Dolayısıyla bu anlamda aksamalara yol açar. Kurumsal yarışmanın hafızası için şart aslında bu yani. Zaman zaman değişiklikler oluyor tabi ama bu zorunluluktan oluyor, zorunluluk olmazsa değişiklik yapmıyoruz. (K1, 2021).

4.3.1.3. Yarışmanın güvenilirliği

Yarışmalarda güven ortamının oluşması yarışmanın tüm bileşenleri açısından oldukça önemlidir. Bu doğrultuda ele alınan güvenilirlik teması katılımcı görüşmelerinde benzer kodlarla eşleştirilmiştir. Katılımcıların adalet, etik, jüri, şartname ve yarışmaların denetimi konularında güven duygusundan bahsetmeleri yarışmanın güvenilirliği temasının oluşmasına katkı sağlamıştır.

Şartname:

Yarışmalarda şartnamelerin eksiksiz ve tam hazırlanması yarışmaların güvenilir olmasına fayda sağlayacaktır. Bu konuda şartnamelerin önemi, hangi maddelerin yer alması gerektiğine dair görüşleri katılımcı jüri üyeleri şu şekilde ifade etmişlerdir:

Doğrudan etkiliyor bence çünkü yeteri kadar iyi hazırlanmamış yahut net olmayan şartnameler katılımıda belirli bir ön görünün altında katılımların da olması yahut teslimlerin de olmasına sebebiyet verebiliyor. İyi anlaşılmayan şartnameler anlaşılabilirliği düşük olan şartnameler jürinin beklentileri arasında bir fark yaratıyor aynı zamanda katılımcıların ön görüşü ve proje geliştirmesiyle değerlendirmedeki parametreler arasında bir takım tutarsızlıklar oluşturuyor. Kimi zaman davalık konular olabiliyor, katılımcılar haklı olarak

belirtilmeyen şeylerin jüri tarafından değerlendirilmeye başlandığı durumda dezavantajlı oluyorlar ve buda süreci güvenilirlik adına olumsuz etkiliyor (J1, 2021).

Şartnamelerin eksik ya da yanlış hazırlanması yarışma sonuçlarını doğrudan olumsuz etkiler (J3, 2021).

İntihal dâhil olmak üzere gerekli uyarılar yapılmazsa gerekli maddeler eklenmezse Türkiye’de çünkü fikir hırsızlığı çok fazla. Projenin teslimi taahhüt edilmesi, önceki projeye benzeyip benzememesi. Çünkü öğrenci pinterest üretimi yapıyor. Artık sanayiciler de pinterest üretimi yapıyorlar. Dolayısıyla da onların bir şekilde görsel bir programda taranarak yapılmasının daha doğru olduğunu düşünüyorum. İntihal, esinlenme gibi maddelerin yer alması gerekiyor (J2, 2021).

Bu konuda yarışmacı katılımcıların görüşleri de şu şekildedir:

Eğer bir yarışma şartnamesinin diyelim ki, bu kurum çok önemli değil tabi ki ama ciddi bir kurumsa veya bir firma sponsorluğun da yapılıyorsa orda ilk baktığım şey jüri ve tarihler. Şimdi bu sayfalar internet sitesinde boşsa veya ilan yayınlanmadıysa basılı ilanı yoksa ben o yarışmayı ciddiye almam, katılmam o yarışmaya. Çünkü onlar henüz bir plan oturtmamışlar, iş yarım görürüm ve o yarışmayı katılmayı çok ertelerim ve baştan güvensizlik duyarım (Y1, 2021).

Ben mesela girmeden önce her zaman için şartnameyi okurum. Çünkü bazıları gerçekten şey, mesela yarışmaya girdin kazanmamış olsan bile adam diyor ki bu tasarım bana aittir diyor. O yüzden tamamıyla hazırlanmış ve eksiksiz olması gerekiyor (Y2, 2021).

Patent ve telif haklarının teslim edilmesi:

Yarışmaya katılan yarışmacıların tasarım haklarının korunması da şartnameler de olması gereken hususlardan biridir. MOSDER Ulusal Ev Mobilyaları Tasarım Yarışmasında yarışmanın tasarım hakları kısmında belirtilen; yarışmaya katılan bütün yarışmacıların yarışmaya katıldıkları "yeni ve ayırt edici niteliğe sahip" tasarımlarının korunması için, Türk Patent Enstitüsü'ne başvurma ve tasarımlarına "Endüstriyel Tasarım Tescil Belgesi" almaya hak sahibi olmaları maddesinin yer alması artı bir özellik oluşturmaktadır.

Zaten orda birincilik ödülü alanlar ya da seçilenler uygulanmak üzere patentleri ve telifleri ödenerek firmalara dağıtılıyordu ve prototipleri oluşturuluyordu (J2, 2021).

Eğer ki arkadaşın ürünü çok beğenilirse patentini maddi olarak karşılığını anlaşılarak kendisiyle satın alıyor ve ürün gamına katıyor (K2, 2021).

İntihal durumundaki yaptırımlar:

OAİB Design For Export - Ulusal Mobilya Tasarım Yarışmasına katılan bir yarışmacı katılımcı yarışmada intihal konusundaki yaşanan olayı şu sözleriyle ifade etmiştir:

Ödüller açıklandıktan sonra yine galiba Anadolu Üniversitesin 'den olduğunu biliyorum, hatırladığım kadarıyla öyle olması gerekiyor, bir kişi ödül alan ürünün yurt dışından gerçekten bir firmanın sayfasından görsellerinin indirilerek pafta üretildiğini fark edip şikâyetle bulunmuş, bu ürün bu insana ait değil diye. Bu durumda da o ödül elenince bize ikinci akıllı mobilyalar kategorisinden ikinci ödülümüzü verdiler gibi bir durum var ki bunun sonucunda bizim iki tane ödülümüz oldu. O ikinci kazandığımız yarışmanın bağlamında durum bence bir yarışma için utançtır burada. Yarışmanın stratejisi açısından o ürünün yeterli olmadığını düşünüyorum. Ama orada adalet kavramının birazcık değişiyor olması bir yere kadar belki de kompanse ediliyor olabilir diye düşünüyorum (Y3, 2021).

Yarışmalarda bu tür durumların yaşanmaması, intihal konusundaki cezai yaptırımların olması oldukça elzemdir. Bu durum yarışmanın itibarına zarar verirken aynı zamanda yarışmacıların yarışmaya olan güvenini zedelemektedir. Güven duygusunun oluşumunda şartnamelerin yeterliliği kadar jüri seçimleri de oldukça önemlidir. Yarışmacıların yarışmaya katılım için güven duyması jüri isimlerinin bilinirlikleri ve unvanlarıyla da doğru orantılıdır. Bu durum güven duygusunun oluşmasını sağlarken aynı zamanda yarışmacılar için bir motivasyon kaynağı oluşturmaktadır. Yarışmacı katılımcıların bu konudaki düşüncelerine motivasyon teması başlığı altında yer verilecektir.

Jüri:

Jüri güveninin oluşması, değerlendirme aşamalarında yarışmanın sürdürülebilirliğini de doğrudan etkilemektedir. Jürilerin her yıl düzenli olarak yapılan yarışmalarda sıklıkla değişmesi ya da sabit kalması yarışmanın sonuçlarını değiştirebilmektedir. İncelenen her iki yarışmada da jürilerin değişkenliği ve

seçimlerine dair gösterdikleri farklılıklar dikkat çekmiştir. MOSDER Ulusal Ev Mobilyaları Tasarım Yarışmasında jüri yeleri sektördeki tasarımcılar, firma yöneticileri ve akademisyenlerden oluşarak her yıl farklı isimlerden seçilmektedir. OAİB Design For Export - Ulusal Mobilya Tasarım Yarışmasında ise jüri yeleri uzun yıllardır sabit kalmış hiç bir değişkenlik göstermemiş olup jüri yeleri sektördeki nc tasarımcılardan oluşturulmuştur. Jüri seçiminin bir sistematığının olması ve jüri olan kişilerin yarışmanın güvenilirliği ve sürdürülebilirliği açısından önemli olduğu konusunda katılımcılar şu görüşleri belirtilmiştir:

Evrensel olarak da genel olarak da akademi projelerinde, yarışmalarında da benzer şeyler yapılıyor. Bir jüri havuzu olup onun içerisinden o ehliyeteye sahip, onu doğru tespit etmek lazım orda kombinasyonların, varyantların değiştiği bir sistemi n görmek, kimi zaman tekrar da edebilir st üste iki kişi (J1, 2021).

MOSDER’de yaşadığım şey şuydu. Sabit ve değişkenlerin olması gerekiyor özellikle kurumsal bir yarışmaysa bu. Bir kere vur kaç gibi bir şey yapacaksan tamam da hani sen yola çıktın ben bunu kurumsallaştıracığım onuncuyu yapacağım, on beşinciye yapacağım burada sabitlerinin ve değişkenlerinin olması lazım. Değişkenler sabitlerden daha fazla olunca biraz maya tutmamış gibi bir hisse kapılıyorum şu anda. Bu troyka sistemi dediğimiz şey sabit ve değişken. Diğerleri değişken ama burada mesela bellek kaybolmuyor, deneyim kaybolmuyor. Aktarılabilir üstüne bir şeyler konabilir. Ama dediğim gibi o yapıda bir adamı değiştir sonucun bütünü değişir. Benim yaşadığım tecrbe bunu gösterir. On kişilik bir jüri, seneye o on kişinin dokuzunu tut bir kişiyi değiştir, aynı süreç yaşansın aynı şartname olsun sonuç aynı olmaz (J4, 2021).

Seçilmiş bir jüri tekrar tekrar aynı kategoride ve sürekli olarak kalması yine Türkiye’nin hastalığıdır. Zaman içinde farklı yapıları ortaya çıkartır. Ancak şunun olması gerektiğini düşünüyorum. Belirlenen jüri örneğin bu yıl belirlenen jriden bir kişinin bir sonraki jüride yer alması hafızanın devam etmesi yapılan çalışmanın bir sonraki jüriye aktarılması adına güzel bir hareket olur. Böylelikle belirli bir benlik oluşur, belirli bir bilinç oluşur. Bir nceki dönemde kazananlar, elenenler orda bir jüri geleneği oluşmaya başlar. Ancak aynı jürinin devam etmesi bu geleneği farklı boyutlara taşır. Farklı konuları konuşur oluruz. Onun için tekrar tekrar aynı yarışmada seçilen jürinin aynı kategorilerde yer alması olumsuz etkileyecektir (J2, 2021).

Yarışmaların dışardan denetimi:

Yarışmalarda güven duygusunun oluşmasındaki bir diğer etkende yapılan yarışmaların denetlenebilir olması, buna dair danışmanlık hizmeti alması ve süreçlerin herkese açık bir şekilde işletilmesiyle oluşmaktadır. MOSDER Ulusal Ev Mobilyaları Tasarım Yarışması bu anlamda ek bir denetim sistemi kullanmazken OAİB Design For Export - Ulusal Mobilya Tasarım Yarışması devlet destekli bir yarışma olmasından kaynaklı yarışma sonrası süreçlerde denetime tabi tutulmaktadır. Yarışma sürecinde denetleme organlarının oluşumunda yarışmanın güvenilirliğinin artması açısından jüri ve yarışmacı katılımcılar görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir:

Bir taahhüt edilen ve beklenen hedeflerin ne oranda başarıldığı yani orta ve uzun vadede erimlerin tamamlanıp tamamlanmadığını en iyi denetleyen takip edebilen organ bu denetim firması olurdu ya da denetleme organı olurdu. Bu denetçi hangi arayüzden gelecek nerede olacak, bağımsız olacak, ama bir kampanyanın denetimi mali boyutu da var hukuk üzerinden yasalar üzerinden. Bu yarışmanın taahhüt ettiği şeyin yasal süreçte olup olmadığının da takibi yapmaması durumunda cezai müeyyidenin olabileceğini de herhalde bu denetim kurumunu denetliyor olması lazım. Onun bir tahkim vazifesinde olması gerekiyor, sadece bütçe denetimi vs. gibi raporlama değil de aynı zamanda müeyyideleri de oluşturacak tahkim vazifesinde olması ki bir sonraki turda yarışma taahhüt ettiği hedefleri yerine getirmiyorsa yarışma özelliği olmamalı (J1, 2021).

Sektörü besleyecek zihinleri, tasarım odaklı zihinleri sorguluyorsak o zaman jürinin kendi denetleme kurulu, kendi içinde bir denetleme kurulu ya da düzenleme kurulu ya da bir onur kurulu aracılığıyla oluşturulacak başka bir yapı bunu rahatlıkla denetleyebilir (J2, 2021).

Bence yarışmanın güvenilirliğini sadece ulusal değil uluslararası bir yarışmaya dönme ihtimalini de etkiler yani böyle aracı kurumların olması çok önemli kesinlikle. (Y4, 2021).

Böyle bir kurum olması güzel olur, böyle bir kurul olması denetleyici bir kurul olması güzel olur (Y1, 2021).

Bence olsa çok iyi olurdu. Çünkü böylelikle insanın yarışmaya olan güveni artıyor. Bence kesinlikle olmalı Türkiye’de de (Y2, 2021).

4.3.1.4. Yarışmanın motivasyonu

Yarışma motivasyonunun oluşumu doğrudan yarışmacıların yarışmaya katılımı için büyük bir etken olmaktadır. Bu tema altında oluşan tüm kodlamalar yarışmaya katılımı etkileyen tüm faktörleri içermektedir. Bu faktörler şu şekilde sıralanabilir:

- Ödül
- Katılımcı masrafları
- Kazanan tasarımların üretilmesi ve sergilenmesi
- Jüri tanınırlığı
- Yarışmanın konsepti
- Yarışmaların kategorilere ayrılması
 - Yarışmacı kategorileri
 - Ürün kategorileri
- Konjonktür

Tüm bu faktörlerin doğru bir şekilde bir araya gelmesi yarışmanın başarısına ve sürdürülebildiğine de katkı sağlamaktadır.

Ödül:

Yarışmalarda ödül yarışma bileşenlerinin tümü açısından büyük bir anlam ifade etmektedir. Ödül yarışmacılar için bir motivasyon kaynağıyken kurum açısından da yarışmanın büyüklüğünü gösteren bir simgedir. Ödüllerin cinsi ve miktarı yarışmacılar için önemli bir unsur oluşturmaktadır. Yarışmalarda sadece para ödülü değil, fuarlara katılım, yurt dışı eğitim bursu gibi ödül çeşitliliğinin olması katılımı arttıran nedenler olmaktadır. Bundan dolayı yarışmacı katılımcılar ödüllerin büyük bir motivasyon kaynağı olduğunu dile getirmişlerdir.

Bence birçok kişi ödül için katılıyor gibi geliyor bana. Yani ödülü daha çeşitlendirmek gerekir mi bence gerekir aslında. Mesela şu anda bazı yarışmalar yurt dışında bazı burs eğitimi yani eğitim için burs verdiklerini söylüyorlar. Bundan faydalananlar var mı yok mu ama bunlar mesela bende bir tanesini kazandım bu bursu henüz ödülü alamadım tabi ki bu beni mesela çok cesaretlendir yarışma ile ilgili olarak sadece para çok etkilemeyebilir ama birçok öğrencide bu yüzden katılıyor tabi (Y4, 2021).

..... yurt dışında eğitim vardı bu yarışmada, diğer yarışmalarda gördüğüm seminer fuar yurt dışında. Bunlarda benim girmemi teşvik eden bir ödül türü (Y2, 2021).

Para ödülü ikincil, küçük bir rakam değil bu arada verdikleri ödül ve onun üstüne eğitim ödülü olarak verdikleri çok güzel fırsat, kurumun verdiği fırsat (Y3, 2021).

Yarışmalarda jüri üyeliği yapan katılımcılar da ödül çeşitliliğinin olmasındaki olumlu düşüncelerini şu şekilde ifade etmişlerdir:

Etkisi kesinlikle çok fazladır. Hem miktar hem ödülün niteliği yarışmaya katılımın sayısını etkiliyor (J2, 2021).

Gerçekten yüksek ödüllü projeler öğrenciler tarafından daha çok talep görüyor onu gözlemliyorum (J1, 2021).

Motive edici bir miktar ama asıl motivasyonun örneğin bir uluslararası fuar Milano ya da Köln ya da yurt dışında staj imkânı ya da yurt dışında lisansüstü eğitim imkânı sağlamanın katkı sağlayacağını önermiştim. Bunlar motivasyonu arttıran şeyler. Sadece finansal kısmı yani maddi kısım evet bir miktar önemlidir ama daha başarılı çocukları daha çekmek için eğitim veya uluslararası fuarlara katılım bence iyi bir motivasyon (J3, 2021)

Ödüllerin yarışmalarda olumlu yanları olduğu kadar olumsuz olarak görülen noktaları da olmaktadır. Bu konuda yarışmacı katılımcılar yaşadıkları deneyimleri şu sözlerle ifade etmişlerdir:

Mesela şunu söyleyebilirim bu eğitim bursu veren yarışmalar arasında benim gördüğüm çoğunluğu okul seçme kısmını yarışmacıya bırakıyor. Bir liste veriyor bu okullara başvurabilirsiniz diye. Ama mesela bizim bu girdiğimiz yarışma sadece tek bir okul tek bir bölüm bunun dışında bir yere gidemezsiniz oldu. Bu birazcık üzücüydü. Ben mesela okulun kabulünü kazandıktan sonra bunun bittiğini düşünmüştüm. Ama o mobilya yarışmasından dört kişiydik sanırım bu ödülleri kazanan. Daha sonrasında dediler ki bakanlık sizi mülakat yapacak. Bu da mesela olumsuz olarak söyleyebileceğim bir şey (Y2, 2021)

Şu an uğraştığımız şeyi söyleyeyim devlet destekli bir şey olduğu için ve şartnamede bir kişi ödül alır, yurt dışı eğitim ödülünü alır diyor. Biz iki tane ödül aldık, iki tane büyük ödül aldık gayet matematikten bahsediyoruz. Grup katılımı yaptık eşimle beraber, her türlü kademeyi geçip tam bakanlık görüşmesine ödenek görüşmesine geldiğimiz zaman sadece biriniz alabilirsiniz dediler eğitim bursunu. Başka biri zaten o bursu alsaydı grup katılımı olsaydı da bir kişi orda zaten ödüllendirilecekti. Ama o bakanlıkta grup katılımlarından bir kişi gidecek dediler. Okul başvurusundan yurt dışı eğitim ödülü veriyoruz dedikleri şeyden sadece birimiz yararlanabiliyoruz şu anda gibi bir şey var (Y3, 2021).

Katılımcı masrafları:

Yarışma ödülleri içinde yaşanan bu olumsuzluklar aynı zamanda yarışmacı tarafından yapılan masrafları da kapsamaktadır. Yarışmacılar katıldıkları yarışmaya hem katılım ücreti ödemedi yarışmaya katılım sağlamak hem de yurt dışı eğitim ödülleri içinde verilen bütçelerin yetersiz kaldığı noktada ek masraflar yapmak istememektedirler. İncelenen her iki yarışmada da katılım ücreti bulunmamaktadır. Fakat OAİB Design For Export - Ulusal Mobilya Tasarım Yarışmasına katılan yarışmacı katılımcılar yurt dışı eğitim ödüllünü kazandıkları zaman yaptıkları masrafların kendilerini olumsuz yönde etkilediğini deneyimlerini anlatarak ifade etmişlerdir:

Özellikle öğrenciyken giriyorsanız yarışmaya zaten fazladan bir masraf yapmak istemiyorsunuz. Ben burs verecekleri için süreçte de ödemeleri onların yapmalarını beklemiştim ama hiçbir ödemeyi yapmıyorlar. Mesela gerçekten aylık 1500 dolar verecekler başka hiçbir şey yok. Burada okulun giderlerini karşılıyorlar 14.500 dolar okulun masrafı ve aylık 1500 dolar yaşam giderlerini karşılamak için. Okul beni kabul etti daha sonrasında dediler ki bu okul biz bu kadar ödeyeceğiz okula, aylık giderleriniz bu olacak geriye kalan herhangi bir şeyi karşılayamayacağız falan. Bunları bittikten sonra öğrendim ben. Benim dediğim tamamen vize ücretleri. Dosyalar, mesela vize için 6000 Euro'yu şu zamanda denkleştirip bir banka hesabına koymak gerçekten ekonomik gücü kuvveti olmuyorsa eğer bir insanın yapamaz. Mesela gidiş için çok büyük bir masraf uçak bileti. Milano'daki çoğu ev en az iki depozito istiyor ve kiralar 700 Euro. Direkt gidip 1400 Euro vermem gerekiyor (Y2, 2021).

Orda karşılanan şeyler yeterli ya da biz yeterli görüyoruz, eğitim desteği olarak verilen ücret dolar üzerinden veriliyor Euro olması lazım gibi sıkıntılar var (Y3, 2021).

Kazanan tasarımların üretilmesi ve sergilenmesi:

Ödüllerde yaşanan bir diğer olgu da kazanan tasarımların üretilip sergilenmesindeki yaşanan durumlardır. Tasarımların prototip sürecini yaşaması ve bunun üzerinden değerlendirilmesi katılımcı sayısının artışına neden olurken yarışma kalitesinin artmasına ve yarışmanın başarısına katkı sağlamaktadır. Motivasyon teması altında yer alan ödül kavramı aynı zamanda yarışma temasıyla da ilişkilendirilmiştir. Dolayısıyla katılımcıların bu konudaki düşüncelerine bir önceki yarışma teması başlığı altında yer verilmiştir.

Jürinin tanınırlığı:

Yarışmacıların motivasyonuna etki eden bir diğer unsurda jüridir. Yarışmadaki jüri üyelerinin unvanları ve yaptıkları işler yarışmacıların yarışmaya katılımının artmasında büyük bir rol oynamaktadır. Yarışmacı katılımcılar jürilerin önemini şu şekilde ifade etmişlerdir:

Bazen eğer jüri organizasyonu doğru isimlerden ya da doğru konjonktürler ile yapılamazsa sonuçlar tatmin edici olmayabiliyor ve yarışmanın bir sonraki senelerdeki selametini etkileyebiliyor. Zaten jüri büyük bir karar, katılımcıların yarışmaya katılması için önemli bir etken (Y1, 2021).

Bazı yarışmalar var mesela geçen neydi ezber bozan yarışması. Mesela o yarışmaya girmemin tek sebebi jüri üyeleri idi. Çünkü gerçekten Türkiye'nin endüstriyel tasarım üzerine yapılmış okullarda vs. hani en iyi hocalarının en iyi tasarımcılarının bulunduğu bir jüri üyesi (Y2, 2021).

Ben kimin değerlendireceğini bilmediğim bir yarışmaya gerçekten girmek istemem, onu böyle bakkal mı, ekmek satan biri mi kim değerlendirecek. Kişiyi küçümsemek için söylediğim bir şey değil bu, halde sebze satan bir insan mı yapacak ya da bilet kesen bir insan mı yapacak yani mesleki anlamda her işin içinde bir şeyi değerlendirebilmek için, otorite olabilmek için bir yeterliliğe sahip olmak gerekiyor sonuçta (Y3, 2021).

Yarışmanın konsepti:

Yarışma konseptinin olması da yarışmacılar için bir motivasyon kaynağı olarak görülmektedir. Sadece bir ürün tasarlamının ötesinde farklı konseptler ile ilişkilendirilen konuların var olması yarışmacıların yarışmaya katılarak daha farklı ürünler tasarlamalarını sağlamaktadır. Katılımcıların MOSDER Ulusal Ev Mobilyaları Tasarım Yarışmasında konsept yoksunluğundan kaynaklı olumsuz görüşlerine aşağıda yer verilmiştir:

MOSDER de aslında çok yurdum terminolojisi üzerinden bu yarışmayı götürdü. Hani tasarım eninde sonunda böyle var olanın dışında özgünlük arayışına kapı açması lazım madem ama o kapıyı açarken kullandığı dil o kapıyı kapatıyordu (J4, 2021).

Bir konsept belli değildi hiçbir zaman sadece şunu yapın, nedir aksesuar üretin, koltuk yapın, yatak odası gibi her sene sonuçta bir fikir sunması için insanların en azından daraltması için akıllarında tasarlayacakları şeyleri bir kapsam oluşturması açısından

problemliydi yarışma. Bence artık geleceğe yönelik düşünmenin daha faydalı olduğunu, gelecek derken tabi ki otuz yıldan bahsetmiyorum ama en azından beş, altı yılı insanların, katılımcıların bir göz gezdirerek nasıl bir şey olabileceğine dair çünkü yakın gelecek yine ön görülebilir olacağı için bence yine ona göre yeni konseptler belirlenmesi gerekirdi (Y4, 2021).

Yarışmaların kategorilere ayrılması:

Yarışma konseptinin dışında yarışmanın kategorilere ayrılıyor olması da yine yarışmacıların yarışmaya katılmasını olumlu yönde etkilemektedir. Hem yarışmacı kategorilerinin hem de ürün kategorilerinin olması herkes tarafından ulaşılabilirlik ve farklı alanlarda kendini geliştirmek isteyen yarışmacılara olanak sağlamaktadır. Ele alınan her iki yarışmada da farklı kategorilerin olmasında hem jüri hem de yarışmacı katılımcıların görüşleri şu şekildedir:

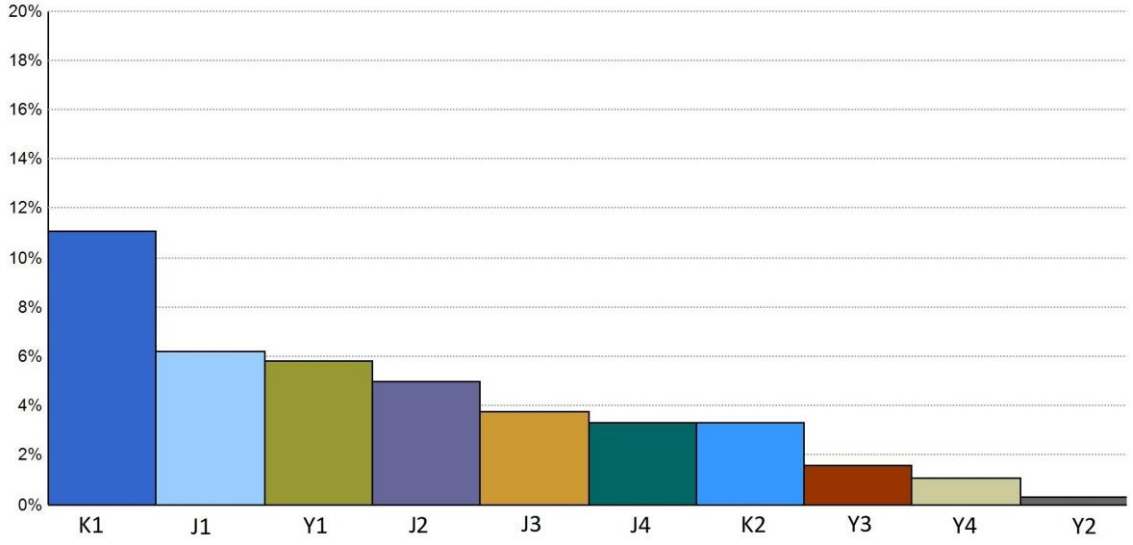
Tür olarak koşulların daha net ortaya konduğu fikirse fikir projesi teknikse teknik proje, varsa aynı yarışma içinde iki farklı kategoride yer almasının daha mantıklı olduğunu düşünüyorum (J2, 2021)

Şimdi benim jüri üyesi olduğum yarışmalarda ne diyelim tematik birçok alan bulunuyor ve dolayısıyla mobilya noktasında katkı sağlamak isteyen ya da yarışmada ürünlerini, yeni ürünlerini, fikirlerini sunmak isteyen herkesin katılmasına olanak sağlıyor (J3, 2021)

Bu girdiğim yarışmada birçok ödül veriliyor ve çok fazla kategoride veriliyor. Bu aslında sadece bir mobilya yarışması olsaydı ve ilk üç seçilseydi kategorize edilmediği için ev mobilyasında çok iyi olanla ofis mobilyasında çok iyi olan mesela birinden birini tercih etmek zorunda kalacaklardı. Ama böyle kategorize edip daha fazla ödül vererek bence daha başarılı bir yarışma elde etmiş oldular benim nazarımda (Y2, 2021).

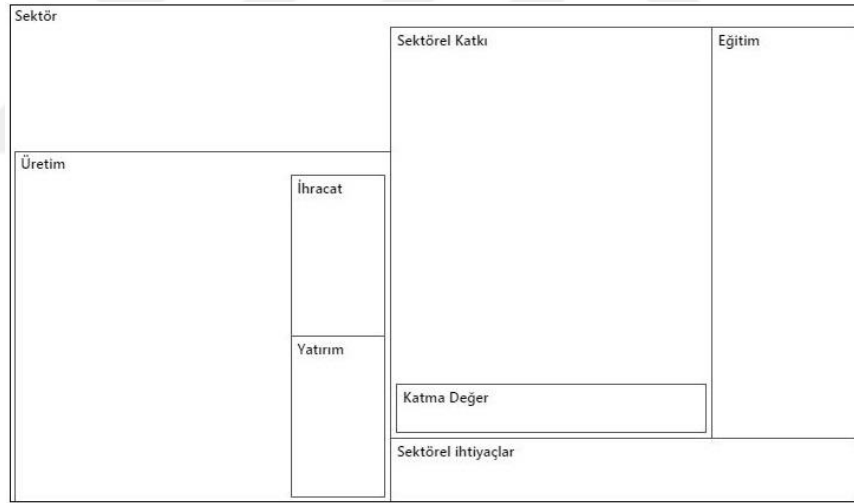
4.3.2. Sektör

Bu tez kapsamında sektör temasının oluşumunda sektör ile ilişkili olarak sektörel ihtiyaçların neler olduğu, eğitim ve sektör arasındaki etkileşim ve çalışmanın temelini oluşturan yarışmaların sektörel katkısı önemli bir etken olmuştur. Katılımcıların görüşlerine göre bu tema altındaki kodlamaların yüzdesel değerleri aşağıdaki tabloda sunulmuştur:

Tablo 4.3. Sektör temasının katılımcıların kodlama referans sayısına göre karşılaştırılması

Sektör teması altında kümelenen kodların hiyerarşik olarak oluşturulan şeması da aşağıdaki şekilde gösterilmiştir.

Şekil 4.8. Sektör teması kodlarının hiyerarşik olarak karşılaştırılması

4.3.2.1. Sektörel ihtiyaçlar

Sektörel ihtiyaçlar teması yarışmalarda üretimde yaşanan problemlerden kaynaklı katılımcıların görüşlerinin kodlanması sonucunda ortaya çıkmıştır. Bu tema altında yarışmayı kazanan ürünlerin pazarlanan ürünler haline dönüşmemesi ve tasarımların üretilmesindeki teknolojik alt yapının üretici firmalarda olmaması gibi iki ana problem üzerinde durulmuştur. Bu problemlerin çözüm noktasındaki yaklaşımları yarışmaların sektörün ihtiyaçlarına göre biçimlenmelerine neden olmaktadır.

Problemler:

Rekabet ortamlarında ihracat yapmayan bir üretimin sanayileşmesi ve sürdürülebilirliğinde sıkıntılar yaşanmaktadır. Tasarlanan endüstriyel ürünlerin ihraç edilebilir olması tasarım kriterlerinden biri halini almıştır. Bu bağlamda da mobilya sektörünün ana hedefi, ticari başarıyı da sağlayan ihraç edilebilir ürün tasarlamak ve üretmek haline gelmiştir (Erdoğan, 2020). Yarışmalar sonucunda elde edilen tasarımların üretilmesi ve bunların ihraç edilmesi uluslararası pazarda rekabetin artmasına olanak sağlamaktadır. Fakat ele alınan her iki yarışmada da yarışma sonucunda çıkan ödül almış tasarımların bu noktada sadece pafta ya da prototip üzerinde kalması bir problem olarak görülmektedir.

Yani benim katıldığım jürilerde seçimini yapmış olduğumuz mobilyaları ben sektörde satılırken görmedim (J2, 2021).

Mobilya sektörü onu temsiliyetten hep bir sonraki aşamaya götürüp, bakın biz bunu somut olarak bu yarışmadan aldık bu yapı içinde ikinci üçüncü adımları atabildik diyemedi (J4, 2021).

Ben çok yarışmada ödül kazanıp ta piyasada görebileceğim ürün şimdiye kadar bilmiyorum rastlamadım (Y4, 2021).

Bugüne kadar tanıklığımda belki ben yanılıyor ya da atlamış olabilirim. Ama hiç bir kuruma daha doğrusu mobilya sektörüne katkı sağlayacak Türkiye’de bir kimlik ya da tasarım dili oluşturacak ve bu çerçevede de uluslararası pazarda başarılı olabilecek hiç bir ürün çıkmadı ya da kazanan ürünlerden bir firmanın olağanüstü derecede hem reklamı hem şeyi görmedim (J3, 2021).

Bu problemin oluşmasında üretim eksiklikleri, teknolojik alt yapının olmaması, mobilya sektördeki firmaların tasarımlara yatırım yapmamaları, mobilya sektörünün inovasyon bakış açısının az olması ve sektörün bu anlamdaki ihtiyaçları ön plana çıkmaktadır. Karagöz - Sevim Korkut (2017) mobilya sektörünün sorunları üzerine yaptığı bir araştırmada sektörün problemlerini şu şekilde sıralamıştır:

Türkiye mobilya sektörünün sorunları incelendiğinde; Tasarım ve AR-GE, sermaye yetersizliği, kurumsallaşma, pazarlama ve iletişim sorunu, uzman çalıştırma, deneyim eksiliği, ihracatın artırılması, vergiler ve teşvikler, uluslararası finansman imkânları, enerji,

pazarlama ve iletişim sorunu, fason İmalat, lojistik, üretim teknolojileri, uluslararası standartlar ve kalite, müşteri memnuniyeti, örgütlenme sorunu, eğitim, sektörel dış ticaret şirketleridir.

Bu konuda jüri ve yarışmacı katılımcıların görüşleri de şu şekildedir:

Ön görülen oranın altında olduğunu düşünüyorum. Şöyle ki mobilya sektöründe de çok fazla patronaj ilişkileri olduğunu düşünüyorum, yoğunluklu olarak inovasyona oldukça kapalı olan bir sistem hala Türkiye’de hâkim yahut yurt dışındaki belli fuarlara gidip oradan modelleri kopyalayıp getirmek gibi bir yaklaşım var. Yahut üçüncü bir şeyde de yurt dışında da taşeron olarak üretmek var. Dolayısıyla yarışmanın amacı da o, ülkede olan genç tasarımcıların bir şeyler üretip sektöre bunu sunarak bir açılım oluşturmaları ve sektörde yerel markalaşma yani evrensele doğru giden markalaşmanın bir adımının atılması. Bu çok doğru bir hedef, iyi bir hedef ancak bunun konvansiyonel olmayan üreticiler tarafından yapılabileceğini düşünüyorum o da yeni kuşak üreticiler. Mesela bunu tepe taklak edecek bir şeyin olması lazım ki en son söylediğimiz genç ve alaylı olmayan eğitilmiş olan üreticilerin daha aktif paydaşlar olması ve sektörde bir sonraki adımda değişim getirebilecek şeyler de üretebilmeleri, yarışmanın başarıya ulaşması, üniversitelerle daha etkileşim kurulması gibi şeyleri ancak öyle bir vizyona sahip bireylerin yapabileceğini düşünüyorum (J1, 2021).

Bir öğrencinin dördüncü sınıf da olsa sektörü analiz etmiş olması oradan görebiliyor olması ve orada pazarın bakış açısından bekleneni yenilikçi bir şekilde çıkarması çok zor. Mümkün olsa da bu seferde sektörün üretim imkânı yok. Çok standart bir üretim yapıyor sektör. Makinaları da malzemeleri de yenilikçi değil. Örnek olarak söylüyorum biyoplastikten üretim yapan kaç tane ya da geri dönüşüm malzemelerle üretim yapan kaç tane mobilya firması var. Yok. Dolayısıyla buradan çok yaratıcı çıktı olsa da sektör uygun değil (J3, 2021).

Üretildikten sonra uzun vadeli düşünelim yarışmayı düzenledik ödül verdik, ödül verdiklerimiz ürettik ve bunları yurt dışında fuarlarda sergiledik bunlar Türkiye’de üretildi, Türk ürünüdür, tasarımcısı da Türk’tür, üreticisi de Türk’tür, Türkiye’den gelmiştir biz bu kalitede özgün ürünler üretebiliyoruz demek bir marka kimliğine katkıdır. İstenilen hedefe bu ulaştırır. Ama şu anki yaklaşım şöyle. Kim üretecek? Bunlar biraz alengirli şeyler, gerek de yok zaten, sergilemeyi de paftadan yaparız ve hatta maalesef üzücü olarak söylüyorum bunu Ekonomi Bakanlığından bütçe alabilmek adına yarışma düzenleyen kurumlar da oluyor. Her sene düzenlediği yarışmadan her sene onlarca ürün çıkarabilecekken ve katma değerini sürekli arttırabilecekken yarım bıraktığı bir iş olduğu için arttıramıyor ve hâlâ o arayışta devam ediyor. MOSDER’ deki ürünler birebir üretilirdi. Prototipten kastettiğim

onu da açıklayayım. Bir tane yaptık tasarıma göre bir tane yaptık ve onu sergiledik. Ama seri üretime girmedi. Olumsuz olarak gördüğüm şey bunu sadece söylediklerini yapmamaları. Söyledikleri şey biz Türkiye’de özgün ihracat potansiyeli olan mobilya tasarımları çıkarmak ve bunları ihraç etmek istiyoruz söyleminin alt başlığına baktığımız zaman on yıldır ve daha uzun süredir düzenlenen bir yarışmada bir tanesi bile üretilip seri üretime alınmamış. Yola çıkış güzel ama hikâye yarım kalıyor (Y1, 2021).

Sektörlerin de karakterleri var. Yani sen bu tezde biraz Türkiye’deki mobilya sektörünün artık ona ne dersin de. Tutuculuğu mu dersin? Muhafazakârlığını dersin? Açık olmaması mı? Vizyonel bakış açısı mı? Bu tür şeylere açık değil. Hepsi kendi içinde çalışmayı seviyor. Benim olsun kimsenin olmasın diyor. Kendi en yakını vuruyor falan. Yani, o sektörün genel karakteri ile ilgili (J4, 2021).

Biz kendi çalıştığımız şirketlere bile önerdiğimiz zaman da ürünleri şöyle bir şey oluyor: yatırım yapmam lazım bu ürünle ilgili ki üretilmeyecek bir ürün değil. Adam bir ürünü üretmekle ilgili yatırım yapmaktan korkuyor. Genel olarak ofis mobilyaları kategorisindeki koltuk, plastik gövdeli koltuk diyeceğim, plastik yatırımı yapması gerekiyor adamın ya da o arkasındaki kontrayla ilgili endişe duyuyor çünkü Türkiye’de kontra yamuk geliyor. Keşke ben Amerika’da olsam, Avrupa’da olsam, o zaman düzgün kontra alırım, o zaman bunu “çatır çatır yapardım.” diyor, çok kaba tabirle. Anlatabildim mi? Üretimle ilgili kaygılar yüzünden aslında (Y3, 2021).

4.3.2.2. Eğitim sektör ilişkisi

Yarışmaların bir diğer noktası da eğitim ve sektör arasındaki ilişkiye dayanmaktadır. Yarışmalara öğrenci katılımının çoğunlukta olmasından kaynaklı tasarım eğitimlerinde mobilya üretimi, malzeme bilgisi gibi konuların eğitim müfredatlarında yer alması yarışmalarda daha nitelikli ve üretilebilir tasarımlar elde etmeye olanak sağlamaktadır. Eke (2018) de Türkiye’de mobilya tasarım yarışmalarının içmimarlık eğitimine katkıları üzerine yapmış olduğu araştırmasında mobilya ve mobilya tasarım derslerinin yoğun olduğu üniversitelerdeki öğrencilerin mobilya tasarım yarışmasına daha çok katılım sağladığı ve ödül kazanma sayıları ile eğitim planları karşılaştırıldığında paralellik gösterdiği anlaşılmıştır. Bu durum derslerin yarışmalara yönelme/yönlendirilme bağlamında tetikleyici bir unsur olduğunu da akla getirmektedir. Mobilya tasarım ve üretim derslerinin aynı zamanda içmimarlık programlarında diğer tasarım programlarına kıyasla daha yoğun şekilde yer aldığı, mobilya tasarım ve üretiminin stüdyo derslerine adapte edilerek eğitim müfredatlarının

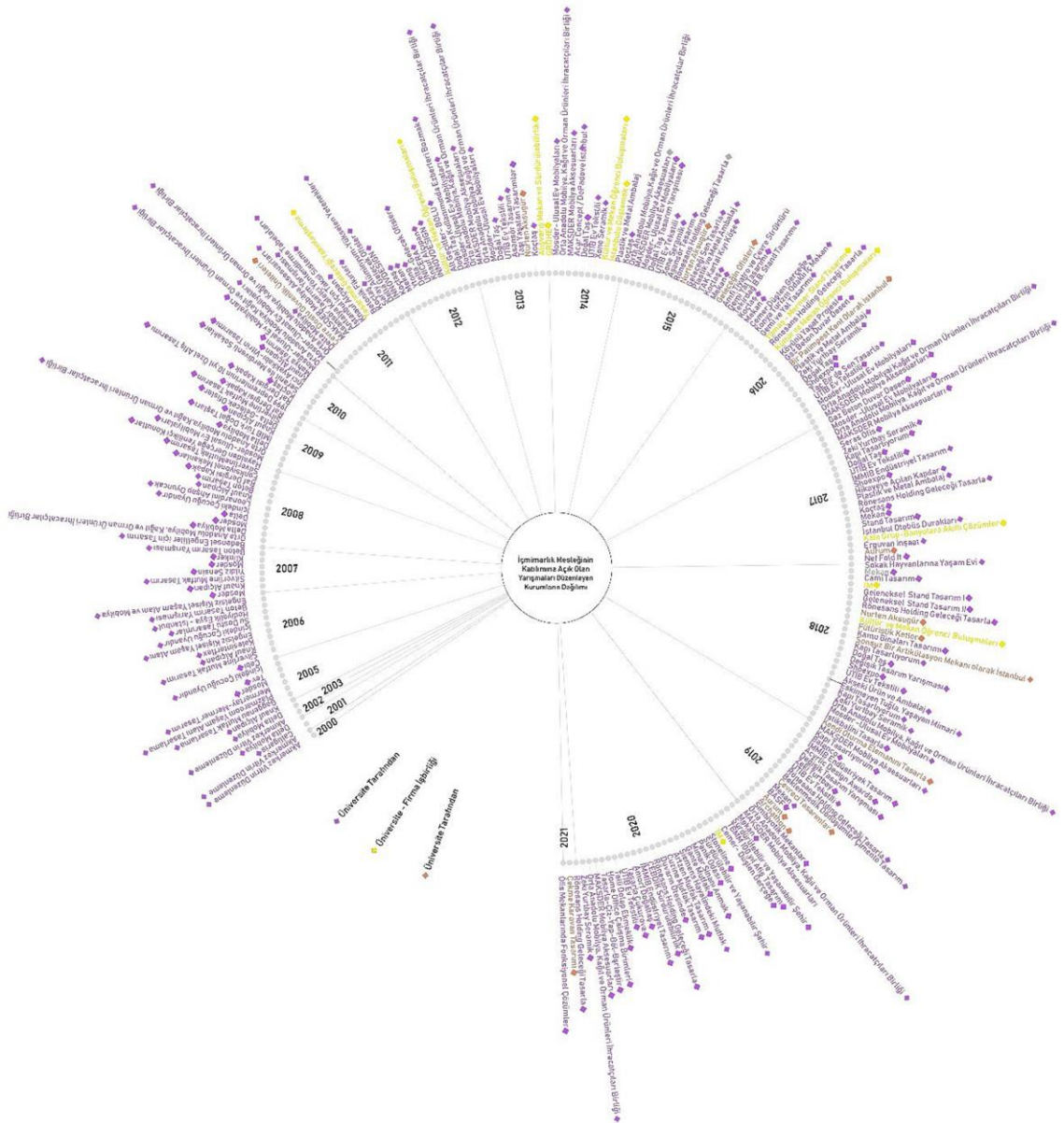
zenginleştirildiği görülmektedir. Yarışmaların tasarım eğitimi ile arasındaki ilişkiyi yarışmalarda jüri üyesi olan katılımcılar şu şekilde ifade etmişlerdir:

Hem ulusal olması, öğrencilerin kendi ülkelerinde aldıkları ulusal eğitime eş değerlikte var tabi programlarda YÖK üzerinden bir rekabet ve bu eğitim sistemlerinde ortak şeylerin bir parametre üzerinden değerlendirmesi bakımından eğitimciler için olumlu. Bir diğer şey de okulların ciddi anlamda bunlarda bir süreci oluşturuyor olması ya da paydaşı olması o zaman ürünün geliştirilmesinde ciddi anlamda mobilya derslerinin vs. katkısı olabilir diye düşünüyorum ya da yarışma üzerinden gidersek ikinci kademedeki etki verecek ekipler oralardan çıkabilir (J1, 2021).

Türkiye’de de mobilya tasarımı eğitimi doğru verilmediği için mesela bir tek Eskişehir Teknik Üniversitesi içmimarlık bölümünde zannediyorum bir iki üniversite daha var. Yani mobilya derslerinin ağırlığı eğitim programının içerisinde bir yer tutan yani mesleki seçmeli ders ya da tek bir ders olmanın ötesinde daha farkındalık yaratmak konusunda çaba gösteren eğitim veren iki ya da üç bölüm var. Onlardan bir tanesi de bizim içmimarlık bölümü. Dolayısıyla Türkiye’de biz burada zaten onda da tabi ki tasarım katma değeri yüksek bir çıktı bekliyoruz (J3, 2021)

Yarışmaları açan kurumların eğitim kurumlarından daha çok ticari kurumlar olması da ayrıca dikkat çekmektedir. Eriş - Ağan (2021) Türkiye’de tasarım yarışmalarının içmimarlık alanındaki yerine ve durumuna dair yapmış oldukları bir araştırmada bu durumu şu şekilde değerlendirmişlerdir:

Yarışma düzenleyicilerin ekollerden çok ticari kurumlar tarafından gerçekleştirilmesi gerçeği, Türkiye’de iç mimarlık eğitiminin tarihini oluşturan kurumların eksikliğini de ortaya çıkarmaktadır. Günümüz eğitiminde yarışmaların geçmişten gelen ekollerde yer aldığı şekliyle eğitimin doğrudan bir parçası olarak kullanılmasına yönelik bir anlayış benimsenmemesine, literatürde yer aldığı şekliyle endüstriyel dönem sonrasında bir prestij ve teşvik edici bir unsur olarak benimsendiği düşünüldüğünde ise, eğitim programlarında yarışma mekanizmalarını öne çıkarmak üzere bu iş birlikleri yapılanmalarının sayısının artmasının zaruri olduğunun, yarışma organizasyonunun yalnızca ticari kurumlara bırakılmayacak derecede önemli bir yerde durduğunun da vurgulanması gerekir.

Tablo 4.4. Türkiye’de açılan iç mimarlık disiplininin katılım koşulunu sağladığı yarışmaları düzenleyen kurumların dağılımı (Eriş, Ağan, 2021).

4.3.2.3. Yarışmaların sektörel katkısı

Yarışmaların tüm bu değerlendirmeler sonucunda sektörel olarak katkısı üretim açısından eksik kalsa da yaratıcı tasarımcı ortaya çıkartmak, eğitim açısından tasarım disiplinleri bağlamında özellikli bir yere sahip olup, öğrencilerin yaratıcılıklarını, düşünme biçimlerini, tasarım yöntemlerini geliştirmelerinde itici güç olmakta (Eke, 2018) ve sektöre tasarımcı kazandırma anlamında büyük bir katkı sağlamaktadır. Aynı zamanda üretici firmaların tasarımcıyla buluşma noktası

olduğunun da bir göstergesidir. Bu açıdan incelenen her iki yarışmada da yarışmayı düzenleyen kurum yetkilileri buna dair olumlu yorumlarda bulunmuşlardır.

Sektöre katkısı çok fazla. Yani burada çünkü sadece bir akademisyenle veya sadece sanayici jüri üyeleriyle yapılmıyor bu iş. Bunun ekosistemi çok büyük. Üreticiler var, sektöre yön vermiş sponsorlar var, ondan sonra ham maddeciler var, aksesuarcular var, tasarım ofisleri var hepsi buraları takip ediyor. Burada amaç hem sektöre hem akademik camiaya hem de bir gence burada çünkü altı alanda birinci çıkıyor (K2, 2021).

Bizim orda söylediklerimizden bir tanesi de tasarımcıyla üreticiyi bir araya getirmekti. Tasarımcı üreticiye gidemiyordu, üretici de tasarımın ne olduğunu bilmediği için tasarımcıya ulaşması çok zordu. Çünkü arada büyük dağlar var, biliyorsunuz üreticilerimiz bu işlerde çok fazla girişken ve bu işleri çok kullanan insanlar olmadığı için onların arasında bir bağ oluşturduk. En önemli şeylerden bir tanesidir bu. Mobilya sanayisinin farklı dallarına ilgi duyan her bireyin ilgisini gördü. Bu ilgi ülkemizde mobilya ile ilgilenen ufacık bir ilkokul öğrencisinden başladı, belki mobilya sektöründe faaliyet gösteren firmada çalışan bir tasarımcıdan, belki bir milletvekilini hatta ve hatta tasarımcı adayı olan lisans öğrencilerinden onların dekanlarına kadar ilgi gördü. Bütün dikkatleri üzerimizde toplayınca bunların tamamında bizim onları keşfetmemizi sağladı ve sektöre onları kazandırmış olduk. Bizim asıl hedefimiz üreticiye üretilecek tasarımla beraber tasarımcıyı keşfetme yani bir tasarımcıyla üreticiyi buluşturduğumuzda çok iyi bir tasarımcıyı çok iyi bir firmamızda tasarımcı olarak işe soktuğumuzda ki bunu yaptığımız çok öğrencimiz var ya da çok önemli firmalarda dünyaya ürünler tasarlayan çok öğrencimiz ya da ödül alan yarışmacımız var (K1, 2021).

Yarışmalarda jüri üyesi olan katılımcıların da yarışmaların sektörel katkısına dair görüşleri şu şekildedir:

MOSDER için konuşuyorsak, MOSDER tamamıyla sektör odaklı bir yarışma idi. Özellikle Mobilya Sanayiciler Derneğinin mobilya üreticileri zengin fikirler katmak, yenilikçi fikirler katmak adına yaptığı bir çalışmaydı. Katkısı var mıdır? En azından bir tasarımcıyla çalışma deneyimi kazandıklarını düşünebilirim. Mobilya sektörünün de böyle yeni fikirlere ihtiyaç duyduğunu da söyleyebilirim (J2, 2021).

Bu şey içinde yer alan İnegöl'de İMOS da başlayan şey hala devam eden bu "I am design" etkinliği bir mobilya sektörünün o yıllarca devam eden bir etkinliğinin hep alt yapısı içinde aslında o MOSDER de oluşan iletişim ağı, kişiler aktörlerin yer aldığını görüyorsunuz. Yani o yapı belki ortadan kalktı böyle ama yapıyı oluşturan öğeler bu sektöre katkı vermeye

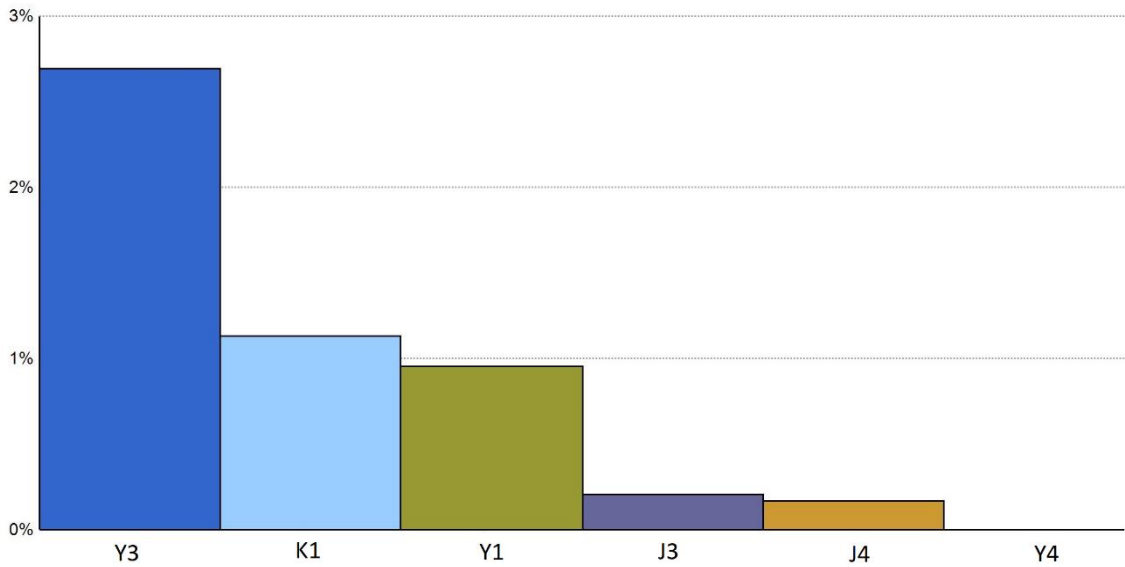
devam ettiler diyebilirim ben en azından. O vaat edilen şekilde direkt katkısı olduğunu düşünmüyorum. Ama dolaylı anlamda bu yarışma tecrübesinin ciddi katkıları olduğunu düşünüyorum. Öğrencilere kapı açıyor, insanları bir araya getiriyor. O sektörün yapısını başka koşullarda göremeyeceğimiz şekilde görüyoruz (J4, 2021).

Yarışma sonucunda çıkan ürünleri bilmiyorum ama yarışmaların sektöre katkısı olduğuna kesinlikle inanıyorum. Mobilya sektörüne yenilikçi bakış açıları çünkü piyasa zaten standart belirli şeyler üzerinden birbirini taklit etme üzerinden gidiyor. En azından yarışmalar olayın nerde olduğunu yani mobilyanın bir ürün olarak, mobilyanın yeni trendlerinin ulusal, uluslararası pazarda ya da kullanıcıların aslında nerde ne beklediklerini, değişen yeni yaşam şartlarını, koşullarını neler olduğu konusunda bilgi veriyor nereye gittiğine dair. Bunun için önemli görüyorum (J3, 20219).

Yarışma sonucunda çıkan ürünlerin mobilya sektörüne ürün katkısı olmaması fakat diğer unsurlar açısından yeterince katkı sağladığı görülmektedir.

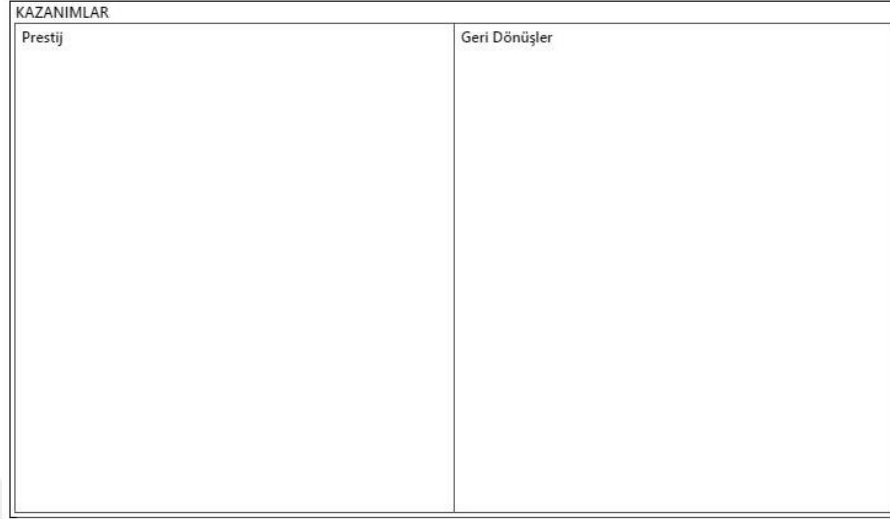
4.3.3. Kazanımlar

Yarışmalardan elde edilen kazanımlar yarışmacı ve jüri üyeleri tarafından prestij aynı zamanda yarışmacıların yarışmalardan olumlu ya da olumsuz geri dönüşler elde etmesi tasarım anlayışı açısından büyük bir kazanım olarak görülmektedir. Bu temanın oluşumunda bu konular üzerinde yapılan benzer içerikli görüşmeler kodlanmıştır. Katılımcıların görüşlerine göre bu tema altındaki kodlamaların yüzdesel değerleri aşağıdaki tabloda sunulmuştur:

Tablo 4.5. Kazanımlar temasının katılımcıların kodlama referans sayısına göre karşılaştırılması

Kazanımlar teması altında kümelenen kodların hiyerarşik olarak oluşturulan şeması da aşağıdaki şekilde gösterilmiştir.

Şekil 4.9. *Kazanımlar teması kodlarının hiyerarşik olarak karşılaştırılması*

4.3.3.1. Prestij

Yarışmalarda elden edilen kazanımlar yarışmanın tüm bileşenleri açısından geleceğe bir yatırım olarak görülmektedir. Yarışmaların tanınırlıklarını artırmak, herkes tarafından bilinir olmak yarışmanın prestijine katkı sağlamaktadır. Başarılı ve uzun yıllar devam etmiş olan yarışmalarda jüri üyeliği yapmak ve davet almak jüriler açısından da prestij olarak görülmektedir.

Türkiye’de bence Dünya’daki de bu prestijdir davet almak bir jüriye, orada karar verici olmak önemlidir. Dolayısıyla katkı sağlamak önemlidir (J3, 2021).

Bu durum yarışmacılar açısından da ödül verilmesinin dışında kendi bilinirliklerini artırmak, tasarımcı kimliğini ortaya çıkartmak olarak görülmektedir.

Dünyaya baktığımız zaman çoğu iyi olan ve nasıl okuduğumuz okul bize marka oluyorsa aslında aldığımız ödülle yapışan bir marka oluyor, ben bunu yaptım, ben ödülü aldım. Ödül tabi ki önemli olabilir ama hepimiz bu Ülkenin dışında da var olmak istiyor bütün tasarımcılar (Y3, 2021).

Bu bizim başvurduğumuz şey. Bizim özetimizde amacımız bilinirliğimizi arttırmaktı. Bireysel olarak bana etkisi var çünkü benim zaten bir hedefim vardı, bilinirliğimi arttırmak bağlamında (Y3, 2021).

Orada geleceğine yatırım yapmak isteyenler, insanlarda katılıyor yani sonuçta yarışmayı düzenleyen İhracatçılar Birliği mobilya sektörüyle ilgileniyor ve tasarımcılar da geleceğinde ben burada bir yer edinebilir miyim diye katılmak istiyor (K1, 2021).

4.3.3.2. Yarışma sonuç raporu

Bunların yanı sıra yarışmaların yarışmacılara olumlu ya da olumsuz geri dönüşler vermesi tasarımların daha geliştirilebilir olması açısından oldukça önemlidir. Bu geri dönüşlerin olmasında yarışma sonuçlarından sonra jüri raporları hem yarışmacılara hem de halka sunularak daha şeffaf bir ortam yaratmaya olanak sağlamaktadır. Sürecin bu şekilde olmasının aynı zamanda yarışma güvenilirliğine de pozitif yansıdığı düşünülmektedir. Yarışmalarda geri dönüşlerin ve jüri raporunun olmasının olumlu olacağına dair jüri üyesi ve yarışmacı katılımcıların görüşlerine aşağıda yer verilmiştir:

Geri dönüş meselesi senin bahsettiğin şartnamede hiç yazılı olmamakla birlikte, mesela mimarların uyguladığı kolokyum sistemi vardır. Jüri bütün katılımcılarla yarışma ve sonuçları açıklandıktan sonra resmen bir araya gelir ve resmen katılımcılar jüriye bütün bu dediğin anlamdaki süreci sorar. Jüride çatır çatır cevap vermek mecburiyetindedir. Yani onu niye seçtik, onu niye seçmedik, onu seçerken nasıl davrandık anlamında. Biz nasıl seçtik? Çok açıkça jüri mesela ben kendim itiraz ettim. Rumuz olsun isim olmasın. Hayır, isim olsun. Dürüst ve açıkça benim o kişiyle nasıl iletişim kuracağım, nasıl değerlendirme yaptığımı herkes görsün sen de gör. Öğrencimle nasıl iletişim kuruyorum? Anadolu Üniversitenin öğrencisiyle nasıl iletişim kuruyorum? Ona ne soruyorum? Ötekine ne soruyorum? Nasıl seçiyorum? Herkes görsün. Ben profesyonel bir şekilde bu değerlendirmeyi yaptığımı düşünüyorum. Ben suçlu bilmem ne, gizlice bir şey yaparım aman rumuz yazılmakla ismini orda görünce gözüm kayar falan gibi böyle hiç yakışık olmayan şeyler bence. Çok açık işletilmesi bu sürecin dediğim gibi herkesi rahatlatır (J4, 2021).

Yani jüri karar raporu var, böyle bir karar raporu var. Ama herkese yayınlamıyor. Yayınlaması da en doğrusu. Jüri raporu bu proje kazandı bu pafta, artıları bunlar, eksikleri bunlardı veya şu da olabiliyor bazı yarışmalarda. Birinciye değer hiç bir proje görülmemiştir, neden görülemedi? İkinciye ve üçüncüde ne eksiklikler vardı da birinci olmaya yetmedi? Onun açıklanması için çok önemli (Y1, 2021).

OMKO yarışmasına katılmadan hemen önce Furnitur diye bir yarışma var onu da takip edebilirsin aslında. O da mobilya tasarım yarışması hangi kurumunda hatırlamadım şu anda. Ondandır mesela geri dönüş olarak yarışma sonucu olarak bu finale kalmıştır ama şu ürünler seçilmemiştir. OMKO' da böyle bir şey olmadı diyeceğim. Olması tabi ki daha pozitif olur. Niye olmadığını anlayabilirsin

ya da o kazanan ürünün neden kazandığını anlamak açısından daha pozitif bir şey olabilir (Y3, 2021).

4.4. Bölüm Değerlendirmesi

Bu tez kapsamında ele alınan her iki yarışmanın genel amaç ve hedefleri doğrultusunda yarışma süreçleri incelenerek yarışmaların kurum, jüri ve yarışmacılarıyla sesli görüşmeler yapılmıştır. Yapılan görüşmeler yazıya aktarılarak benzer içerikli cümleler kodlanmıştır. Bu kodlamalar sonucunda üç ana tema oluşturulmuştur. Temaların oluşmasında katılımcı görüşlerinin kodlanarak gruplandırılması önemli bir rol oynamaktadır. Elde edilen bu veriler doğrultusunda yarışma, sektör ve kazanımlar başlıkları altında tüm kodlar katılımcı görüşleri eksiksiz bir şekilde sunularak anlatılmıştır.

Yarışma teması altında kümelenen öğeler yarışmanın güvenilirliği, yarışmanın başarısı, yarışmanın sürdürülebilirliği ve yarışmanın motivasyonu şeklinde başlıklara ayrılarak önemli noktaları vurgulanmıştır. Katılımcıların bu konulardaki bazı görüşleri kimi zaman birkaç kod üzerinden kodlanmasından dolayı tüm başlıkları birbiri ile organik olarak ilişkilendirmek mümkündür.

Çalışmanın içeriğinin mobilya tasarım yarışmalarının mobilya sektörüne katkıları üzerinden oluşturulmasından dolayı görüşme yapılan katılımcılara yarışmaların sektörel katkılarının neler olduğu sorulmuştur. Bu doğrultuda yapılan benzer içerikli görüşmeler sektör teması altında kodlanmıştır. Görüşmelerin içerikleri sektörel katkının dışında, sektörün ihtiyaçlarının neler olduğu, mobilya üretiminde yaşanan problemler, yarışma sonucunda çıkan derece almış ürünlerin sektörde yer almaması, mobilya üretiminde yatırım ve teknolojik eksikler, eğitim ve sektör ilişkisi vb. gibi sorunların yer alması temanın içeriğini genişletmiştir.

Yarışma sonuçlarından elde edilen çıktılar kazanımlar teması altında kodlanmıştır. Yarışmacı katılımcılar ve jüri üyelerinin yarışmaların prestij kazanmaya yönelik bir araç olduğunu dile getirmeleri temanın içeriği açısından önemli bir etken olmuştur. Bununla birlikte gelişen ve yarışma sonucunda sunulan jüri raporu, yapılan kolokyumlar ve yarışmacılara verilen geri dönüşler gibi tüm unsurlar da temanın oluşmasına katkı sağlamıştır.

Oluşan temalar sonucunda her iki yarışma için yapılan saptamaların olumlu ve olumsuz değerlendirmeleri ve bunlara dair önerilere sonuç kısmında yer verilecektir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmada mobilya tasarım yarışmaları ekseninde belirlenmiş olan OAİB Design For Export - Ulusal Mobilya Tasarım Yarışması ve MOSDER Ulusal Ev Mobilyaları Tasarım Yarışması'nın bileşenleri ve bu bileşenlerin mobilya sektörüyle olan ilişkisi üzerinde durulmuştur. Yarışma nedir sorusu üzerinden başlayan ve yarışma kavramının tarih öncesi çağlardan başlanarak yakın geçmişe kadar olan tüm serüveni mobilya kavramı ile bağdaştırılarak incelenmiştir. Bu incelemeler sonucunda ele alınan mobilya tasarım yarışmalarının paydaşları olan, düzenleyen kurum, jüri üyeleri ve katılımcılarla yapılan görüşmeler sonucunda elde edilen veriler mobilya tasarım yarışmalarının nasıl olması gerektiğine dair süreç ve yöntemleri, Türkiye'de mobilya sektörünün gelişimi üzerinden değerlendirilmiştir.

Yapılan çalışmada tasarım yarışmalarının geçmişten günümüze kadar olan süreçte hep varlığını sürdürdüğü ve yaratma eyleminin bir rekabet ortamı oluşturduğu gözlemlenmiştir.

Çalışmanın eksenini mobilya tasarım yarışmaları oluşturmaktan dolayı mobilya tasarımının bir kavram olarak ele alınması sonucunda mobilyanın tarihsel sürecine bakıldığında kendini her dönemde değişen ve gelişen bir ürün olarak ortaya koyduğu görülmüştür. Yarışmaların tasarım inovasyonları ve üretimle olan dengesi sektörel bir katkı sağlarken yarışmaların oluşumu ve süreçleri bununla doğru orantıda olması gerekmektedir. Bu nedenle mobilya tasarım yarışmalarının oluşumunda ortaya çıkan tüm bileşenlerin etik kurallar çerçevesinde gerek yönetmelikler gerek denetleyici ve düzenleyici kurumların oluşumu ile ortaya çıkması oldukça elzemdir.

Yapılan araştırmalar sonucu elde edilen veriler kapsamında oluşturulan çalışmanın dördüncü bölümünde ele alınan iki yarışmanın, düzenleyen kurumları, jüri üyeleri ve katılımcılarıyla yapılan görüşmelerde yöneltilen sorular Ek-4'de verilmiştir. Görüşmeler sonucu verilen cevaplar doğrultusunda oluşturulan temaların çıktısında aşağıdaki saptama ve değerlendirmeler yapılmış bunlara dair öneriler sunulmuştur.

Yarışma:

- Yarışma sürecinde yaşanan tüm olumsuz etkenlerin yarışmanın gelecek yıllardaki başarısını etkilediği gözlemlenmiştir. Bununla birlikte organizasyon kurgusunda ihtiyaç duyulan desteğin alınmaması ve planlanan sürecin işletilme şeklindeki yetersizlikler yarışmaların sürdürülebilirliğini etkilemektedir. Bu tez

kapsamında ele alınmış olan iki yarışmada da yarışmayı düzenleyen kurumların süreç organizasyonları ve bu konuda görev alan kişilerin, raportörlerin bu anlamdaki çalışmalarının olumlu yönde sonuç verdiği tespit edilmiştir.

- Yarışmaların sürdürülebilir olmasında, yarışmadaki sabit ve değişken unsurların belirli olmasının etkili olduğu anlaşılmıştır. Yarışma hafızasının oluşumunda ve sistemin yürütülmesi konusunda kurum ve jüri üyelerinin sürekli değişken olması veya sürekli sabit kalması yarışma sürdürülebilirliğini olumsuz etkilemektedir. Bu yapının oluşumunda MOSDER Ulusal Ev Mobilyaları Tasarım Yarışmasındaki jüri üyelerinin sürekli ve sık değişken olması, OAİB Design For Export - Ulusal Mobilya Tasarım Yarışmasında da jüri üyelerinin hep sabit kalması bu anlamdaki olumsuzluklar olarak görülmüştür.
- Ele alınan yarışmaların organizasyon ve oluşum sürecinde bilinirliklerini arttırmaları, istenilen katılımcı sayılarına ulaşmalarını sağlayacak reklam ve tanıtımlarda aynı zamanda da yarışma sonunda çıkan derece almış ürünlerin sektöre tanıtımı konusundaki çalışmaların eksik olduğu belirlenmiştir.
- Yarışma ortamındaki güven duygusunun oluşumunda jüri seçimlerinin ve jüri değerlendirme süreçlerinin etkili olduğu saptanmıştır. Değerlendirme süreçlerinde şeffaf olunması, değerlendirme sistemlerinin nasıl olduğuna dair bilgilerin katılımcılara sunulması ve katılımcılara bu konuda verilecek olumlu ya da olumsuz geri dönüşler her iki yarışmaya da katılan yarışmacılar için olumsuz olarak belirtilmiştir. MOSDER Ulusal Ev Mobilyaları Tasarım Yarışmasında farklı yıllarda jüri üyeliği yapmış kişiler de yarışmanın değerlendirme süreçlerinde yaşanan zaman konusundaki yetersizlik ve jürilerin bir araya toplanmasında yaşanan aksaklıkların yarışmayı olumsuz olarak etkilediğini belirtmiştir.
- Yarışma şartnamelerinin yarışmanın güvenilirliği için oldukça önemli bir bileşen olduğu saptanmıştır. Telif ve intihal konusundaki yaptırımları içeren maddelerin yer alması ve yarışmanın içeriğinin net bir şekilde anlaşılabilir olmasının oldukça önemli olduğu görülmüştür. MOSDER Ulusal Ev Mobilyaları Tasarım Yarışmasında tasarım hakları kısmında belirtilen; yarışmaya katılan bütün yarışmacıların yarışmaya katıldıkları "yeni ve ayırt

edici niteliğe sahip" tasarımlarının korunması için, Türk Patent Enstitüsü'ne başvurma ve tasarımlarına "Endüstriyel Tasarım Tescil Belgesi" almaya hak sahibi olmaları büyük bir katkı olarak değerlendirilmiştir. İncelenen yarışmalardaki şartnameler yarışmaların düzenlenme yıllarına göre değişim ve büyük bir gelişim göstermiştir. Yarışmacı katılımcılar ve jüri üyeleri tarafından şartnamelerde yer alan tasarımların teslimi ve sunumu konusundaki içeriklerin daha çok genişletilerek oluşturulması gerektiği vurgulanmıştır.

- Yarışmalarda jüri seçim kriterleri ve yeterlilikleri seçilmiş olan her iki yarışmada farklılık göstermiş ve ortak bir payda da buluşamadıkları görülmüştür. Yarışma jürisinin oluşumunda sadece sektörde çalışan tasarımcı, içmimar vs. olması ya da sadece akademisyenlerin olduğu bir jüri ile birlikte kurum yöneticilerinin sayısının profesyonellerden fazla olması durumunda yarışmaya katılan katılımcıların bakış açısını etkilediği gözlemlenmiştir. Jüri unvanlarının yarışmaya katılım için büyük bir etken olduğu tespit edilmiştir. İncelenen yarışmalarda yarışmacı katılımcılar, akademik hayatta başarılı veya sektörde markalaşmış isimlerin jüri üyesi olmasını ve tasarımlarını o kişilerin değerlendirmelerini bir motivasyon ve başarı kaynağı olarak gördüklerini beyan etmişlerdir.
- Yarışmalardaki ödüllendirme sistemlerinin hem yarışmanın bilinirliğinin arttırması hem de yarışmaya katılım için oldukça önemli bir etken olduğu saptanmıştır. Ödül çeşitliliğinin fazla olmasının katılımcı sayısının artışına olan etkisi olumlu olarak değerlendirilmiştir. MOSDER Ulusal Ev Mobilyaları Tasarım Yarışmasında ödül siteminin sadece para ödülü üzerinden olması katılımcılar açısından olumsuz olarak değerlendirilmiştir. OAİB Design For Export - Ulusal Mobilya Tasarım Yarışmasında ödül çeşitliliğinin olması katılımcılar için olumlu yönde bir kanaat oluştururken yurt dışı eğitim ödülünde grup katılımlarında tek bir kişinin ödülü alıyor olması katılımcıların hem motivasyonunu hem de yarışmaya olan bakış açılarını olumsuz yönde etkilemiştir. Yurt dışı eğitim ödülünde yaşanan bir diğer problem de yine düzenleyenler tarafından masrafların tam karşılanmaması olumsuz olarak dile getirilmiştir.
- Yarışmalarda ödül verilecek kategorilerin fazla olması hem katılımcı sayısını arttırmak açısından hem de mobilya tasarımına dair farklı kategorilerde daha

çok ürün ortaya konulmalarıyla sektöre olumlu katkısı olacağı değerlendirilmiştir. Aynı zamanda bu kategorilerin içerisinde konsept oluşumunun önemli bir yer edindiği katılımcılar tarafından dile getirilmiştir.

- Ülkemizde yarışmaları denetleyen özel kuruluşların olmaması, sadece meslek odaları veya meslek kuruluşları tarafından yapılan yarışmaların yine onlar tarafından desteklenmesi ve denetlenmesi bir eksiklik olarak görülmüştür.

Kazanımlar:

- Yarışma jürilerinin her iki yarışmada da gönüllülük esasına dayandığı, herhangi bir karşılık beklemeden idealistlik çerçevesinde jüri görevlerini yerine getirdikleri hem jüri üyeleri hem de düzenleyen kurumlar tarafından açıkça belirtilmiştir. Yarışmalardan jüri üyesi olmak için davet almak, yarışmada karar verici olmak gibi unsurlar jüri üyeleri açısından prestij olarak değerlendirilmektedir. Bunun yanı sıra jüri üyeleri meslek etiği gereği yapılan her işin ve hizmetin bir ücreti olması gerektiği konusundaki düşüncelerini de ayrıca dile getirmişlerdir.
- Yarışma sonucunda çıkan yarışma sonuç raporlarının eksik olması her iki yarışmada da yarışmacı katılımcılar açısından olumsuz olarak görülmüştür. Kolokyum düzenlenmemesi ve kazanan veya kaybeden yarışmacıların neden kazandıkları ya da neden elendiklerine dair geri dönüşler almaması bir eksiklik olarak değerlendirilmiştir.

Sektör:

- Yarışmalara katılan öğrencilerin yeterliliği, mobilya tasarımı ve üretimi konusundaki bilgi birikimlerinin doğru ve tam oluşabilmesi açısından üniversitelerde verilen mobilya tasarım derslerinin önemli olduğu görülmüştür. Bu anlamda eğitim müfredatlarında mobilya odaklı derslerin olması, malzeme bilgisine sahip ve üretim detaylarına hâkim öğrencilerin ve bu okullardan mezun olmuş profesyonellerin yarışmalara katılarak daha nitelikli ve tasarım katma değeri yüksek ürünler ortaya koyması eğitimin yarışmalara ve sektöre bir katkısı olarak değerlendirilmiştir.
- Uzun zamandır devam eden yarışmalarda ortaya çıkan tasarımların sektör tarafından üretilmemiş olması, tanıtım ya da reklam yapılmamış oluşu, satışa

sunulmaması ve firmaların ürün koleksiyonları içinde yer almayışları, sektörel katkı anlamında bir olumsuzluk olarak değerlendirilmiştir. Fakat incelenen her iki yarışmanın da gerek tasarım bilincinin oluşturulması gerek üreticilerin tasarımcılar ile birlikte çalışması ve sektöre yeni tasarımcılar kazandırma anlamında büyük bir katkısı olmuştur. Yarışmalardaki görüşülen jüri üyeleri, kurumlar ve yarışmacılar tarafından ortak olarak dile getirilen olumsuz olarak görülen bir durum da mobilya sektörünün üretim ve malzeme alanındaki eksiklikleri, AR-GE faaliyetlerinin yetersizliği, sektördeki üretici firmaların tasarım algısının ve bakış açısının oluşmaması ve sektör örgütlenmesinin eksik kaldığı yönünde olmuştur.

Tez kapsamında yapılan değerlendirmeler sonucunda Türkiye’de mobilya tasarım yarışmalarında mobilya sektörüne ilişkin katkı sağlayabilecek öneriler şu şekilde özetlenebilir;

- Tasarım yarışmalarında bilinirliğin artması ve yarışma kimliğinin oluşması için reklam çalışmalarının artması gerekmektedir. Günümüzdeki reklam araçları olan sosyal medya ağlarına bu konuda yatırımlar yapılması oldukça önemlidir. Yarışma bilinirliğinin artmasında önemli bir etken olan yarışma isminin oluşmasında kolay okunabilirlik, akılda kalıcılık gibi unsurlar düşünülerek oluşturulması ve reklam, tanıtım çalışmalarının bu isim üzerinden yapılması gerekmektedir.
- Yarışmaların daha sürdürülebilir olması yarışmanın başarısıyla doğru orantılıdır. Bu açıdan yarışmalarda organizasyonun doğru yönetilmesi, değişken ve sabit unsurların önceden belirlenmesi sürdürülebilirliğe olumlu yönde etki edecektir. Organizasyonu oluşturan ve süreci yöneten kişi olan raportörlerin sürekli olarak düzenlenen yarışmalarda aynı kişi ya da kişiler olması yarışma hafızasının oluşmasına katkı sağlayacaktır. Bu hafızanın oluşmasında etkili olan jüri üyelerinin de belirli aralıklarla değişkenlik göstermesi gerekmektedir. Her sene aynı jüri üyelerinin olmaması, seçilen jüri üyelerinin kendi alanlarında uzman kişilerden oluşturulmuş bir jüri havuzunun içinden seçilmesi oldukça önemlidir.
- Yarışmalarda katılımcı sayısının artmasında büyük bir etken olan ödül sisteminde farklılıkların olması gerekmektedir. Para ödülü haricinde verilen yurt dışı eğitim bursu, fuarlara katılım gibi ödüllerin mutlaka yer alması ve bu

ödüllerde yarışmacıların masraflarının karşılanması katılımcı sayısının artmasına katkı sağlamaktadır. Ödül sistemindeki bir diğer durum da yarışmada ödül verilecek kategorilerin fazla olmasıdır. Oluşturulan mobilya kategorilerinde her birinin kendi içinde bir tema oluşturması katılımcı sayısını olumlu yönde etkilemektedir. Bu durum aynı zamanda yarışmanın başarısını da etkilemektedir.

- Yarışmaların güvenilirliğine katkı sağlaması açısından yurtdışında düzenlenen yarışmalarda danışmanlık hizmeti veren ve aynı zamanda yarışmaları denetleyen kurumların örnek alınması, benzer sistemlerin Türkiye'deki yarışmalarda uygulanması yarışmalara olumlu yönde katkı sağlayacaktır.
- Tasarım yarışmalarına katkı sağlayacak bir diğer unsurda tasarım eğitimi içerisinde yer alan disiplinlerde mobilya tasarım ve mobilya üretim derslerinin yer almasıdır. Bununla birlikte atölye derslerinin fazlaştırılması yarışmaya katılan öğrencilerin daha nitelikli tasarımlar ortaya çıkarmasına olanak sağlayacaktır.
- Mobilya tasarım yarışmalarında yarışma sonucunda çıkan ürünlerin üretilmeleri veya yarışma sunumlarında prototip uygulamasının olması yarışmaya katılımda motive edici bir unsur olmaktadır. Bundan dolayı sektörel yatırımların artması ve buna bağlı olarak mobilya sanayisinin rekabet gücünü arttırmaya yönelik olarak malzeme ve üretim yöntemlerini geliştirmesi, AR-GE ve tasarım faaliyetlerine gereken önemin verilmesi gerekmektedir.

Günümüz mobilya sektöründe markalaşmanın ve rekabet gücünün yaratılmasıyla birlikte mobilya tasarım yarışmaları da yeni bir boyut kazanmıştır. Sektör ihtiyaçlarının karşılanması, üretimdeki yenilikler, eğitim sistemindeki eksiklerin giderilmesi ve yarışma süreçlerinin doğru organize edilmesi mobilya sektörünün gelişmesinde önemli bir basamak olacaktır.

KAYNAKÇA

- Allemer, A. (2016). “Öğrenci Yarışmalarında Ödül İptalleri: İntihal ve Etik”, Mimarlık Dergisi, Sayı:389, S:22-25
- Altınok, O. (1987). “Mobilya Üretiminde Endüstriyel Tasarım”, Gazi Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ağaçişleri Endüstri Eğitimi, Yüksek Lisans Tezi, S:15-16
- Akansel, M. (2002). “Türkiye’de Mimari Proje Yarışmalarında Elde Edilen Ürün İle Ön Proje Arasındaki Uyumsuzlukların Değerlendirilmesi Ve Çözüm Önerileri”, Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, S:57-61
- Aksoy, E. (1987). “Mimarlıkta Tasarım Bilgisi”, Ankara, Hatipoğlu Yayınevi.
- Aktürk, S. (2019). “Mimarlık Eğitimi Ve Meslek Pratiği İlişkisinde Tasarım Stüdyoları ve Yarışmalar Üzerinden Başarım Tabanlı Bir Bütünleşik Ölçme - Değerlendirme Modeli”, İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimarlık Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, S:30-72
- Aslanoğlu, İ. (1985). “Ankara Sergievi Binası (Sonraki Büyük Tiyatro)”, Mimarlık, 37-39 S:9
- Atkinson, Rita L. ve Diğerleri. (1999). “Psikolojiye Giriş”, Çev. Yavuz Alogan. Arkadaş Yayınları, Ankara.
- Benbasat, I. ve Diğerleri (1987). “The case research strategy in studies of informarion systems”, MIS Quarterly, 11(3), S:369-386
- Bezci, İ. ve Diğerleri. (2015). “Kavramdan Biçime: Mobilya Tasarımı Üzerine Bir Deneme”, I. Ulusal İç Mimari Tasarım Sempozyumu Bildiri Kitabı, S:468
- Burdurlu, E. ve Diğerleri. (2004). "Mobilya Ürün Özellikleri ile İlgili Tüketicilerin Tercih Öncelikleri", Hacettepe Üniversitesi Sosyolojik Araştırmalar E-Dergisi 17 Haziran 2004
- Canaan, D. (2003). “Research To Fuel The Creative Process, Design Research: Methods And Perspectives”, Ed. Laurel B. The MIT Press, S:234-240.

Ching, Francis D. K. (2004). “Mimarlık: Biçim, Mekân ve Düzen”, (2. Baskı) İstanbul: Yapı Yayın.

Coates, M. Brooker, G. Ve Stone S.(2011). Görsel İç Mimarlık Sözlüğü, Çev. N. Işık. İstanbul, Literatür Yayınları

Çağlar, N. (2013). “Mimarlık Yarışmaları İyi Şeyler(Mi)Dir?”, TMMOB Mimarlar Odası Ankara Şubesi Dosya 31, S:5

Çalışkan, İ.C. (2005). “Globalleşme Sürecindeki Dünyada, Türkiye Mobilya Tasarım Anlayışındaki Değişmeler”, Marmara Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, Endüstri Ürünleri Tasarımı Anasanat Dalı, Yüksek Lisans Tezi, S:54-55

Çimen, D. (2011). “Yarışmalar, Farklı Bakış Açılarının İktidar Mücadelesine Sahne Olabiliyor.” <http://www.arkitera.com/soylesi/224/yarismalar-farkli-mesleklerin-iktidar-mucadelesine-sahne-olabiliyor> (Erişim Tarihi: 14.03.2021)

Çobanlı, O. (2014). “History Of Design Awards & Competitions”, Designamid Design Lifestyle Magazine, January 14

Çobanlı, O. (2014). “History Of Design Competitions”, Designamid Design Lifestyle Magazine, January 14

Çokbankır, N. (2010). “Yazıtlar ışığında Roma İmparatorluk Çağı Küçük Asya Agonları ve Sporcuları”, Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskiçağ Dilleri ve Kültürleri Anabilim Dalı, Doktora Tezi,

Dermirarslan, D. (2019). “Antik Dönemde Oturma Mobilyasının Öyküsü Ve Tarihsel Süreçteki Yansımaları”, Güzel Sanatlar Fakültesi Sanat Dergisi, Haziran’19, Cilt:12 Sayı:23 S:244

Dermirarslan, D. Dermirarslan, O. (2020). “Tasarım ve Tasarım Süreci”, Ankara, İkdıad Yayın Evi

Demirbaş, D. (2017). “Mobilya Tasarımı Alanında Ödül Almış Ürünlerin Tasarlanma Ve Değerlendirilme Süreçlerinde Kullanılan Kriter Ve Özelliklerin Karşılaştırılması

- Üzerine Bir Çalışma”, İleri Teknoloji Bilimleri Dergisi, Sayı:6 S:984-996
- Demirtaş, E. (2019). “Sosyal Konut Yarışmalarının Mekânsal Kalite Bağlamında Değerlendirilmesi: Viyana Örneği”, İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimarlık Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, S:25-26
- Dinç, P. (2010). “Mimarlığa Yarışanlar: Mimarlık Yarışmalarına Katılımda Süreklilik”, Mimarlık Dergisi, Sayı:354
- Dinçel, K. Işık, Z. (1979). “Mobilya Sanat Tarihi”, İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Dülgeroğlu, K. (2011). “Mobilya Seçiminde Tüketici Tercihlerinin Belirlenmesi”, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul, S:1,14,16
- Efe, H. (2017). “Mobilya Tasarımında Dikkate Alınacak Temel Faktörler ve Temel Tasarım İlkelerinin Uygulanması”, İleri Teknoloji Bilimleri Dergisi Sayı:6, 1249-1267
- Eke, M.S. A, (2018). “Türkiye’de Mobilya Tasarım Yarışmalarının İçmimarlık Eğitimine Katkıları”, 5. Uluslararası Mobilya Kongresi Bildiri Kitabı, S:588
- Ekici, T. (2015). “Endüstriyel Mobilya Üretiminde Tasarım Faktörü ve Türkiye’de Pazarlama Kriterlerine Etkisi: İkea Örneği Üzerinden Bir Analiz”, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İç Mimarlık Ana Sanat Dalı, Yüksek Lisans Tezi, S:6-30
- Ekin, M. ve Diğerleri (2013). “Mobilya Üretimi Yapan İşletmelerde Üretim Planlaması Üzerine Araştırma”, Kastamonu Üniversitesi, Orman Fakültesi Dergisi, 13(1), S:84-89
- Ellinger, A. D. ve Diğerleri (2005). “Case Study Research Methods”, In R. A. Swanson & E. F. Holton III (Eds.), Research in Organizations: Foundations and methos of inquiry, San Francisco, CA: Berrett-Koehler, S:327-350
- Erdal, S. (2011). “Mimari veya Kentsel Proje Yarışmaları”, Planlama, TMMOB Şehir Plancıları Odası Yayını, Sayı:54, S:71-72
- Erdem, T. (2007). “Mobilya Tarihine Genel Bakış ve Art Deco” İstanbul Kültür

Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İçmimarlık ve Çevre Tasarımı Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, S:3, 30

Erdinç, E.J. (2020) ‘Design For Export’ Mobilya Tasarım Yarışmalarının Anlamlı Deneyimleri Ve Tasarım Eğitime Katkıları Üzerine Bir Değerlendirme’ Trabzon Karadeniz Teknik Üniversitesi, IFC2020 6. Uluslararası Mobilya Kongresi, 2-5 Kasım 2020

Eriş E. Ağan M. (2021) “Türkiye’de Tasarım Yarışmalarının İç Mimarlık Alanındaki Yerine Ve Durumuna Dair Bir Değerlendirme”, The Turkish Online Journal of Design Art and Communication, 11 (3), 847-885.

Erten, S. ve Diğerleri (2016). “Kentsel Tasarım Yarışmalarında Etik Sorunu”, Mimarlık Dergisi, Sayı:387, S:39-43

Ervan, M.K. (2000). “Yapılarda Tasarım Kriterlerinin Belirlenmesine Yönelik Kavramsal Bir Değerlendirme Modeli”, DEÜ Mühendislik Fakültesi Fen Ve Mühendislik Dergisi Cilt: 2, Sayı: 1, S:49-59

Gardiner, H. G. (1977). “The 1977 International Chair Design Competition”, San Diego, American Institute of Architects, S:7

Garip, E. Garip, B. (2008). “Ziyapaşa’ya Çok İşlevli Kent Meydanı”, Yenimimar (61), S:10.

Garip, E. Garip, B. (2012). “İçmimarlık Eğitiminde Yaratıcılık Ve Yarışmalar”, İçmimarlık Eğitimi 2. Ulusal Kongresi Bildiri Kitabı, S:29

Göktaş, A. (2000). “Grup Mobilya Tasarımı Ders Notları”, Dumlupınar Üniversitesi Simav Teknik Eğitim Fakültesi,
<https://nenedir.com.tr/urun-tasarimini-etkileyen-faktorler-nelerdir/>

Gura, J. (2007). “ Sourcebook of Scandinavian Furniture: Design For the 21st Century, New York: W.W. Norton

Güçlü, İ. (2019). “Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri, Teknik-Yaklaşım-Uygulama”, Ankara, Nobel Yayıncılık, S:319-345

- Gültaş, İ. (2019). “Türkiye’de Müze Yarışma Projeleri Uygulamaları: Deniz Müzesi’nin Sergileme Bağlamında Değerlendirilmesi”, Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Sanat ve Tasarım Anasanat Dalı, Yüksek Lisans Tezi, S:11-33
- Haladyna, T. M. (1997). “Writing test items to evaluate higher order thinking”. United States of America, Allyn & Bacon
- Hasdoğan, G. (2007). “Türkiye Endüstriyel Tasarım Markası Ve Ödülleri Tasarımla İlgili Sektörler Hakkında Durum Analizi”, Endüstriyel Tasarımcılar Meslek Kuruluşu Ankara, S:3
- Kafadar, O. (2009). “Rekabetçi Üstünlüğün Sağlanmasında Ürün Tasarımı: Türk Mobilya Sektöründen Bir Uygulama”, Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı, Pazarlama Programı, Yüksek Lisans Tezi, S:19-29
- Kahveci, Z. (2017). “Mimari Altlık: Tasarım Yarışmalarında Arşivcilik”, Mimarlıkta Kuram ve Eleştiri, Kategori Mimari Yarışmalar
- Kanat, G.R. (2014) “Diyalog Tabanlı Yarışmalara Yeni Bir Model Önerisi”, İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimarlık Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, S:5-57
- Karabey, H. (2004). “Her Daim Gündemde: Yarışmalar, Yarışmaları Tartışırken” Mimarlık Dergisi, Sayı:320
- Karagöz, T. Sevim Korkut, D (2017). "Mobilya Sektörünün Sorunları Ve Çözüm Önerileri (Kocaeli İli Örneği)" , İleri Teknoloji Bilimleri Dergisi 6 (3), S:85-92
- Kaya, E. (2016). “Mobilya Sektöründe Üretim ve Tasarımcı Etkileşimi; Günümüzde Türkiye Örneği Araştırma Süreci”, Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü İçmimarlık Anasanat Dalı, Yüksek Lisans Tezi, S:2-3
- Kayacan, B. ve Diğerleri. (2016). “Geçmişten Günümüze Montajı Kullanıcı Tarafından Yapılan Mobilyaların Sektördeki Yeri”, İstanbul Ticaret Üniversitesi Fen Bilimleri Dergisi, 15(30), S:153-166

- Kazançoğlu, İ. Demir, B. (2020). “Mobilya Sektöründe Yeni Ürün Geliştirme Kararlarında Müşteri Katılımının Önemi: Ofis Mobilyaları Üzerinde Bir Çalışma”, Alanya Akademik Bakış Dergisi, Cilt:4, Sayı:2, S:445-470
- Kestane, Ü.S. (2015). “Antik Çağda Pazarlama ve Pazarlama Karması Elemanlarına Yönelik Değerlendirmeler”, Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt:4 Sayı:1
- Kızıлтаş, A.M.Z. (2016). “Mimarlık Yarışmalarının Biyopolitika Üzerinden Sökümü”, İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimarlık Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, S:5-31
- Kolektif, (2010). “Prosteel 2010 Çelik Yapı Tasarımı Öğrenci Yarışması”, YEM Yayın, İstanbul, S:6
- Köksal, B. (2017). “Türkiye’de Mobilya Sektörünün Gelişimi Kayseri Örneği”, Maltepe Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü İç Mimarlık Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, S:3
- Kurtoğlu, A. (1986). “Mobilya Stillerinin Tarihi Gelişimi”, İ. Ü. Orman Fakültesi Dergisi, Seri B, Cilt 36, Sayı 3, S:70-91.
- Kurtoğlu, A. (2006). “Mobilya Endüstrisi Lisans Ders Notu”, İ. Ü. Orman Endüstri Mühendisliği Bölümü, Basılmamıştır.
- Kuşcuoğlu, M. Ö. ve Diğerleri. (2007). “Mobilya Satın Alırken Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar”, Mobilya Material Dergisi, Sayı 6, S:20-30
- Maslow, A. H. (1943). “A Theory Of Human Motivation”, Psychological Review, 50, 370-396.
- Meltem, İ.A. (2010). “1930-2010 Yılları Arasında Bir Proje Elde Etme Yöntemi Olarak Türkiye’deki Mimari Tasarım Yarışmalarının İrdelenmesi”, Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimarlık Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, S:5-19
- Moskal, B.M. (2000). “Scoring Rubrics: What, When and How?”, Practical

Assessment, Research & Evaluation, 7, S:3

Nalbantoğlu, O. (2011). “Proje Yarışmaları Sürecine Eleştirel Bir Bakış”, Planlama, TMMOB Şehir Plancıları Odası Yayını, Sayı:54, S:67-70

Nalbantoğlu, O. (2019). “Planlama ve Tasarım Yarışmaları Üzerine”, Peyzaj - Eğitim, Bilim, Kültür ve Sanat Dergisi 1, S:9-34

Nasar, J. L. (1999). “Design By Competition. Cambridge”, Cambridge University Press. S: 29

Önlü, N. (2010). “Tasarımda Yaratıcılık Ve İşlevsellik Tekstil Tasarımındaki Konumu”, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 3 (1)

Özbay, H. (1993). “Yarışmalar Sahip Olduğumuz Tek Sağlıklı Kurumdur, Dosya: Mimari Proje Yarışmaları”, Mimarlık Dergisi, 1993 Sayı:251, S:24-27

Özel, Y. Kayacan, B. (2020). “Seri, Bant Üretimin Mobilya Tasarım Üretim Sürecine Etkisi Ve Modüler Mobilya”, Avrupa Bilim ve Teknoloji Dergisi Sayı:19, S:623-632

Özgür, K., Ayoğlu. O.B. (2011). “Bir Yarışma Ekibinin Edinimleri”, Planlama, TMMOB Şehir Plancıları Odası Yayını, Sayı:54, S:55-58

Prinz, F. (2011). “Competition Architecture”, Berlin, Braun Publishing, S:9

Rincker, S.J. (2002). “Developing Core French Rubrics to Evaluate Student Progress and Performance: An Action Research Study”, University of Regina, A Thesis for the Degree of Master of Education Curriculum and Instruction, S:41

Rollinger, R. (1994). “Aspekte des Sports im Alten Sumer. Sportliche Betätigung und Herrschaftsideologie im Wechselspiel”, Nikephoros (4), S:7-64

Rönn, M. (2011), “Architectural Policies, Regulation and Jury Dilemmas in Architecture Competitions”,
<http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:453814/FULLTEXT01.pdf>

Sagalyn, L.B. (2013). “Tasarım Yarışmalarının Politik Dokusu”, TMMOB Mimarlar

- Odası Ankara Şubesi Dosya 31, S:43
- Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı (2020). “Tasarım Stratejisi ve Eylem Planı 2018-2020”. S:36
- Sayar, Y. (2004). “Türkiye’de Mimari Proje Yarışmaları 1930-2000: Bir Değerlendirme”, Mimarlık Dergisi, Sayı 320, S:45-46
- Sey, Y. Tapan, M. (1976). “Değerlendirmede Temel Sorunlar ve Mimarlıkta Değerlendirme”. İstanbul Teknik Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi Baskı Atölyesi, S:27.
- Söhmen, Z.G. (2013). “Türkiye’deki Tasarım Yarışmaları ve Desing Turkey Tasarım Ödül Sistemi Üzerine Bir İnceleme”, Yekon, İstanbul Tasarım Haritası Atölyesi Final Raporu, Rapor 10, S:64-70
- Spreiregen, P. D. (1979). “Design Competitions”, New York, McGraw-Hill, S:2
- Sudjic, D. (2013). “Yarışmalar: Tehlikeleri ve Potansiyelleri”, TMMOB Mimarlar Odası Ankara Şubesi Dosya 31, S:9-17
- Şahinkaya, S.B. (2009). “Bauhaus Mobilya Tasarımının Günümüz Mobilya Tasarımına Etkileri”, İstanbul Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İçmimarlık Anasanat Dalı, Yüksek Lisans Tezi, S:217-218
- Şatır, S. (1997). “1.Ulusal Mobilya Kongresi Bildiri Kitabı”, Hacettepe Üniversitesi Mesleki Teknoloji Yüksek Okulu, Ankara, S:79
- Şenel, A. (1995). “Mobilya Tasarımı ve Üretim Süreçleri”, Gazi Üniversitesi, Endüstriyel Sanatlar Eğitim Dergisi, Sayı:3, S:77-99
- TDK. (2021). Erişim Tarihi: 21.03.2021, <https://sozluk.gov.tr/?kelime>
- Tomak, A. (2010). “Grafik Ve Endüstriyel Tasarım Yarışmalarının Tasarım Eğitimi Sürecine Etkileri ve Good 50X70 2008 Örneği”, Sanat Dergisi, Sayı:15, S:1-10
- Tomay, B. Değirmencioğlu, H. (2017). “Antik Çağda Anadolu’da Spor Turizmi”, Süleyman Demirel Üniversitesi Yalvaç Akademi Dergisi, Sayı:2, S: 9-21

- Tütüncü, D. (2011). “Mobilya Tasarımını Değerlendirmede Kullanılan Temel Kriterlerin Kullanıcı Algısı Açısından Önceliklerinin Belirlenmesi”, Anadolu Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, S:23
- Ural, A. (2004). “Yarışmacı Eğitim Anlayışının Eleştirisi”, www.universite-toplum.org Cilt:4, Sayı:1
- Uzuner, M. (2020). “Mobilya Tasarımında Ahşap Malzeme Kullanımının Değerlendirilmesi; Bursa İnegöl Mobilya Firmaları Örneği”, Işık Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İç Mimarlık Anasanat Dalı, Yüksek Lisans Tezi, S:9,15,16
- Velioğlu, S. (2001). “Jürinin Sorumluluğudur, Forum: Proje Yarışmaları”, Mimarlık Dergisi, 2001 Sayı:298, S:12-13
- Yıldız, M. (2017). “Türkiye’deki Mimari Proje Yarışmalarının Değerlendirme Süreçlerinde Nesnellik/Öznellik Dengesi”, İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimarlık Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, S:43-60
- Yorgancılar, F. (2011). “Sürdürülebilir Rekabet Anlayışı Olarak Yenilik Yeteneği”, Sosyal Ekonomik Araştırmalar Dergisi, 11 (21) , 379-426
- 1.Ulusal Mobilya Kongresi. (1997). “1. Ulusal Mobilya Kongresi” içinde, Ankara Hacettepe Üniversitesi MYTO Ağaç İşleri Endüstri Müh. Bölümü.
12. Ulusal Ev Mobilya Tasarım Yarışması Sonuç Almancağı (2016), Türkiye Mobilya Sanayiciler Derneği, Ankara, S:87
12. Ulusal Mobilya Tasarım Yarışması Kitabı (2020), Orta Anadolu İhracatçı Birlikleri, Ankara, S:87
- 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu, “Mimarlık, Peyzaj Mimarlığı, Mühendislik, Kentsel Tasarım Projeleri, Şehir ve Bölge Planlama Ve Güzel Sanat Eserleri Yarışmaları Yönetmeliği”, (2002). T. C. Resmi Gazete, 24973, 24 Aralık 2002.

İNERET KAYNAKLARI

- http-1:** <https://10layn.com/olympusun-ilk-guzellik-yarismasi-ya-da-parisin-yargisi/>
(Erişim Tarihi: 12.12.2020)
- http-2:** <https://99designs.com/blog/design-history-movements/history-design-contests/>
(Erişim Tarihi: 13.12.2020)
- http-3:** <https://Www.Mevzuat.Gov.Tr/Mevzuat?Mevzuatno=4716&Mevzuattur=7&Mevzuattertip=5> (Erişim Tarihi: 19.12.2020)
- http-4:** <https://Www.İcmimarlikdergisi.Com/2018/09/20/A-Design-Awards-Competition-Yarismasi-Basladi/> (Erişim Tarihi: 26.12.2020)
- http-5:** <https://www.luxury.com.tr/mobilya-sanatinin-tarihsel-gelisimi>
(Erişim Tarihi: 06.02.2021)
- http-6:** <https://www.birofis.com/mobilya-nedir.shtm> (Erişim Tarihi: 06.02.2021)
- http-7:** <https://www.christies.com/lot/lot-an-english-gothic-revival-rosewood-bookcase-second-5481040/?> (Erişim Tarihi: 06.02.2021)
- http-8:** <http://www.gabrielle-laroche.com/renaissance-moyen-age/mobilier/chest>
(Erişim Tarihi: 07.2.2021)
- http-9:** <https://www.orsiad.com.tr/mobilyanin-tarihi.html> (Erişim Tarihi: 07.02.2021)
- http-10:** <http://emlakansiklopedisi.com/wiki/mobilya> (Erişim Tarihi: 07.02.2021)
- http-11:** <https://gentlemansessentials.tumblr.com/post/107271383989/majestical-gentlemans-essentials> (Erişim Tarihi: 07.02.2021)
- http-12:** <https://docs.google.com/document/d/1nRc-6xeVEjMBAay-gXamE9neyb63PxxbWSsqEkFguXU/edit> (Erişim Tarihi: 08.02.2021)
- http-13:** <https://www.inegol.com.tr/blog/gecmisten-gunumuze-mobilyalar>
(Erişim Tarihi: 08.02.2021)
- http-14:** <https://media.timetoast.com/timelines/industrial-design-history>

(Erişim Tarihi: 10.02.2021)

http-15: <http://www.sabittuncel.com/mobilya-tasariminda-ebatlar/>

(Erişim Tarihi: 11.02.2021)

http-16: <https://ticaret.gov.tr/destekler/ihracat-destekleri/tasarim-destegi>

(Erişim Tarihi: 22.05.2021)

http-17: http://etmk.org.tr/pdf/Yarisma_Yonetmeligi.pdf (Erişim Tarihi: 18.02.2021)

http- 18: <https://www.icmimarlarodasi.org.tr/tr> (Erişim Tarihi: 27.02.2021)

http-19: <https://www.yarismo.org/sayfa.php?q=YRD> (Erişim Tarihi: 13.03.2021)

http-20: http://endustriyeltasarimcilarodaya.com/tr/wpcontent/uploads/2020/11/MO_ETK_46GK_UlusalEndustriyelTasarimYarismalariYonergesi.pdf

(Erişim Tarihi: 13.03.2021)

http-21: <http://www.mobilyaicmekan.com/blog/420/ic-mekanda-temel-tasarim-ders-notlari> (Erişim Tarihi: 14.03.2021)

http-22: <http://Www.Designforexport.Org/TR/Belge/1-30/Yarisma-Bilgileri.Html>

(Erişim Tarihi: 15.12.2021)

http-23:”prof-lisans-sartname.pdf”, <https://www.designforexport.org>

(Erişim Tarihi: 01.04.2020)

http-24: <https://www.designforexport.org/TR/belge/1-614/2020.html>

(Erişim Tarihi: 16.12.2021)

http-25: <http://www.tasarimyarismalari.com/mosder-14-ulusal-ev-mobilyalari-tasarim-yarismasi/> (Erişim Tarihi: 16.12.2021)

http-26: <https://bi-ozet.com/> (Erişim Tarihi: 16.12.2021)

EK-2 Görüşme Soruları

KURUMA SORULACAK SORULAR;

1. Yarışma biçimi nasıl belirlendi?
2. Yarışma biçiminin yarışmanın başarısında etkisi oldu mu?
3. Yarışma türü nasıl belirlendi?
4. Yarışma türünün yarışmanın başarısında etkisi oldu mu?
5. Farklı bir yarışma türü olsa bu nasıl olurdu?
6. Yarışma konusunu belirleyen kişi ya da kişiler kim?
7. Yarışma için seçilen konu hangi amaca hizmet ediyor?
8. Yarışma takvimi neye göre belirleniyor?
9. Yarışma bütçesini belirleyen kişi ya da kişiler kim?
10. Yarışma bütçesi neye göre belirleniyor?
11. Yarışma bütçesi oluşumunda kurum dışından maddi bir destek alınması yarışmayı nasıl etkiler?
12. Yarışmalarda verilen ödüllerin cinsi ve miktarının yarışmaya etkisi nedir?
13. Katılımcıların yarışmaya katılım için ücret ödemesi katılımcının bakış açısını değiştirir mi?
14. Jüri seçimini kim ya da kimler yapıyor?
15. Jüri belirlenirken nelere dikkat ettiniz?
16. Seçilmiş bir jüri tekrar aynı yarışmada jüri olabilir mi? Bunun yarışmaya etkisi ne olur?
17. Yarışmalarda jüri üyelerine ücret veriliyor mu? Ücret alması jüri performansını etkiler mi?
18. Yarışma sürecini ve jüriyi dışardan denetleyen bir uzman kurum olsa yarışmaya nasıl bir etkisi olurdu?
19. Raportör seçimi kim tarafından yapılıyor?
20. Raportör seçimi nasıl yapılıyor, seçme kriterleri nelerdir?
21. Raportörlerin yarışmadaki görevleri nelerdir?
22. Raportörler devamlılığı olan yarışmalarda aynı kişi ya da kişiler olabilir mi? Yarışma bundan nasıl etkilenir?
23. Raportörlere ücret veriliyor mu? Ücret alması raportörlük performansını etkiler mi?

24. Şartname kim tarafından hazırlanıyor?
25. Şartnameler hangi amaca yönelik hazırlanıyor?
26. Şartnamelerin eksik ya da yanlış hazırlanması yarışma sonuçlarını nasıl etkiler?
27. Yarışma sonuçları üreticilere nasıl duyuruluyor?
28. Dereceye giren ürünlerin üretici ile olan işbirliği nasıl yapılıyor?
29. İş birliği yapılan ürünler üretici firma tarafından geliştirilip üretiliyor mu? Bu süreçte aksayan şey nedir?
30. Yarışma sonunda çıkan ürünlerin mobilya sektörüne katkısı var mı?

JÜRİ ÜYELERİNE SORULACAK SORULAR;

1. Yarışma biçiminin yarışmanın başarısında etkisi oldu mu?
2. Yarışma türünün yarışmanın başarısında etkisi oldu mu?
3. Farklı bir yarışma türü olsa bu nasıl olurdu?
4. Yarışma için seçilen konu hangi amaca hizmet ediyor?
5. Yarışma sürecini ve jüriyi dışardan denetleyen bir uzman kurum olsa yarışmaya nasıl bir etkisi olurdu?
6. Yarışmalarda verilen ödüllerin cinsi ve miktarının yarışmaya etkisi nedir?
7. Şartname kim tarafından hazırlanıyor?
8. Şartnameler hangi amaca yönelik hazırlanıyor?
9. Şartnamelerin eksik ya da yanlış hazırlanması yarışma sonuçlarını nasıl etkiler?
10. Yarışmalarda istenilen dokümanlar yeterli mi?
11. Yarışmalarda jüri üyelerine ücret veriliyor mu? Ücret alması jüri performansını etkiler mi?
12. Seçilmiş bir jüri tekrar aynı yarışmada Jüri olabilir mi? Bunun yarışmaya etkisi ne olur?
13. Jüri değerlendirmesinde kılavuz oluşturacak bir puanlama isteminin (rubrik) olması jüri değerlendirmesini nasıl etkiler?
14. Jüriler değerlendirme aşamasında birbirini etkiler mi?
15. Dereceye giren ürünlerin üretici ile olan işbirliği nasıl yapılıyor?
16. Yarışma sonunda çıkan ürünlerin mobilya sektörüne katkısı var mı?

KATILIMCILARA SORULACAK SORULAR;

1. Yarışma biçiminin yarışmanın başarısında etkisi oldu mu?

2. Yarışma türünün yarışmanın başarısında etkisi oldu mu?
3. Farklı bir yarışma türü olsa bu nasıl olurdu?
4. Yarışmalarda verilen ödüllerin cinsi ve miktarının yarışmaya etkisi nedir?
5. Katılımcıların yarışmaya katılım için ücret ödemesi katılımcının bakış açısını değiştirir mi?
6. Yarışma sürecini ve jüriyi dışardan denetleyen bir uzman kurum olsa yarışmaya nasıl bir etkisi olurdu?
7. Jüri değerlendirmesinde kılavuz oluşturacak bir puanlama isteminin (rubrik) olması jüri değerlendirmesini nasıl etkiler?
8. Jürinin değerlendirme sırasında objektif davrandığını düşünüyor musunuz?
9. Jüriler değerlendirme aşamasında birbirini etkiler mi?
10. Jürinin yarışma sonrasında duyurulması yarışmanın daha objektif olmasını sağlar mı?
11. Şartnamelerin eksik ya da yanlış hazırlanması yarışma sonuçlarını nasıl etkiler?
12. Yarışmalarda istenilen dokümanlar yeterli mi?
13. Dereceye giren ürünlerin üretici ile olan işbirliği nasıl yapılıyor?
14. İş birliği yapılan ürünler üretici firma tarafından geliştirilip üretiliyor mu? Bu süreçte aksayan şey nedir?
15. Yarışma sonunda çıkan ürünlerin mobilya sektörüne katkısı var mı?